

„MAŁOPOLSKA 2015”

**STRATEGIA ROZWOJU
WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO
NA LATA 2007-2013**

Projekt 22/09/2005

Spis treści:

WPROWADZENIE	4
Wstęp	4
Ocena dotychczasowej realizacji strategii rozwoju województwa na lata 2000-2006	5
STRATEGIA „MAŁOPOLSKA 2015”	8
Wizja	8
Wyzwania dla Małopolski	10
Potrzeby i aspiracje rozwojowe Małopolan	12
Pozycja rozwojowa Małopolski	21
Podstawowe założenia Strategii	25
Sposób postępowania	27
Odważna strategia	27
Trzy pola aktywności	28
Struktura strategii	29
Miara sukcesu	31
POLITYKA ROZWOJU W POSZCZEGÓLNYCH POLACH STRATEGII	33
KONKURENCYJNOŚĆ GOSPODARCZA	33
obszar I – Społeczeństwo wiedzy i aktywności	35
Pozycja wyjściowa	36
Strategia postępowania	37
Kierunki polityki – założenia kluczowych programów realizacyjnych	37
obszar II – Gospodarka regionalnej szansy	42
Pozycja wyjściowa	43
Strategia postępowania	43
Kierunki polityki – założenia kluczowych programów realizacyjnych	44
obszar III – Infrastruktura dla rozwoju regionalnego	48
Pozycja wyjściowa	49
Strategia postępowania	50
Kierunki polityki – założenia kluczowych programów realizacyjnych	51
obszar IV – Krakowski Obszar Metropolitalny	55
Pozycja wyjściowa	56
Strategia postępowania	56
Kierunki polityki – założenia kluczowych programów realizacyjnych	58
ROZWÓJ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA	60
obszar V – Spójność wewnątrzregionalna	62

Pozycja wyjściowa	63
Strategia postępowania	63
Kierunki polityki – założenia kluczowych programów realizacyjnych	64
obszar VI – Środowisko przyrodnicze	69
Pozycja wyjściowa	70
Strategia postępowania	70
Kierunki polityki – założenia kluczowych programów realizacyjnych	71
obszar VII – Środowisko kulturowe i przestrzeń regionalna	76
Pozycja wyjściowa	77
Strategia postępowania	77
Kierunki polityki – założenia kluczowych programów realizacyjnych	78
POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY	81
obszar VIII – Współpraca międzyregionalna	82
Pozycja wyjściowa	82
Strategia postępowania	84
Kierunki polityki – założenia kluczowych programów realizacyjnych	84
obszar IX – Nowoczesne zarządzanie publiczne	88
Pozycja wyjściowa	89
Strategia postępowania	90
Kierunki polityki – założenia kluczowych programów realizacyjnych	91
FINANSOWANIE STRATEGII	95
Źródła finansowania	95
SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII	98
Podstawowe zasady realizacji i sposoby postępowania	98
Konieczne dostosowania instytucjonalne	98

WPROWADZENIE

WSTĘP

Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem przygotowywanym przez samorząd województwa, określającym cele i priorytety polityki rozwoju prowadzonej na terenie regionu.

Obowiązek opracowania strategii został nałożony na województwa w ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa¹, która stanowi również, że strategia województwa powinna uwzględniać następujące cele:

1. pielęgnowanie polskości oraz rozwój i kształtowanie świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej mieszkańców, a także pielęgnowanie i rozwijanie tożsamości lokalnej,
2. pobudzanie aktywności gospodarczej,
3. podnoszenie poziomu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki województwa,
4. zachowanie wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego przy uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń,
5. kształtowanie i utrzymanie ładu przestrzennego.

Jak wynika ze wskazań ustawy podstawowa odpowiedzialność samorządu województwa koncentruje się na nowoczesnym rozwoju gospodarczym, szeroko rozumianej sferze kulturowej oraz zrównoważonym gospodarowaniu środowiskiem i przestrzenią.

Zgodnie z ustawą ostateczne uchwalenie strategii rozwoju województwa należy do wyłącznej właściwości sejmiku. Po podjęciu przedmiotowej uchwały strategia jest przedkładana do wiadomości ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego i jako taka odgrywa także znaczącą rolę w prowadzeniu polityki rozwoju regionalnego państwa.

Z chwilą uchwalenia strategia staje się podstawowym i nadrzędnym dokumentem formującym politykę rozwoju województwa z perspektywy regionalnej. W systemie zarządzania regionalnego pełni kluczową rolę:

- z jednej strony jako generalny plan postępowania regionalnych władz samorządowych na swoim terenie i narzędzie zarządzania tym procesem,
- z drugiej zaś strony jako dokument informacyjny i promocyjny i narzędzie komunikowania się i współpracy z regionalną społecznością.

Rolą Strategii „Małopolska 2015” jest więc na etapie planistycznym wskazanie odpowiedzi na wyzwania stojące przed Małopolską, zaś na etapie realizacji możliwie efektywne udzielenie tej odpowiedzi.

Strategia „Małopolska 2015” mówi generalnie o tym, co, jako społeczność regionalna, możemy i chcemy osiągnąć w perspektywie 10 lat – wobec takiej a nie innej sytuacji i pozycji regionu oraz wobec takich a nie innych aspiracji i oczekiwań regionalnych elit i szerokiej społeczności mieszkańców.

¹ Tekst jednolity: Dz.U. z 2001 r., Nr 142 poz.1590 z późn. zm.

Strategia w tym ujęciu jest narzędziem wspierania pozytywnych zmian w regionie i reagowania na zmiany pojawiające się w otoczeniu. Ma ambicję wspomagać wszystkich aktorów regionalnych w odnalezieniu się w tej dynamicznej sytuacji.

OCENA DOTYCHCZASOWEJ REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA NA LATA 2000-2006

W dniu 28 sierpnia 2000 r. Sejmik Województwa Małopolskiego, na mocy uchwały Nr XXIII/250/2000, przyjął *Strategię Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2000-2006* (SRWM). Stała się ona podstawą planowania i programowania polityki rozwoju regionu do roku 2006. Określono w niej generalne kierunki, cele i priorytety tej polityki. Jako punkt odniesienia dla prowadzenia wszelkich działań rozwojowych województwa, Strategia stała się także miejscem artykulacji potrzeb rozwojowych regionu.

Poniższe uwagi dotyczące wykonania SRWM oparte są na raporcie z realizacji „Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2000-2006”, który został przyjęty przez Zarząd Województwa Małopolskiego oraz Sejmik Województwa Małopolskiego w sierpniu 2004 r. Prezentowana ocena przedstawia poziom wykonania Strategii w połowie okresu jej realizacji, przy dodatkowym uwzględnieniu danych wynikających z wdrażania Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego.

W ramach czterech podstawowych pól strategii podjęto realizację zadań w obrębie 54 Rozwiązań (69,2%). Nie realizowano natomiast zadań w obrębie 24 Rozwiązań (30,7%).

Spośród zrealizowanych rozwiązań największą aktywność zanotowano w obrębie pola A opisanego celami strategicznymi:

- A.1. Elastyczny, łatwo dostosowujący się do zmian społeczno – gospodarczych system edukacji,
- A.2. Środowisko promujące przedsiębiorczość i aktywność obywateli,
- A.3. Spójne solidarne i bezpieczne społeczności,
- A.4. Silna rodzina i zdrowy styl życia,
- A.5. Sprawny i przyjazny pacjentowi system ochrony zdrowia.

Ponadto zadania realizowane były w obrębie rozwiązań opisanych celami strategicznymi:

- C.2. Konkurencyjne rynkowe rolnictwo,
- D.2. Sprawny system transportu wewnętrznego,
- E.3. Regionalny wspólny rynek informacji.

Charakterystycznym zjawiskiem zaobserwowanym w badanym okresie była słaba aktywność w obrębie rozwiązań odpowiadającym trzem celom strategicznym:

- B.3. Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej,
- D.3. Infrastruktura konieczna dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego,
- E.1. Rozwinięta sieć powiązań gospodarczych,

oraz stosunkowo niska aktywność w obrębie rozwiązań odpowiadających trzem celom strategicznym:

- C.4. – Rozwinięte przemysły „regionalnej szansy”,
- E.2. – Regionalny obieg kultury,

B.4. – Kształtowanie krajobrazu kulturowego.

Należy jednak podkreślić, że ze względu na sposób zbierania informacji na potrzeby raportu, bazujący w większości na danych finansowych, znacząca część działań związanych z promocją i ochroną dziedzictwa kulturowego Małopolski nie została ujęta w zestawieniach. Działania tego typu miały zazwyczaj charakter nieinwestycyjny i były wykonywane w toku rutynowej pracy administracji, stąd w ujęciu projektowym, w porównaniu z innymi dziedzinami, wyniki przeglądu wskazały na niską aktywność w tych dziedzinach.

Zwraca uwagę wyraźny podział strategii na obszary „aktywne” – w obrębie których na poziomie rozwiązań występuje znaczna koncentracja realizowanych zadań oraz obszary „deficytu”, w ramach których realizowano niewiele lub nie realizowano żadnych zadań.

Spośród 47 priorytetów strategii około $\frac{3}{4}$ zostało zakończonych lub jest w trakcie realizacji. Nie podjęto natomiast około $\frac{1}{4}$ zadań. Najwięcej zadań priorytetowych zrealizowanych lub będących w trakcie realizacji znalazło się w obrębie celów strategicznych opisanych w polach: Mieszkańcy – postawy, kwalifikacje, aktywność oraz Pejzaż – środowisko i krajobraz. Jednocześnie najwięcej zadań priorytetowych, których nie podjęto, zawartych jest w polu: Gospodarstwo – kapitał, kreatywność, technologie. Z ogółu zadań priorytetowych zapisanych w strategii prawie 46% przypada na powyższe pole. Zadania nie podjęte w obrębie pozostałych pól rozkładają się w miarę równomiernie.

Na realizację strategii do końca czerwca 2004 r. poniesiono łącznie wydatki w wysokości 3 327,9 mln zł. Wysoka koncentracja nakładów (36,5%) została zanotowana w obrębie celu nadrzędnego A.-Lepiej wykształceni, aktywni i przedsiębiorczy mieszkańcy. W przypadku celów nadrzędnych B.-Wysoka jakość środowiska przyrodniczego i kulturowego (24,9%) oraz D.-Lepsza dostępność komunikacyjna całego regionu (24,6%), miał miejsce w miarę równomierny rozkład nakładów. Na realizację zadań w ramach celu C.-Trwały rozwój gospodarczy poniesiono znacznie niższe nakłady (13,8%). W przypadku celu nadrzędnego E.-Lepsza współpraca wewnątrzregionalna zanotowano bardzo niskie nakłady w stosunku do zadań realizowanych w obrębie pozostałych celów nadrzędnych (0,2%), jednakże należy równocześnie pamiętać, że działania zaplanowane w obrębie tego celu mają charakter nieinwestycyjny.

Ponadto, od II półrocza 2004 r. realizowany jest Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego. W tym kontekście można się spodziewać, że zadania wybierane do realizacji znacząco i pozytywnie wpłyną na poziom realizacji celów SRWM. W szczególności dotyczy to tych obszarów SRWM, w których aktywność była niższa do połowy roku 2004 r. Najlepszym przykładem są zadania z zakresu ochrony środowiska naturalnego (wdrażanie działań 1.2 i części działania 3.1. ZPORR) oraz rozwoju społeczeństwa informacyjnego (wdrażanie działania 1.5 ZPORR).

Reasumując, Strategia na lata 2000-2006 jest realizowana na wszystkich polach i kontekstach, które zostały zapisane w dokumencie. Największą aktywność, zarówno pod względem liczby podjętych i przeprowadzonych przedsięwzięć, jak i nakładów finansowych, zanotowano w polu Mieszkańcy – postawy, kwalifikacje, aktywność, natomiast najmniejsze zaangażowanie odnotowano w polu Więzi – komunikacja i współpraca.

W toku realizacji Strategii uwidoczniły się obszary, w których trudność skutecznego osiągnięcia celów jest relatywnie wyższa. Dotyczy to w szczególności przedsięwzięć związanych z wykorzystaniem i promowaniem nowoczesnych technologii oraz budową sprawnego i kooperatywnego systemu powiązań instytucjonalnych, w tym sieci współpracy biznesu i nauki. Te obszary wymagają większej uwagi, nakładu pracy i precyzyjnego planowania, a także nieco zmodyfikowanego podejścia.

Strategia Województwa Małopolskiego finansowania jest z różnych źródeł. W przypadku środków krajowych stwierdzono ciągłość nakładów i utrzymywanie tendencji w kolejnych latach. Natomiast ze względu na duże opóźnienia i różne harmonogramy wdrażania poszczególnych programów pomocowych można się spodziewać, że znacząca koncentracja wydatków nastąpi dopiero w latach 2005 – 2006 (ISPA, PHARE SSG, fundusze strukturalne).

STRATEGIA „MAŁOPOLSKA 2015”

WIZJA

Rozwój regionalny najogólniej rzecz ujmując można rozumieć jako trwały wzrost poziomu życia mieszkańców i potencjału gospodarczego w skali dużej jednostki terytorialnej.

Misją samorządu województwa, sensem jego istnienia i aktywności, jest tworzenie warunków dla jak najpełniejszego rozwoju regionalnego, rozwoju regionalnej wspólnoty.

Proces ten odbywa się dzięki wzajemnemu oddziaływaniu i wykorzystaniu różnorodnych czynników rozwoju - źródeł zmian, które próbuje się powiązać z prawdopodobnymi, możliwymi do zaobserwowania efektami w sferze społeczno-gospodarczej, przestrzennej, ekologicznej, kulturowej itp.

Sposób wyjaśnienia, jak ten proces przebiega – jaki jest mechanizm rozwoju regionalnego - zależy od przyjętej koncepcji rozwoju regionalnego i może się różnić w zależności od prezentowanych założeń programowych i ideowych. W każdym jednak przypadku kluczowe znaczenie dla strategii rozwoju regionalnego ma:

a/ zidentyfikowanie najważniejszych mechanizmów rozwoju obserwowanych w porównywalnym czasie i przestrzeni,

b/ zidentyfikowanie charakterystycznych dla regionu czynników rozwoju, szczególnie tych, które wynikają z własnych mocnych stron, własnego potencjału wyróżniającego region na tle innych,

c/ uzgodnienie wspólnego poglądu na ten temat, co stanowi podstawę ideową i programową wyboru strategii postępowania i ukształtowania późniejszych programów realizacyjnych.

W pierwszej, przyjętej zaledwie w drugim roku istnienia i działania samorządu województwa strategii rozwoju Małopolski - *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2000-2006* – zapisaliśmy, że:

„Strategię rozwoju Małopolski piszemy z poczuciem odpowiedzialności za nas i nasze dzieci. Na fundamentalne pytanie o wizję jutrzejszego świata odpowiadamy: chcemy, aby Małopolska była regionem szans. W zmieniającym się świecie pragniemy zachować własną odrębność i dziedzictwo, ale – jednocześnie - jak najlepiej przystosować się do gwałtownie następujących zmian w otoczeniu. Chcemy być świadomymi współtwórcami i uczestnikami rozwoju, pełnoprawnymi obywatelami nowoczesnego świata, którego częścią jest nowoczesna Małopolska.

Siła Małopolski to Małopolanie – ponad trzy miliony obywateli. Jakość i poziom ich życia jest nadrzędnym przesłaniem strategii rozwoju regionu. Przyszłość Małopolski zależy i zależy będzie od ich inicjatywy, aktywności, kwalifikacji i zaradności, a rolą samorządu regionalnego jest przygotować im pole do działania i realizowania swoich marzeń, ambicji i zamierzeń, stworzyć warunki do rozwoju nowoczesnej gospodarki.

Chcemy, by nasze dzieci żyły w otoczeniu, które zachęci je do wszechstronnego rozwoju w miejscu urodzenia, w otoczeniu pięknym i zdrowym, używanym a nie eksploatowanym. Za kilka, kilkanaście lat chcemy żyć w regionie, w którym zapewne wiele jeszcze pozostanie do zrobienia, ale który da nam poczucie bezpieczeństwa i stabilności, oparte na fundamencie zrównoważonej regionalnej gospodarki i poszanowania wartości duchowego i materialnego dziedzictwa.”

Dzisiaj, formułując strategię rozwoju województwa na kolejne lata – w perspektywie do 2015 roku – uznajemy i potwierdzamy ten kierunek rozwoju Małopolski. Wizja rozwoju województwa pozostaje bez zmian. Chcemy, aby Małopolska była

**- regionem szans
wszechstronnego rozwoju ludzi i nowoczesnej gospodarki;
silnym aktywnością swych mieszkańców,
czerpiącym z dziedzictwa przeszłości
i zachowującym tożsamość w integrującej się Europie.**

Uznajemy i deklarujemy, że misją samorządu województwa małopolskiego jest stworzenie warunków dla realizacji tej nakreślonej w 2000 roku wizji województwa jako regionu szans – szans wykorzystywanych, nie marnowanych.

W dzisiejszej szybko zmieniającej się rzeczywistości oznacza to w istocie odpowiedzialność za budowanie w regionie gotowości do zmian oraz umiejętności ich wykorzystywania.

Jesteśmy dzisiaj bogatsi o doświadczenie kolejnych pięciu lat regionalnej samorządności, które m.in. uczy, że **rozwój regionalny jest efektem zbiorowych wysiłków opartych o indywidualne zdolności**, a samorząd województwa, podobnie jak cały sektor publiczny, ma znaczące, ale jednak ograniczone możliwości wpływania na jego przebieg.

Możemy bardzo wiele zrobić, aby **stworzyć warunki** dla wszechstronnego, zróżnicowanego i zaspokajającego aspiracje mieszkańców rozwoju regionu, ale w ostatecznym rozrachunku kierunek, skala i siła tego rozwoju zależą będzie od inicjatywy, zaangażowania oraz osobistych zdolności i umiejętności poszczególnych uczestników tego procesu.

Stąd nadrzędną ideą strategii postępowania w perspektywie lat 2007-2015 jest **stworzenie warunków do wielowymiarowego indywidualnego rozwoju w zgodzie z dobrem publicznym**, a najważniejszą kategorią strategii jest **człowiek w regionalnej przestrzeni i wspólnocie**.

Równocześnie jesteśmy bogatsi o trudne światowe doświadczenia pierwszych lat XXI wieku. Zmienił się zewnętrzny kontekst działania samorządu województwa – wraz z całym krajem staliśmy się członkami Unii Europejskiej, wraz z ponad 200 innymi regionami europejskimi jesteśmy pełnoprawnymi członkami globalnej społeczności coraz mocniej konkurujących ze sobą regionów. W warunkach postępującej globalizacji, niezwykle szybkich zmian technologicznych, gospodarczych i społecznych, w warunkach zmniejszającego się bezpieczeństwa publicznego, socjalnego i ekonomicznego musimy się pogodzić z nieuchronnym i dogłębnym wpływem tego niezależnego od nas kontekstu na procesy rozwoju regionalnego Małopolski.

Możemy bardzo wiele zrobić, aby stworzyć warunki dla jak najlepszego wykorzystania tych zmian dla rozwoju województwa, **warunki dla możliwie najpełniejszego odnalezienia się naszych mieszkańców, przedsiębiorstw i organizacji w globalnej konkurencji**. Jako, że – chociaż nie wszystkie jej przejawy akceptujemy - nie jesteśmy w stanie się jej oprzeć. Stąd kluczowe znaczenie elastycznego, mądrego rozwijania infrastruktury dla rozwoju gospodarczego i społecznego w województwie, stąd też istotna rola przypisana jakości publicznych instytucji.

Jesteśmy też dzisiaj bogatsi o świadomość i wyjątkowe doświadczenie zupełnie innego rodzaju. Małopolska jest tym jedynym spośród wszystkich regionów, który jest wzbogacony i jednocześnie niesie duchowe i materialne dziedzictwo żyjącego tutaj przez wiele lat Karola Wojtyły, późniejszego papieża Jana Pawła II.

Mamy powinność **stworzyć warunki dla zachowania i rozwijania jego dziedzictwa**, dla nas samych, jak i całej światowej społeczności ludzi poszukujących duchowego spokoju i rozwoju.

WYZWANIA DLA MAŁOPOLSKI

W dzisiejszej dynamicznej rzeczywistości świata przemysłowego publiczna polityka rozwoju jest w równej mierze odpowiedzią na zjawiska zdiagnozowane w regionie na dziś, jak i próbą ustosunkowania się do zachodzących i przewidywanych procesów - widocznych wewnętrznych i zewnętrznych tendencji i prognozowanych zmian.

Z jednej strony to, co dzieje się w naszym życiu prywatnym, rodzinnym, w naszej firmie, pobliskim urzędzie, czy regionie, w którym mieszkamy, pozostaje pod ogromnym wpływem zjawisk zachodzących gdzie indziej, niejednokrotnie w zupełnie innych częściach Europy czy świata.

Zmieniają się wzorce rozwoju społecznego i gospodarczego. Siłą napędową rozwoju w świecie wysokorozwiniętym staje się w coraz większym stopniu **informacja i wiedza, szczególnie nowa wiedza, nowe idee i nowe pomysły na ich praktyczne zastosowanie**. Coraz częściej mówi się nie tylko o materialnych, ale i niematerialnych podstawach wzrostu gospodarczego i rozwoju społecznego.

O atrakcyjności regionów jako miejsca zamieszkania, pracy i prowadzenia działalności gospodarczej nie decyduje dzisiaj już jedynie ich **kapitał fizyczny** - tradycyjne wyposażenie w infrastrukturę czy bogactwo zasobów naturalnych, ale w co najmniej równym stopniu **kapitał ludzki** - aktywność, poziom wykształcenia, talenty, innowacyjność i umiejętność współpracy mieszkańców, oraz **kapitał symboliczny** - poczucie tożsamości i związku z danym miejscem, a jednocześnie jego korzystny (lub nie) wizerunek.

Z drugiej strony w efekcie **globalizacji** i postępującej liberalizacji handlu niezwykle rozszerza się pole konkurowania regionów między sobą. Czy chcemy czy nie konkurujemy z innymi regionami na rynku krajowym, europejskim i globalnym: jako najbliższe środowisko działania dla miejscowych przedsiębiorstw, jako potencjalna lokalizacja dla ich nowych inwestycji, jako lokalizacja dla inwestorów z zewnątrz, wreszcie - jako przestrzeń dla potencjalnych odwiedzających (turystów) oraz najbardziej utalentowanych, wykształconych i przedsiębiorczych mieszkańców, którzy budują podstawy materialnego bogactwa całej społeczności regionu.

Jednym ze zjawisk towarzyszących temu procesowi jest pogłębianie się nierówności - rosnący rozdźwięk pomiędzy krajami i regionami wysokorozwiniętymi a rozwijającymi się, pomiędzy metropoliami i peryferiami, pomiędzy ośrodkami rozwoju i „resztą świata”. Idzie za tym koncentracja siły gospodarczej, kapitału, potencjału innowacyjnego i w konsekwencji bogactwa, standardów cywilizacyjnych i siły kulturotwórczej w niewielu wybranych obszarach, szczególnie miastach - metropoliach o międzynarodowym znaczeniu.

Równocześnie konkurencja rośnie w liczbie - rozszerza się grono tych krajów i regionów, które skutecznie konkurują na rynkach światowych, są liderami innowacji: tworzą nowe idee i technologie i, tym samym, nadają ton kierunkom rozwoju technologicznego i społeczno-gospodarczego.

Polska jako kraj i Małopolska jako region do tego grona niestety wciąż jeszcze nie należą.

Można obrazowo powiedzieć, że nasze województwo startuje w tej grze z pozycji w środku tabeli, z widokami zarówno na sukces, jak i stagnację, a wynik w znacznej części zależy będzie od mądrości i dojrzałości jej liderów oraz konsekwencji i powodzenia w realizacji przyjętej strategii postępowania.

Dodatkowo połowa 2005 roku przyniosła zupełnie nowe w XXI wieku zagrożenie bezpieczeństwa energetycznego. Coraz bardziej możliwy jest drastyczny wzrost cen i zmniejszenie dostępności tradycyjnych źródeł energii – takich jak ropa naftowa i gaz ziemny. Jeśli tak się stanie i w konsekwencji znacząco wzrosną np. koszty transportu towarów i ludzi – może to mieć ogromny wpływ na zmianę wzorców rozwoju całego świata wysokorozwiniętego, w tym i Małopolski.

Unia Europejska jest w tej chwili w sytuacji wielkiego skoku w nieznaną: przeżywa szok rozszerzenia po przyjęciu 10 nowych krajów środkowoeuropejskich, a jednocześnie wchodzi na ścieżkę nieuniknionych zmian w swojej tradycyjnej doktrynie społecznej i gospodarczej, bez czego nie jest w stanie skutecznie konkurować na rynkach światowych.

Przed całą Unią (UE25) stoją cztery główne wyzwania:

- rozszerzenie Unii do 25 państw powoduje około dwukrotne zwiększenie wewnętrznych nierówności w poziomie rozwoju społecznego i gospodarczego, przy jednoczesnym geograficznym przesunięciu koncentracji obszarów problemowych z południa na wschód;
- cała Unia zmuszona jest przyspieszyć restrukturyzację i poprawić konkurencyjność swojej gospodarki w odpowiedzi na globalizację, rosnącą swobodę obrotu handlowego, rewolucję technologiczną, rozwój gospodarki i społeczeństwa opartego na wiedzy, starzenie się ludności i rosnącą imigrację;
- społeczeństwo Unii, szczególnie jej „starej” części, drastycznie się starzeje;
- skutkiem słabego wzrostu gospodarczego w ostatnich latach jest ponowny wzrost bezrobocia w wielu częściach Unii, z towarzyszącymi problemami społecznymi.

Na ten obraz nakładają się dodatkowo specyficzne problemy i deficyty rozwojowe charakterystyczne dla grupy nowych członków UE tj. państw akcesyjnych (N10), takie jak:

- słabe połączenia komunikacyjno-transportowe, które w skali lokalnej są m.in. barierą mobilności zasobów pracy, a w szerszej skali utrudniają rozwijanie wymiany handlowej i innych powiązań gospodarczych;
- zbyt skoncentrowany dotychczasowy model wzrostu, ze stosunkowo niskim poziomem urbanizacji i brakiem miast atrakcyjnych dla inwestorów, które mogłyby pełnić rolę ośrodków wzrostu (pozastołecznych w przypadku dużych miast i pozametropolitalnych w przypadku miast małych i średnich);
- degradacja rozległych obszarów, będąca dziedzictwem ignorowania ochrony środowiska w działalności przemysłowej;
- zagrożenie dalszą degradacją przestrzeni w związku z koniecznym rozwojem powiązań komunikacyjno-transportowych;
- niedostosowanie systemów edukacji i szkoleń do potrzeb rynkowych i słabość kształcenia ustawicznego;
- słaby potencjał rodzimych firm, szczególnie niewielkie rozmiary firm usługowych, oraz braki w usługach otoczenia biznesu;
- brak rodzimego kapitału;
- niewielki potencjał innowacyjny i niskie wydatki na badania i rozwój.

W konsekwencji polityka rozwoju w Europie zmienia się. Można się spodziewać, że proces ten na nowo ukształtuje przestrzeń polityczną, gospodarczą, społeczną i kulturową Europy w XXI wieku. Jako duży, liczący ponad 3 miliony ludności region europejski, Małopolska chce być widoczną jej częścią, jednym z wielu, ale jednak obecnych, aktywnych aktorów.

Polska także stoi w obliczu konieczności dokonania głębokich zmian w różnych wymiarach życia społecznego, gospodarczego i politycznego. Jedną z nich jest dalsza regionalizacja. Spodziewamy się, że nadchodzące lata będą nowym etapem decentralizacji kraju i przełamania dualizmu władzy na poziomie regionalnym. Spodziewamy się, że właśnie w tym okresie władze samorządowe w województwie uzyskają faktyczną programową i finansową autonomię, faktyczną decyzyjność w kształtowaniu i realizacji polityki rozwoju w odniesieniu do województwa.

Na tle zarysowanych zjawisk i procesów zachodzących w otoczeniu katalog najważniejszych wyzwań, które stoją przed Małopolską w perspektywie najbliższych lat jest szeroki i obejmuje:

- **Wyzwanie kompetencyjne** - jak odnaleźć się jako partner i prawdziwy uczestnik w światowym wyścigu umiejętności i kwalifikacji, jak wspierać twórcze postawy - kreatywność, przedsiębiorczość, innowacyjność?
- **Wyzwanie technologiczne** - jak dorównać regionom najlepiej rozwiniętym pod względem poziomu i postępu technologicznego, jak najtrafniej wspierać i rozwijać możliwości człowieka, jako twórcy i użytkownika technologii?
- **Wyzwanie cywilizacyjne** - jak zapewnić, aby standardy usług publicznych i poziom życia mieszkańców były na możliwie wyrównanym, dobrym poziomie, a jakość życia odpowiadała aspiracjom?
- **Wyzwanie środowiskowe** - jak w sytuacji silnej presji rozwojowej i aspiracji gospodarczych zapewnić trwałość środowiska i wysoką jakość przestrzeni?
- **Wyzwanie symboliczne** – jak budować nowoczesny, przemawiający do świata wysokorozwiniętego wizerunek regionu i jednocześnie zachować i pielęgnować unikalną, własną tożsamość?
- **Wyzwanie polityczne** – jak zapewnić wysoką jakość i autonomię regionalnej polityki rozwoju, która pozwoli na realizację przyjętej strategii, jak włączyć w nią jak najlepiej partnerów społecznych, społeczeństwo obywatelskie?

POTRZEBY I ASPIRACJE ROZWOJOWE MAŁOPOLAN

Zgodnie z ustawą o samorządzie województwa przy formułowaniu strategii rozwoju samorząd województwa współpracuje z różnymi podmiotami, przy czym spośród możliwych partnerów społecznych i gospodarczych ustawa wskazuje w szczególności na jednostki samorządu lokalnego, samorząd gospodarczy i zawodowy, organizacje pozarządowe oraz szkoły wyższe i jednostki naukowo-badawcze.

W Małopolsce swoisty styl uzgadniania polityki rozwoju w otwartej debacie publicznej ma już swoją tradycję – jeszcze w latach dziewięćdziesiątych gminy z terenu obecnego województwa małopolskiego były w gronie pierwszych samorządów lokalnych decydujących się na uspołecznianie prac nad strategiami i programami rozwoju, zaś przygotowana w 2000 roku pierwsza strategia rozwoju województwa powstała w procesie bardzo szerokich konsultacji.

Dziś jeszcze lepiej rozumiemy, że opinie kształtują się w sytuacjach grupowych, nowe idee tworzą dzięki wymianie informacji, a wyrażane przez partnerów społecznych i gospodarczych aspiracje rozwojowe są istotną wytyczną dla podejmowanych strategicznych decyzji.

Stąd prace nad strategią „Małopolska 2015” prowadzone były w taki sposób, aby zainteresowane osoby i środowiska mogły wziąć udział w dyskusji i wypowiedzieć się na

temat celów rozwojowych województwa w ramach zróżnicowanych projektów konsultacyjnych:

1/ w ramach tzw. warsztatów powiatowych – przeprowadzono zorganizowane konsultacje z liderami środowisk lokalnych z terenów poszczególnych powiatów Małopolski, głównym tematem spotkań były lokalne potrzeby i aspiracje rozwojowe;

2/ w ramach cyklu tzw. konferencji regionalnych – przedstawiane były i poddawane dyskusji istotne dla przyszłego rozwoju Małopolski zagadnienia odnoszące się do zewnętrznego kontekstu, zewnętrznych uwarunkowań regionalnej strategii rozwoju;

3/ w ramach projektu „Młoda Małopolska” – przeprowadzono konsultacje w środowisku młodzieży pomadgimnazjalnej;

4/ w ramach projektu „Obywatelska Małopolska” - szansę na zorganizowaną wypowiedź na temat priorytetów rozwojowych miało środowisko organizacji trzeciego sektora.

We wszystkich formach konsultacji uczestniczyło bezpośrednio blisko 1 300 osób.

Najwięcej konkretnych wytycznych programowych sformułowanych zostało przez liderów środowisk lokalnych, którzy w trakcie warsztatów powiatowych wypowiadali się na temat najważniejszych dla rozwoju Małopolski spraw – widzianych z ich perspektywy. Warsztaty odbyły się w każdym powiecie i miastach na prawach powiatu - w dniach od 3 listopada 2004 roku do 29 marca 2005 roku - z wyjątkiem miasta Krakowa. Przedstawiciele środowiska krakowskiego natomiast uczestniczyli w pracach zespołów roboczych pracujących bezpośrednio przy formułowaniu projektu strategii.

Nadrzędnym celem warsztatów powiatowych było **wypracowanie wytycznych do nowej strategii rozwoju województwa** poprzez:

- obustronne **podsumowanie realizacji obecnej strategii** rozwoju województwa w zakresie przedsięwzięć realizowanych na terenie powiatu i w kontekście lokalnych interesów rozwojowych,
- **dyskusję nad sprawami najważniejszymi** dla rozwoju powiatu, na tle aktualnej oceny pozycji rozwojowej powiatu (sprawy te rozumiane są szeroko, jako zagadnienia ważne dla rozwoju wspólnoty powiatowej, takie jak najważniejsze bariery jej rozwoju, najdotkliwiej odczuwane deficyty rozwojowe, najważniejsze potrzeby, ważne interesy i realne szanse rozwojowe).

Listę zaproszonych gości proponował starosta. Uzgodniono, iż wśród zaproszonych musieli się znaleźć przedstawiciele: jednostek samorządu lokalnego, firm funkcjonujących na obszarze powiatu i jednostek otoczenia biznesu oraz organizacji pozarządowych.

W świetle wyników warsztatów powiatowych dominującym zagadnieniem w opinii grupy lokalnych liderów jest **rozwój i poprawa jakości powiązań komunikacyjnych - przede wszystkim drogowych - w regionie**, co było dyskutowane i zgłaszane w trakcie wszystkich spotkań. Rozkład postulowanych najsilniej inwestycji drogowych i kolejowych przedstawiony jest na schemacie.

Drugą najsilniej popieraną dziedziną potencjalnego wsparcia w ramach nowej strategii jest **rozwój gospodarczy – przedsięwzięcia służące rozwojowi stref inwestycyjnych oraz przedsiębiorczości na obszarze całego województwa**.

Rysunek 1. Najważniejsze sprawy wskazane w trakcie powiatowych konsultacji strategii.

Tabela 1. Zestawienie najważniejszych dla rozwoju Małopolski SPRAW wskazanych podczas warsztatów powiatowych – Małopolska 2015

Lp	Powiat	Pozycja 1	Pozycja 2
1.	Gorlicki	1) Budowa autostrady, rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej. 2) Rozwój turystyki przez zwiększenie środków na infrastrukturę turystyczną, ochronę architektoniczną krajobrazu historyczno-kulturowego. 3) Wpływ dostępności komunikacyjnej na wspólnotę regionalną (drogi Moszczenica – Tarnów, Wysowa – Krynica).	
2.	Brzeski	Budowa ciągu komunikacyjnego Koszyce-Brzesko wraz z węzłem autostradowym w Brzesku, oraz przebudowa drogi Brzesko-Nowy Sącz do granicy ze Słowacją oraz budowa autostrady	Budowa alternatywnego ciągu komunikacyjnego dróg powiatowych od Woli Przemysłowej przez Borzęcin, Dębno, Gnojnik, Czchów, Iwkową oraz modernizacja drogi wojewódzkiej Wieliczka – Biskupice Radłowskie
3.	Dąbrowski	Autostrada A4 i DK 73	Koncepcja systemu: produkcji, przechowywania, transportu, zbytu, przetwórstwa w rolnictwie
4.	Bocheński	Budowa połączeń zjazdu z autostrady z drogą krajową nr A4 i drogą wojewódzką Zielona – Limanowa	Rozbudowa i dofinansowanie szpitala (doposażenie i ukończenie inwestycji)
5.	Krakowski	Modernizacja dróg dojazdowych do Krakowa, w tym budowa drugiej nitki drogi 94	Budowa północno - wschodniej obwodnicy Krakowa; Budowa obwodnic miast i miejscowości (Skawina, Zabierzów, Świątniki Górne, Słomniki, Ojcowski Park Narodowy)
6.	Chrzanowski	Budowa obwodnic	Rewitalizacja terenów poprzemysłowych Program rozwoju przedsiębiorczości lokalnej
7.	Limanowski	Modernizacja drogi nr 28 i 965 Lubień - Mszana	Kompleksowa modernizacja dróg
8.	Miechowski	Tworzenie nowych miejsc pracy w oparciu o kształcenie zawodowe, rozwój zakładów pracy i rozwój przedsiębiorczości.	Tworzenie lokalnych koalicji na rzecz rozwoju i integracji społecznej Opracowanie gminnych planów zagospodarowania przestrzennego. Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 783 w tym ojeście Miechowa
9.	Myślenicki	Stworzenie spójnego programu rozwoju infrastruktury: przemysł – turystyka –	Poprawa parametrów technicznych dróg wojewódzkich i powiatowych oraz połączeń

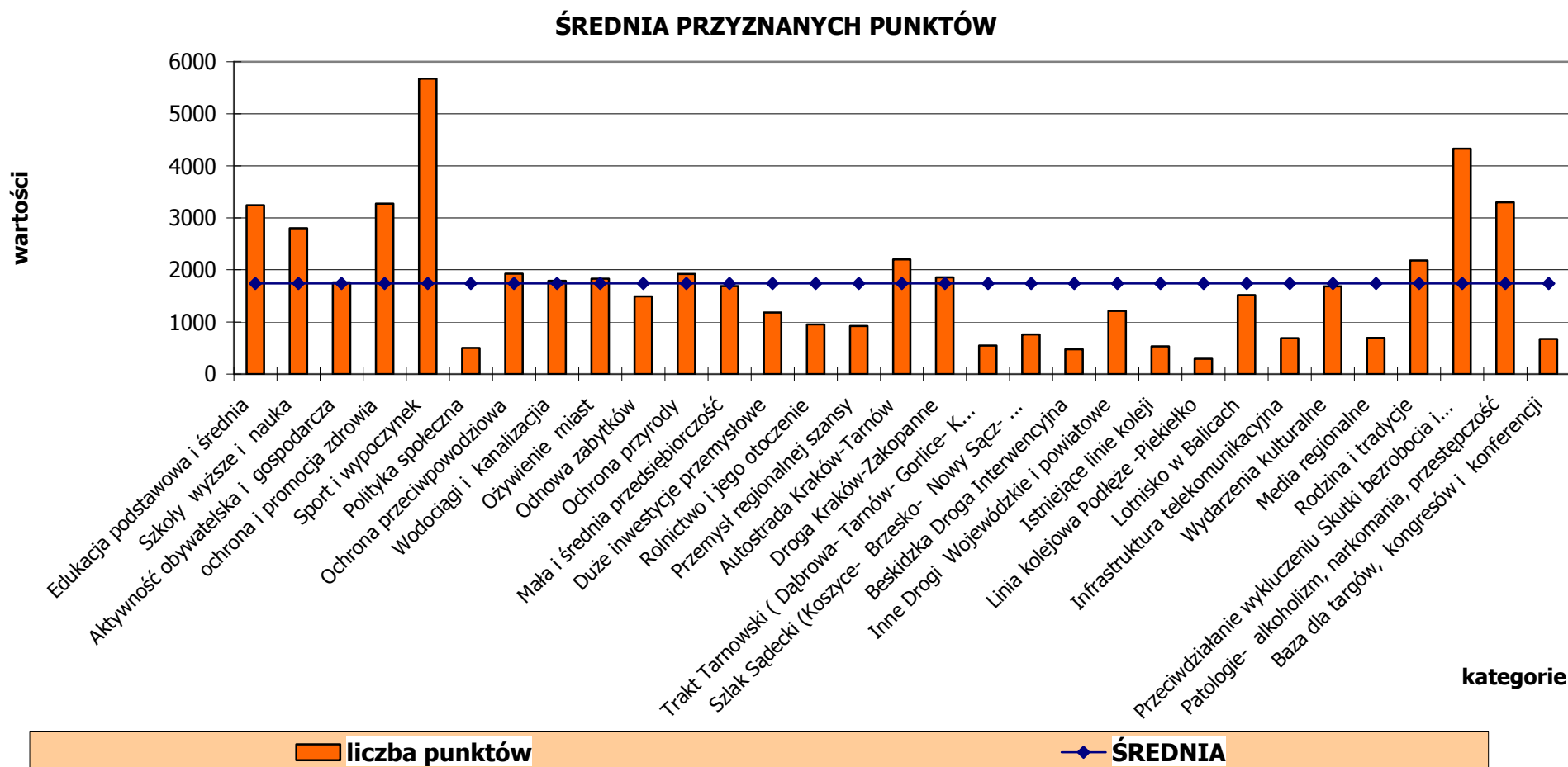
		rolnictwo	komunikacyjnych (likwidacja „wąskich gardeł” tj. podjazdy, pobocza, skrzyżowania, chodniki + wzrost bezpieczeństwa)
10.	Nowosądecki	Utworzenie szlaku drogowego stanowiącego element głównych szlaków transportowych kraju na kierunku Busko – Koszyce – Brzesko – Nowy Sącz – Muszynka z uwzględnieniem ogólnodostępnego przejścia granicznego w Muszynie oraz modernizacja drogi nr 28 (Wadowice – Przemyśl) – przeprowadzenie ruchu tranzytowego przez miasta z uwzględnieniem obwodnic Nowego i Starego Sącza	Stworzenie warunków ekonomicznych dla realizacji programu gospodarki wodno – ściekowej w zlewni Dunajca
11.	Nowotarski	Dokończenie budowy szpitala w Nowym Targu	Budowa dróg 7, 47, 969 (krajowa i wojewódzka) zsynchronizowana z modernizacją sieci PKP
12.	Suski	Zakończenie budowy zbiornika „Świnna” z infrastrukturą towarzyszącą (kanalizacja i oczyszczalnie ścieków).	Zmniejszenie rzeczywistego bezrobocia poprzez tworzenie nowych miejsc pracy oraz lepszy dostęp do funduszy inwestycyjnych. Poprawa stanu dróg krajowych i wojewódzkich z budową obejść miast powiatu (Maków i Jordanów oraz Zembrzyce).
13.	Proszowicki	Modernizacja ciągu dróg Kraków-Kocmyrzów-Proszowice-Ostrów-Busko Zdrój stanowiących najważniejszy element łączący powiat proszowicki m. in. z aglomeracją krakowską oraz uzdrowiskiem Busko Zdrój,	Przekwalifikowanie drogi Proszowice-Koszyce z powiatowej na wojewódzką z jednoczesnym obniżeniem kategorii drogi wojewódzkiej Proszowice-Nowe Brzesko z wojewódzkiej na powiatową oraz modernizacja obu dróg.
14.	Nowy Sącz	Przebudowa drogi szybkiego ruchu Brzesko – granica państwa (Muszynka) (10 głosów);	Budowa szybkiej kolei Kraków – Podłęże – Piekietko – Nowy Sącz – Leluchów;
15.	Olkuski	Modernizacja dróg regionalnych (powiatowych), budowa obwodnic miast (Bukowno, Olkusz, Wolbrom) i wiaduktów. (Rozwój infrastruktury drogowej, kolejowej i lotniczej. Wspieranie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości.
16.	Oświęcimski	Utworzenie strefy ekonomicznej na terenach inwestycyjnych Brzeszcz, Chełmka, Oświęcimia i Zatora oraz parków przemysłowo - technologicznych	Dolina Karpia
17.	Tarnowski	Poprawa infrastruktury drogowej i komunikacyjnej: autostrada, droga 977 i 975, połączenie kolejowe z Buskiem.	Autostrada A4
18.	Tatrzański	„Modernizacja oraz poprawa infrastruktury komunikacyjnej w powiecie i regionie, w tym kontynuacja modernizacji drogi Kraków – Zakopane”,	Doprowadzenie do uchwalenia ustawy „Prawo Górskie”

19.	Wadowicki	Zakończenie budowy zbiornika „Świnna Poręba”.	Beskidzka Droga Integracyjna.
20.	Wielicki	Dokończenie modernizacji drogi A4	Zabezpieczenie Kopalni Soli
21.	Tarnów	Budowa autostrady A4 wraz z połączeniami do istniejącej sieci dróg.	Przygotowanie nowych dużych terenów inwestycyjnych – scalanie i uzbrajanie w powiązaniu z istniejącą i przyszłą infrastrukturą komunikacyjną).

W środowisku organizacji pozarządowych największą uwagę w trakcie konsultacji cieszyły się **zagadnienia społeczne, edukacyjne i środowiskowe**. Najsilniejsze poparcie w tej grupie zyskują przedsięwzięcia ze sfery życia codziennego mieszkańców, w takich dziedzinach jak (w kolejności uzyskanego wsparcia):

- sport i wypoczynek,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, skutkom bezrobocia i biedy,
- przeciwdziałanie patologiom społecznym – alkoholizmowi, narkomanii i przestępczości,
- ochrona i promocja zdrowia,
- edukacja podstawowa i średnia,
- szkoły wyższe i nauka.

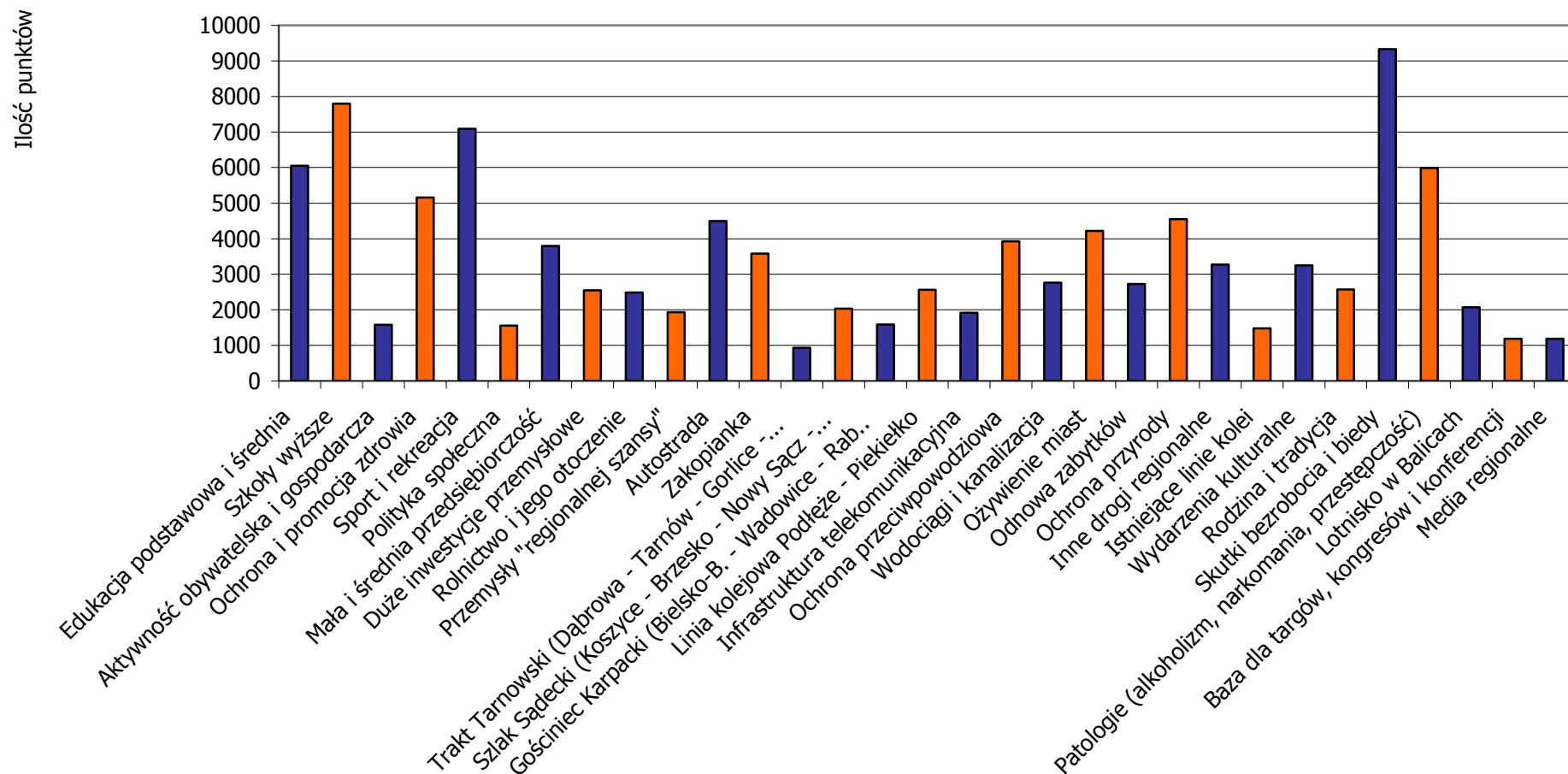
Wykres 1. Ranking małopolskich spraw w opinii uczestniczących w konsultacjach organizacji pozarządowych.

Również ponadprzeciętne poparcie w środowisku trzeciego sektora zyskują działania na rzecz rodziny i tradycji, ochrony przyrody i ochrony przeciwpowodziowej. Podobnie jak w trakcie innych projektów konsultacyjnych jako istotne dla rozwoju województwa wskazuje się też inwestycje drogowe: autostradę Kraków-Tarnów oraz drogę Kraków-Zakopane.

Z kolei zdaniem najmłodszych uczestników konsultacji – uczniów szkół ponadgimnazjalnych - realizując działania rozwojowe najwięcej uwagi poświęcić należy z jednej strony najbardziej dotkliwym problemom społecznym - jak skutki bezrobocia i biedy oraz patologie społeczne - z drugiej zaś strony bezpośrednio podstawom sukcesu młodego pokolenia w nowoczesnym społeczeństwie – tj. kwestii edukacji i to na każdym poziomie począwszy od szkoły podstawowej i średniej po szkoły wyższe. Ważnym zagadnieniem dla młodzieży okazał się także sport i rekreacja.

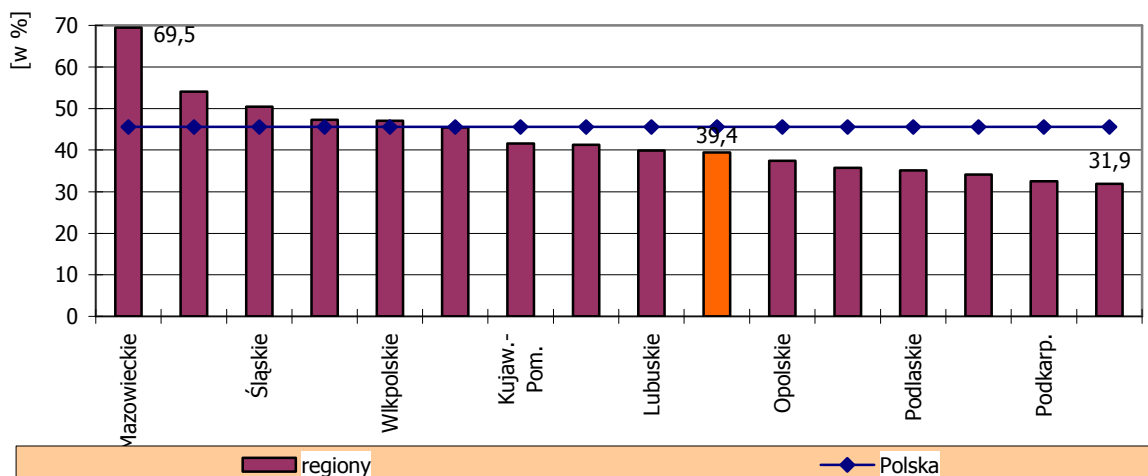
Wykres 2. Ranking małopolskich spraw w opinii uczestniczących w konsultacjach uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

POZYCJA ROZWOJOWA MAŁOPOLSKI

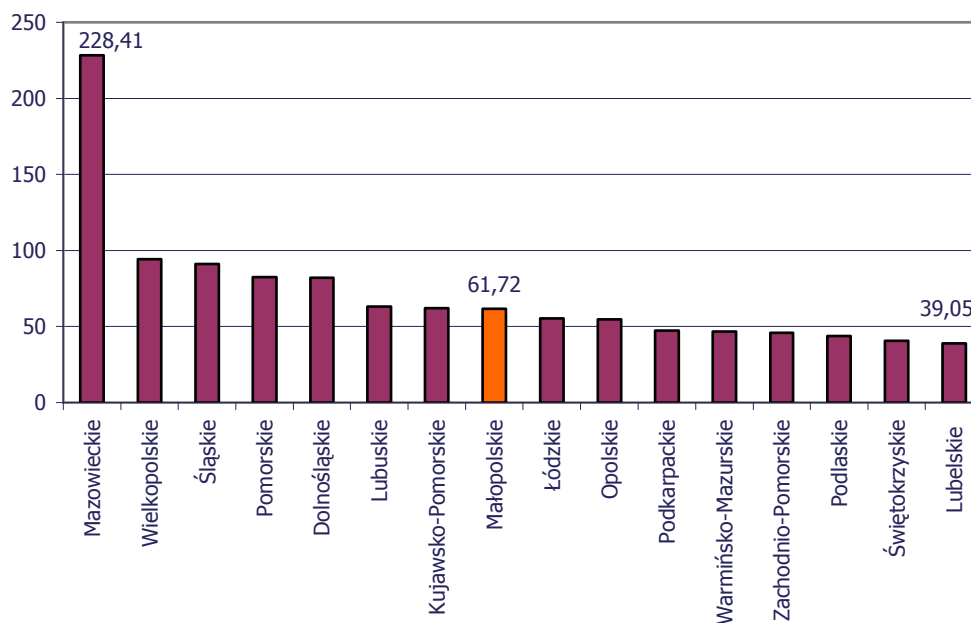
Dzisiejsza Małopolska to region, który stoi wciąż dopiero na progu swojej przyszłości. Jesteśmy województwem o bardzo zróżnicowanej, specyficznej i niejednoznacznej pozycji rozwojowej.

Wykres 3. PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa - dane za 2003 r., EU25=100%

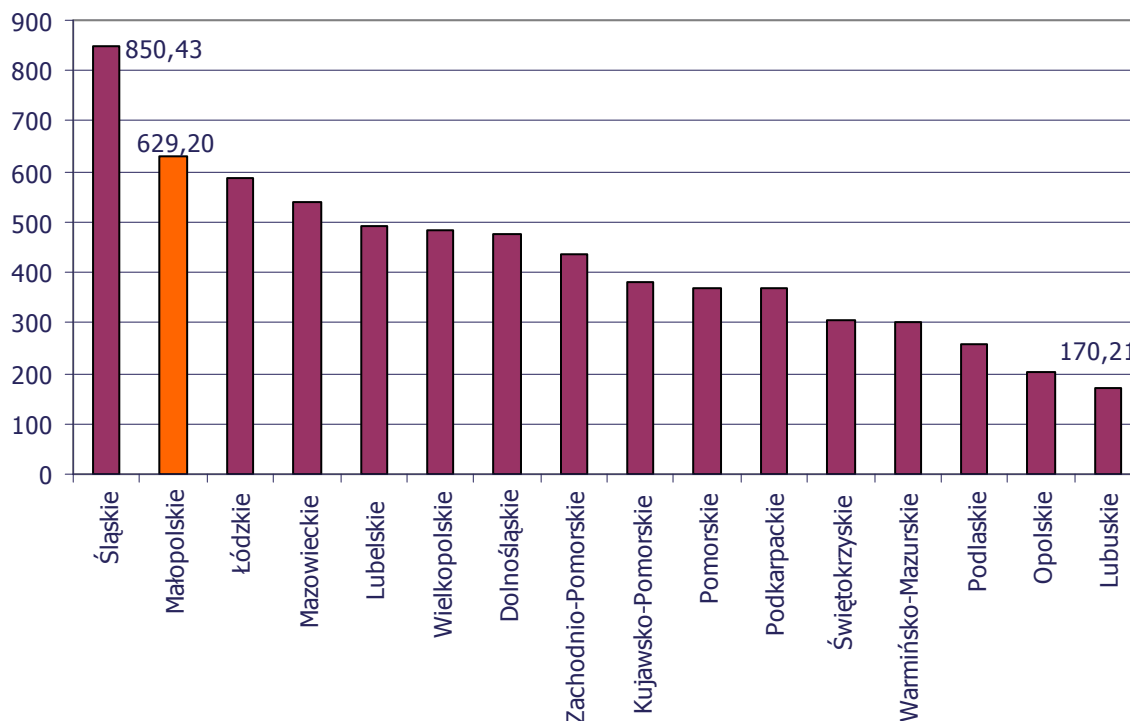
Pod względem wielkości produktu krajowego brutto w przeliczeniu na mieszkańca Małopolska lokuje się znacznie poniżej średniej krajowej i zajmuje dopiero 10-te miejsce spośród 16 województw w kraju. Podobnie pod względem wpływów z tytułu podatku od osób prawnych – a więc de facto płaconych przez duże i średnie przedsiębiorstwa – w przeliczeniu na mieszkańca lokujemy się na niezbyt korzystnym, zaledwie ósmym miejscu w kraju.

Wykres 4. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych CIT w przeliczeniu na mieszkańca w poszczególnych województwach w roku 2004 (źródło danych: UMWM)

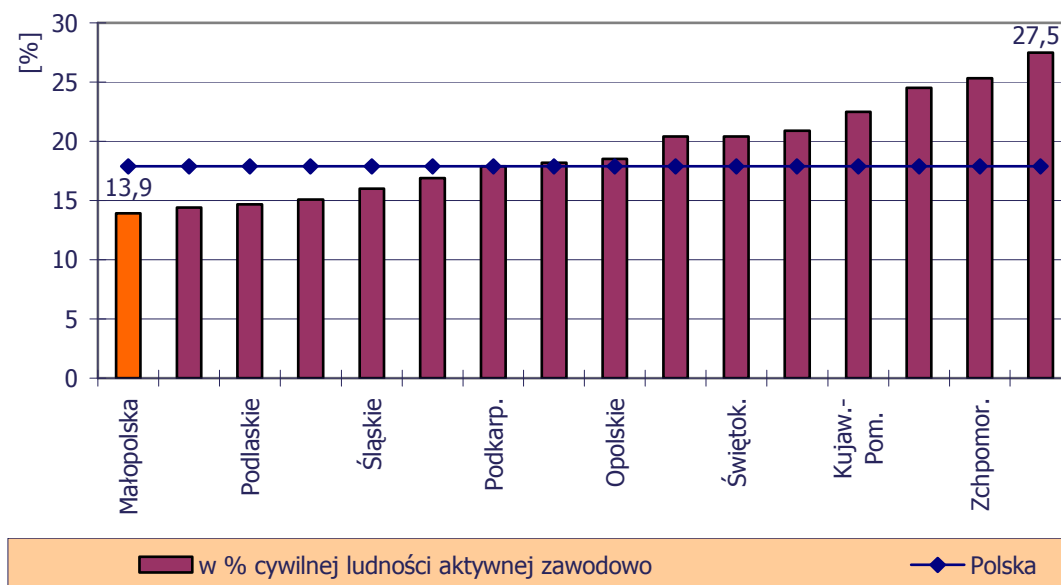
Znacznie lepszą pozycję na tle pozostałych województw w kraju zajmujemy pod względem wpływów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w przeliczeniu na mieszkańca – lokując się na drugiej, po Śląsku, pozycji.

Wykres 5. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych PIT w przeliczeniu na mieszkańca w poszczególnych województwach w roku 2004 (źródło danych: UMWM)

Stosunkowo najlepszy obraz – w ujęciu podstawowych wskaźników rozwojowych – zyskujemy w statystyce bezrobocia, zajmując pod tym względem najlepsze miejsce w kraju (należy jednak pamiętać, że wskaźnik ten nie obejmuje ukrytego bezrobocia na wsi).

Wykres 6. Stopa bezrobocia - stan na koniec 08.2005 roku

Oceniając specyfikę Małopolski trzeba zwrócić uwagę przede wszystkim na to, że jak mało które województwo w Polsce mamy wyjątkowe, przyrodnicze i kulturowe atuty, silną tożsamość, dumną królewską historię i piękne wielokulturowe tradycje.

Mentalnie jesteśmy ludźmi pogranicza – tak ukształtowało Małopolskę położenie geograficzne, tak chciała historia, tak jest dzisiaj, gdy spojrzymy na mapę Unii Europejskiej. Małopolanie to w większości ludzie z inicjatywą, nawykli do trudów życia i samodzielności, wytrwale szukający szans na lepsze życie, a jednocześnie przywiązani do tradycyjnych wartości. Mamy stosunkowo młode, coraz lepiej wykształcone społeczeństwo, w tym młode pokolenie, które potrafi odnaleźć się w skali Europy, a jednocześnie jest przywiązane do historii i kultywuje tradycyjne wartości. Mamy duże i silnie zakorzenione w regionie środowiska twórcze - akademickie, naukowe, artystyczne.

Gospodarka regionu nie jest obciążona wymagającym restrukturyzacji wielkim przemysłem, rozwijają się małe i średnie przedsiębiorstwa, rośnie sektor usług, w tym w tak rozwojowych dziedzinach jak edukacja, badania i rozwój, ochrona zdrowia czy turystyka i przemysł czasu wolnego. W regionie tworzą się w naturalny sposób skupiska firm, które mogą stać się podstawą przyszłych konkurencyjnych regionalnych klastrów: od małych firm i rzemiosła meblarskiego w okolicach Kalwarii Zebrzydowskiej, poprzez usługową specjalizację turystyczną na Podhalu, po firmy informatyczne oraz przemysł medialny i wydawniczy w Krakowie. Podstawą rozwoju wielu firm staje się szybko rosnący eksport.

Od innych regionów odróżnia nas zachowane w stosunkowo dobrym stanie bogactwo obiektów zabytkowej architektury, atrakcyjny i charakterystyczny krajobraz górski, a także zachowane w stosunkowo niezmiennym, choć niezwykle podupadłym, stanie dziedzictwo wsi – w tym również atrakcyjnego krajobrazu i ekstensywnego, naturalnego rolnictwa.

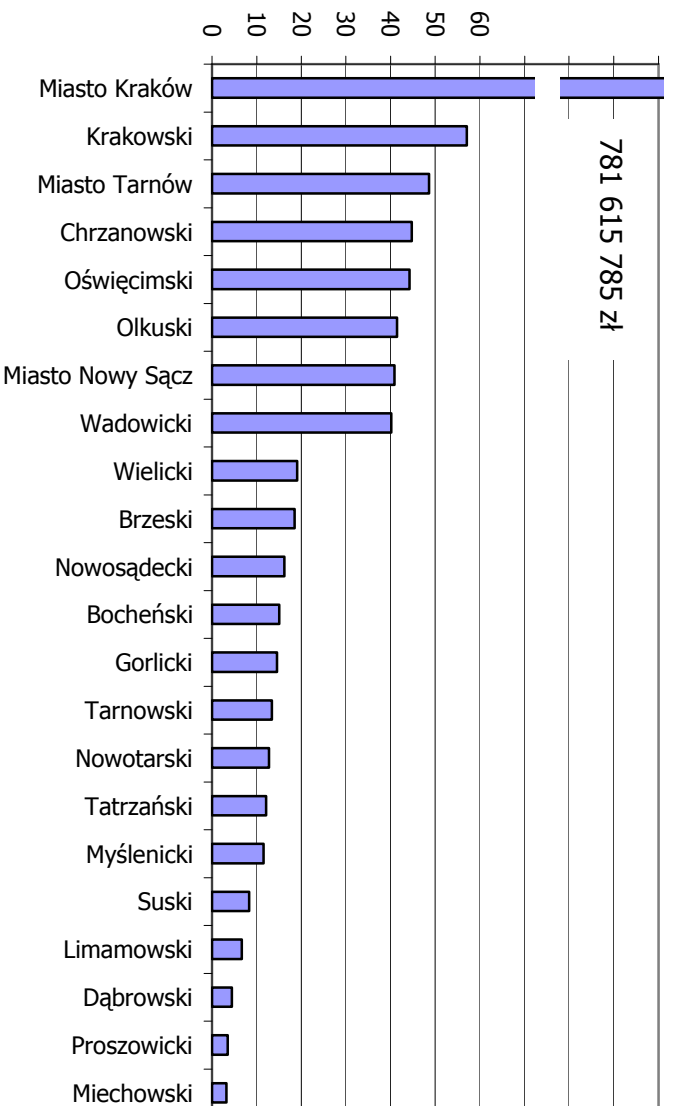
Sercem regionu jest Kraków - z jednej strony miasto o unikalnym dziedzictwie kulturowym i symbolicznym, z drugiej strony (wraz z najbliższym otoczeniem) metropolia z potencjałem rozwoju na skalę europejską; jedno z niewielu poza Warszawą miejsc na mapie Polski, które widać z perspektywy europejskiej i światowej.

Są też i słabości - deficyty i bariery, które powodują, że możemy nie umieć lub nie móc skorzystać z atutów, którymi dysponujemy. Nie jesteśmy ludźmi zbyt przedsiębiorczymi, przynajmniej w sformalizowany sposób, nie lubimy podejmować ryzyka, wielu mieszkańców jest wciąż słabo wykształconych, a posiadane umiejętności i kwalifikacje są często nieprzydatne na szybko zmieniającym się rynku pracy.

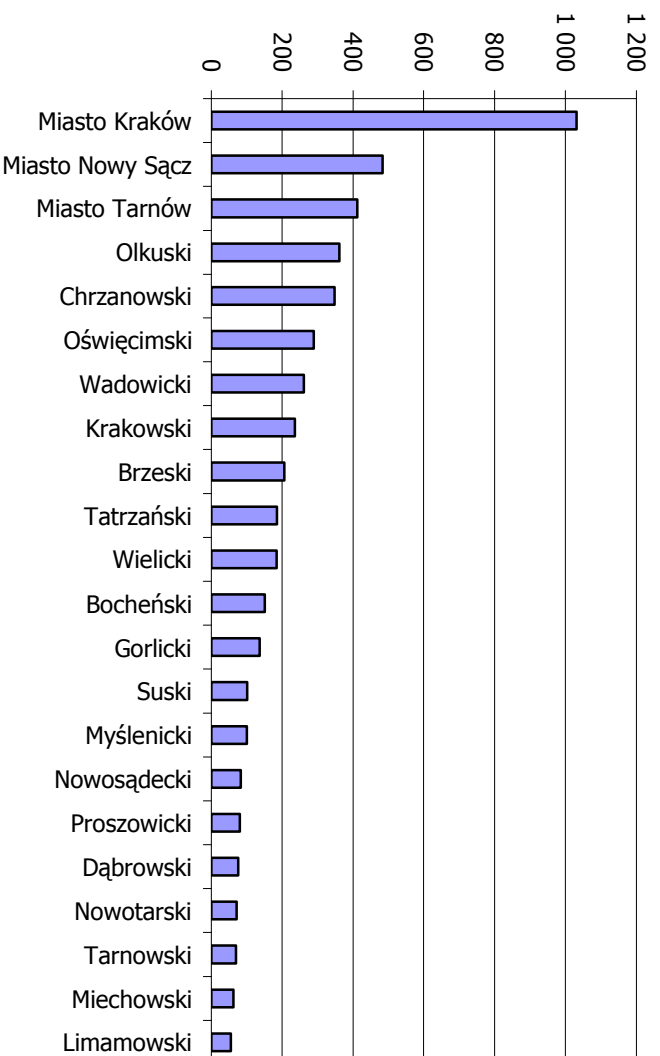
Małopolskie firmy są w większości wciąż kapitałowo i instytucjonalnie słabe i rzadko konkurują w skali globalnej, nie mamy w województwie znanych światowych marek, rynek pracy nie jest w stanie zagospodarować najlepiej wykształconych młodych ludzi, wynagrodzenia są stosunkowo niskie, również za niski poziom inwestycji, w tym zagranicznych.

Po względem specyfiki wewnątrzregionalnej Małopolska charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem zarówno pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego jak i charakterystyki środowiska przyrodniczego. Cechy te wpłynęły w znacznym stopniu na wykształcenie się specyficznych obszarów o różnym poziomie i potencjale rozwoju gospodarczego.

Wykres 7. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych CIT w poszczególnych powiatach województwa małopolskiego w roku 2004 (źródło danych: UMWM)

Wykres 8. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych CIT w przeliczeniu na mieszkańca w poszczególnych powiatach województwa małopolskiego w roku 2004 (źródło danych: UMWM)

Na tle województwa wyróżnia się przede wszystkim Kraków z jego rozwiniętymi funkcjami metropolitalnymi. Miasto stanowi centrum gospodarcze, ośrodek życia kulturalnego i akademickiego. Bezpośrednio Kraków oddziałuje na sąsiadujące z nim obszary podmiejskie.

Południe Małopolski to obszar o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych oraz rozwiniętej bazie turystycznej. Region ten nastawiony jest przede wszystkim na obsługę ruchu turystycznego i lecznictwa uzdrowiskowego. W ostatnich latach na tym obszarze daje się zauważyć również znaczny rozwój szkolnictwa wyższego.

Zachodnią część województwa wyróżnia na tle innych obszarów zlokalizowanie na jej terenie dużych zakładów przemysłowych, w znacznej mierze należących do przemysłów schyłkowych. Jednak w południowej części tego obszaru skoncentrowana jest równocześnie znaczna ilość dobrze rozwijających się małych i średnich przedsiębiorstw.

Tereny na północy województwa mają charakter rolniczy. Gospodarstwa zlokalizowane na tym obszarze wyróżniają się w porównaniu z resztą województwa dużym arealem gospodarstw. Jest to jednak najslabiej rozwinięty gospodarczo obszar województwa.

W południowo-wschodniej części Małopolski dominują powiaty o charakterze rolniczym, w tym z przeważającym rolnictwem górskim i sadownictwem. Są to jednak gospodarstwa o małym areale.

Tak duże zróżnicowanie wewnątrzregionalne pociąga za sobą znaczne bariery ograniczające trwałą rozwój regionalny Małopolski. Niewątpliwie do takich barier należą: rozproszone osadnictwo, wysokie, ukryte bezrobocie agrarne, słabe wyposażenie infrastruktury turystycznej, braki w infrastrukturze komunikacyjnej i ochrony środowiska.

Znacznemu zróżnicowaniu gospodarczemu towarzyszy również duże zróżnicowanie przestrzenne w zakresie zaspokajania potrzeb społecznych mieszkańców, w szczególności opieki społecznej, ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa publicznego.

PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA STRATEGII

Strategia rozwoju województwa na lata 2007-2015 opiera się na kilku założeniach, kształtujących jej ramy programowe, a jednocześnie organizujących przyszłą realizację.

Zakładamy, że przyjęta strategia postępowania jest:

- strategią, która powinna skutecznie doprowadzić do pozytywnych zmian - co w konsekwencji wymaga **koncentrowania zasobów** na ograniczonej liczbie wybranych priorytetów, zarówno programowych, gospodarczych, społecznych, jak i obszarowych;
- strategią, która powinna skupić się na wywołaniu korzystnych efektów przede wszystkim **dla rozwoju regionalnego**, i która jednocześnie jest narzędziem zarządzania polityką rozwoju na poziomie województwa - co w konsekwencji wymaga z jednej strony koncentrowania się na tworzeniu wartości dodanej na poziomie regionalnym, a nie traktowania strategii województwa jako źródła finansowania lokalnych strategii rozwoju, z drugiej strony wymaga większej aktywności własnej samorządu województwa w inicjowaniu przedsięwzięć prorozwojowych;
- strategią całościową, odnoszącą się do działania na rzecz „pożądanego kierunku rozwoju regionu w ogóle”, bez ograniczania zakresu rozstrzygnięć wyłącznie do

obecnych kompetencji władz województwa; zakres tych kompetencji może się kształtować jeszcze przez wiele lat, a wyzwania, przed którymi stoi region są od nich niezależne - **kompetencje są zmienne, ale wyzwania stałe**;

- strategią, która powinna być narzędziem koordynacji wysiłków prorozwojowych różnych partnerów – winna mobilizować i organizować współpracę różnych podmiotów, być narzędziem partnerskiej polityki rozwoju, na która składa się zarówno **budowanie więzi, jak i koordynacja celów**.

SPOSÓB POSTĘPOWANIA

ODWAŻNA STRATEGIA

Zwykliśmy myśleć o sobie w Małopolsce w dobry sposób. Mamy wyraźne poczucie własnej wartości i odrębności, kulturowej i intelektualnej siły, życiowej zaradności i przedsiębiorczości, a jednocześnie przywiązania do tradycji i dziedzictwa, czy to w skali regionu, czy w skali wielu małych ojczyzn, które się nań składają.

Mamy wysokie aspiracje: chcemy żyć na dobrym europejskim poziomie, nie chcemy być regionem jednym z wielu - z racji geopolitycznych zaszczości skazanym na wieczną pogoń za liderami, którzy decydują o kierunkach zmian; chcemy by Kraków wyrastał na prawdziwie europejską metropolię, nasze przedsiębiorstwa i gospodarstwa konkurowały z powodzeniem w skali międzynarodowej, nasze uczelnie były prawdziwie europejskimi uniwersytetami, a nasze dzieci pełnowymiarowymi i pełnoprawnymi Europejczykami.

Tak ambitne zamierzenia, aby były realne, wymagają **odważnej strategii postępowania i konsekwencji w jej realizacji**. W przeciwnym razie tracić będziemy nasze szanse. W dzisiejszym świecie globalnego konkurowania liderów i talentów, pracowników i przedsiębiorstw, regionów i krajów, zachowawcza strategia małych kroków i drobnych zmian nie wystarczy. Potrzeba wyraźnej strategii, która zmobilizuje społeczność regionalną do stawienia czoła wyzwaniom dnia dzisiejszego i jutra i zmobilizuje nas wszystkich do **jakościowych zmian**.

Dzisiaj nie jesteśmy ani regionem na tyle wewnętrznie ubogim i zacofanym, aby ograniczyć się do tradycyjnej polityki rozwoju koncentrującej się na inwestycjach, ani regionem na tyle nowoczesnym i innowacyjnym, aby pozwolić sobie na politykę rozwoju opartą wyłącznie na technologiach, innowacjach i wiedzy.

Jedyny rozsądny wybór jakiego możemy dokonać to próba połączenia kierunków i instrumentów tradycyjnej prospójnościowej polityki inwestycyjnej i społecznej z nowoczesną, proinnowacyjną polityką właściwą już dla gospodarek regionalnych ery przemysłowej. Strategia „Małopolska 2015” stara się być wyrazem takiego właśnie podejścia.

TRZY POLA AKTYWNOŚCI

Mając na uwadze dzisiejszą i przewidywaną pozycję rozwojową województwa, uwarunkowania zewnętrzne, dotychczasowe doświadczenia i przyjęte założenia wyjściowe zakładamy, że strategia rozwoju województwa w latach 2007-2015 koncentrować się będzie na **TRZECH POLACH** aktywności:

I – Konkurencyjność gospodarcza,

II – Spójność społeczna,

III – Potencjał instytucjonalny,

dla których wytyczone są odpowiednio **TRZY CELE STRATEGICZNE** strategii „Małopolska 2015”:

CEL STRATEGICZNY I: WZMOCNIENIE KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTWA - która określi atrakcyjność i pozycję regionu jako miejsca aktywności gospodarczej, co jest fundamentem ekonomicznym pomyślności i standardu życia mieszkańców województwa

CEL STRATEGICZNY II: STWORZENIE WARUNKÓW DLA WSZECHSTRONNEGO ROZWOJU SPOŁECZNEGO I WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA – co decyduje o atrakcyjności i spójności regionu jako bezpiecznego i przyjaznego miejsca zamieszkania i pobytu, a w konsekwencji o jego konkurencyjności jako wszechstronnego środowiska życia

CEL STRATEGICZNY III: WZMOCNIENIE POTENCJAŁU INSTYTUCJONALNEGO WOJEWÓDZTWA, co jest niezbędnym narzędziem realizacji pozostałych zmian.

STRUKTURA STRATEGII

Każde z trzech strategicznych pól działania (A,B,C) obejmuje wyodrębnione OBSZARY POLITYKI ROZWOJU - obszary aktywności, w których samorząd województwa prowadził będzie określoną dla danego zagadnienia politykę. Dla każdego z obszarów polityki sformułowane są CELE POŚREDNIE, których osiągnięciu podporządkowane są działania planowane w ramach danego obszaru.

Strategia realizowana jest w ramach dziewięciu obszarów polityki rozwoju województwa (I-IX), a ich zakres tematyczny i układ przedstawiony jest poniżej:

Tabela 2. Zakres tematyczny strategii.

<i>POLA strategii</i>	OBSZARY polityki rozwoju
<i>KONKURENCYJNOŚĆ GOSPODARCZA (A)</i>	I Społeczeństwo wiedzy i aktywności
	II Gospodarka regionalnej szansy
	III Infrastruktura dla rozwoju regionalnego
	IV Krakowski Obszar Metropolitalny
<i>SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA (B)</i>	V Spójność wewnątrzregionalna
	VI Środowisko przyrodnicze
	VII Środowisko kulturowe i przestrzeń regionalna
<i>POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY (C)</i>	VIII Współpraca międzyregionalna
	IX Nowoczesne zarządzanie publiczne

W ramach poszczególnych obszarów polityki rozwoju w dokumencie strategii wskazujemy konkretne dziedziny, w których realizowane będą kluczowe, najważniejsze dla osiągnięcia celów strategii działania i w których koncentrować się będzie aktywność merytoryczna i finansowa samorządu województwa. Podstawowym narzędziem ich realizacji będą konkretne strategie dziedzinowe i programy wojewódzkie. Ich katalog jest otwarty – strategia rozwoju województwa wskazuje założenia programów w ok. 40 najważniejszych dziedzinach – niemniej lista ta może ulec wzbogaceniu w trybie przewidzianym dla aktualizacji strategii.

Innymi słowy planowana strategia postępowania uporządkowana jest w strukturę obejmującą trzy poziomy:

- ❖ CELE STRATEGICZNE sformułowane w trzech POLACH strategii (A, B, C);
- ❖ CELE POŚREDNIE odnoszące się do OBSZARÓW polityki rozwoju (I-IX);
- ❖ CELE BEZPOŚREDNIE wyznaczające KIERUNKI polityki rozwoju w kluczowych dziedzinach (I.1.-IX.5.)

Rysunek 2. Schemat strategii.

WIZJA
2015

MAŁOPOLSKA - REGIONEM SZANS, WSZECHSTRONNEGO ROZWOJU LUDZI I NOWOCZESNEJ GOSPODARKI; SILNYM AKTYWNOŚCIĄ SWYCH MIESZKAŃCÓW, CZERPIĄCYM Z DZIEDZICTWA PRZESZŁOŚCI I ZACHOWUJĄCYM TOŻSAMOŚĆ W INTEGRUJĄCEJ SIĘ EUROPIE

POLE strategii	KONKURENCYJNOŚĆ GOSPODARCZA	SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA	POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY
Cel strategiczny	Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej województwa	Stworzenie warunków dla wszechstronnego rozwoju społecznego i wysokiej jakości życia	Wzmocnienie potencjału instytucjonalnego
miara sukcesu	wskaźnik opinii - opinia przedsiębiorców oraz inwestorów ; wskaźniki obiektywne – udział Małopolski w PKB Polski, struktura zatrudnienia, dynamika wynagrodzeń	wskaźnik opinii - opinia mieszkańców i turystów; wskaźnik obiektywny - przeciętna długość życia, saldo migracji, zróżnicowanie wewnątrzregionalne	wskaźnik opinii – opinia partnerów społecznych i interesantów; wskaźnik obiektywny - frekwencja wyborcza, wartość środków finansowych przyciągniętych do województwa
polityki	I II III IV	V VI VII	VIII IX
OBSZAR rozwoju	Spółeczeństwo wiedzy i aktywności Gospodarka regionalnej szansy Infrastruktura dla rozwoju regionalnego Krakowski Obszar Metropolitalny	Spójność wewnątrz-regionalna Środowisko przyrodnicze Środowisko kulturowe i przestrzeń regionalna	Współpraca międzyregionalna Nowoczesne zarządzanie publiczne
Cel pośredni	Lepiej wykształceni, twórczy i przedsiębiorczy mieszkańcy Konkurencyjna, otwarta i innowacyjna gospodarka Nowoczesna i sprawna, sprzyjająca rozwojowi społ.-gosp. infrastruktura Rozwój krakowskiego obszaru metropolitalnego o jako europolii	Spójny wewnętrznie, bezpieczny, zapewniający równe szanse i możliwości rozwoju region Wysoka jakość życia w czystym i bezpiecznym środowisku przyrodniczym Wysoka jakość środowiska kulturowego i przestrzeni regionalnej	Silna pozycja Małopolski na arenie krajowej i międzynarodowej Inspirująca, przejrzysta i wspierająca rozwój władza publiczna
miara sukcesu	wskaźniki opinii i wsk. obiektywne specyficzne dla danego obszaru polityki	wskaźniki opinii i wsk. obiektywne specyficzne dla danego obszaru polityki	wskaźniki opinii i wsk. obiektywne specyficzne dla danego obszaru polityki

MIARA SUKCESU

Celom strategii towarzyszą na każdym poziomie określone z góry miary sukcesu – w postaci wymiernych wskaźników osiągnięć. Zakładamy, że miarą sukcesu w realizacji strategii będzie stopień, w jakim uda się wywołać korzystne zmiany w tych właśnie, obiektywnie mierzalnych parametrach. I tak:

- ❑ za miarę sukcesu na poziomie celów strategicznych – w odniesieniu do trzech Pól realizacji strategii - przyjmujemy wskaźniki szerokiego, globalnego oddziaływania, w sposób generalny wskazujące zmiany w profilu społeczno-gospodarczym województwa i jego miejscu wśród regionów polskich i europejskich, do których przyczynić się ma realizacja strategii „Małopolska 2015”;
- ❑ z kolei miarami sukcesu na poziomie celów pośrednich – w odniesieniu do poszczególnych obszarów polityki - są wskaźniki oddziaływania, które opisują wprost oczekiwane, długoterminowe, trwałe, czasem nieco odłożone w czasie efekty działań województwa; są one opisane w kolejnych rozdziałach;
- ❑ wreszcie dla zachowania wewnętrznej spójności w kształtowanych w oparciu o dokument strategii „Małopolska 2015” kolejnych dokumentach programowych (programy wojewódzkie, strategie dziedzinowe itp.) strategia „Małopolska 2015” określa również wskaźniki osiągnięć dla głównych kierunków polityki na poziomie realizacyjnym (na poziomie celów bezpośrednich strategii) – w postaci wskaźników oczekiwanych rezultatów działań, rozumianych jako bezpośrednie korzyści odniesione z realizacji danego programu lub – innymi słowy – oczekiwane, korzystne zmiany w rzeczywistości wywołane bezpośrednio dzięki realizacji danej polityki.

Równolegle na poziomie strategicznym obok wskaźników obiektywnych towarzyszącą miarą oceny dokonań będą wskaźniki opinii – mówiące o opinii publicznej wyrażanej na dany temat przez reprezentatywnych przedstawicieli grup społecznych będących odbiorcami poszczególnych części strategii. W tym celu począwszy od 2006 roku – traktowanego jako punkt wyjścia – zamawiane będą regionalne reprezentatywne badania opinii publicznej na temat zagadnień ujętych w poszczególnych Polach i Kierunkach strategii „Małopolska 2015”, zaś wyrażone w nich zdanie mieszkańców, inwestorów, przedsiębiorców, partnerów społecznych oraz osób odwiedzających Małopolskę – będzie także istotnym elementem oceny postępów w osiąganiu celów strategii.

Tabela 3. Miary sukcesu celów strategicznych strategii „Małopolska 2015”

Cel strategiczny	Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej województwa	Stworzenie warunków dla wszechstronnego rozwoju społecznego i wysokiej jakości życia	Wzmocnienie potencjału instytucjonalnego
	<p><i>Wskaźnik opinii:</i></p> <p>Korzystna i poprawiająca się opinia przedsiębiorców i inwestorów</p>	<p><i>Wskaźnik opinii:</i></p> <p>Korzystna i poprawiająca się opinia mieszkańców i turystów (przyjezdnych)</p>	<p><i>Wskaźnik opinii:</i></p> <p>Korzystna i poprawiająca się opinia interesantów i partnerów społ.-gosp.</p>
Miara sukcesu:	<p><i>Wskaźniki obiektywne:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przyrost udziału Małopolski w PKB całego kraju, na tle średniego poziomu PKB/mieszkańca w UE-25 2. Korzystne zmiany w strukturze zatrudnienia w województwie małopolskim – wzrost udziału zatrudnionych w sektorze usług - na tle pozostałych województw w kraju oraz średniej dla UE-25 3. Przyrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w powiązaniu z dynamiką wpływów z tytułu podatku dochodowego w przeliczeniu na mieszkańca mieszkańca na tle pozostałych województw w kraju oraz średniej dla UE-25 (wynagrodzenie) 	<p><i>Wskaźniki obiektywne:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przyrost przeciętnej długości życia w województwie małopolskim na tle średniej krajowej i średniej dla UE-25 2. Utrzymanie się dodatniego salda migracji (w skali województwa) tle średniej krajowej i średniej dla UE-25 3. Malejące zróżnicowanie wewnątrzregionalne w układzie powiatów pod względem: <ol style="list-style-type: none"> a/ wpływów z tytułu PIT, b/ stopy bezrobocia, c/ dochodu rozporządzalnego gospodarstwa rodzinnego, d/ udziału dzieci w grupie wiekowej 3-6 lat uczęszczających do przedszkola, e/ salda migracji 	<p><i>Wskaźniki obiektywne:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rosnąca frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych 2. Rosnąca wartość środków finansowych przyciągniętych do województwa przez sektor publiczny na realizację strategii „Małopolska 2015” z zewnętrznych źródeł finansowania ujętych w NPR 2007-13 poza RPO 3. Wzrost udziału stanowisk pracy w administracji samorządowej z „szybkim” dostępem do Internetu (poprzez stałe łącze)

POLITYKA ROZWOJU W POSZCZEGÓLNYCH POLACH STRATEGII

POLE A - KONKURENCYJNOŚĆ GOSPODARCZA

W dobie współczesnej, w warunkach krajów wysokorozwiniętych i tworzącej się gospodarki przemysłowej, powszechnie uznaje się, że podstawowym mechanizmem rozwoju jest rozwój oparty na tworzeniu, wymianie i wykorzystaniu informacji i wiedzy, na innowacyjności i kreatywności, a najszybszy wzrost i najlepsze perspektywy mają te sektory gospodarki (i te regiony), których konkurencyjność jest oparta właśnie na tworzeniu i wykorzystywaniu nowej wiedzy, na twórczych zastosowaniach dotychczasowych rozwiązań, na tworzeniu „nowych jakości”, nie znanej dotąd na odnośnym rynku „wartości dodanej”, często o charakterze niematerialnym, czy wręcz symbolicznym.

Trzeba podkreślić, że nie musi to dotyczyć jedynie sektorów bardzo zaawansowanych technologicznie - kluczowe znaczenie ma nowatorstwo, innowacyjne podejście, umiejętność wymyślania i wprowadzania na rynek nowych produktów i usług. W tym ujęciu innowacja to każdy nowy produkt, czy usługa zaspokajająca nową potrzebę lub też istniejącą potrzebę w nowy (nawet jeśli tylko wymyślony, wykreowany) sposób. Oczywiście gospodarka regionalna nie może składać się wyłącznie z innowacyjnych firm, instytucji i organizacji, ale to właśnie one, w dłuższej perspektywie czasu, decydować będą o jej międzynarodowej konkurencyjności.

Nowoczesna gospodarka rozwija się trwale jedynie w powiązaniu z równoległym rozwojem społeczeństwa opartego na wiedzy – które stanowi zarówno niezbędny fundament działania przedsiębiorstw (ostatecznie to ludzie są źródłem pomysłów), jak i tworzy potencjał wykorzystania, rynek, dla ich produktów i usług (to dobrze zarabiający ludzie są ich ostatecznymi odbiorcami). Najbardziej efektywny wzrost produktywności przedsiębiorstw odbywa się nie tyle i nie tylko dzięki nowym technologiom, lepszej organizacji pracy i nowocześniejszym urządzeniom, ale dzięki lepszym umiejętnościom pracowników – bez których pozostałe czynniki po wyczerpaniu prostych rezerw wydajności stają się po prostu bezproduktywne (bez istotnego znaczenia).

Współczesny trwały rozwój opiera się też w coraz większym stopniu na sieciach współpracy - różnorodnych i wielostronnych powiązaniach, dzięki którym mamy szansę odnajdywać się w co dzień zmieniającym się otoczeniu. Mówimy coraz częściej o sieciowej gospodarce i sieciowym społeczeństwie, przy czym o jakości wzajemnych powiązań w sieciach współpracy decydują głównie dwa elementy: dystans geograficzny i dystans instytucjonalny pomiędzy uczestnikami.

Dystans geograficzny wyznaczony jest dziś nie tyle przez odległość, ile przez czas i koszt jej pokonania, a także, w coraz większym stopniu, jakość połączeń teleinformatycznych. Im mniej nas dzieli pod tym względem od innych ludzi, organizacji, przedsiębiorstw, regionów, tym większe szanse na efektywną wymianę i współpracę i w efekcie faktyczne uczestnictwo i korzystanie z posiadanej sieci powiązań. Stąd podstawowe dla rozwoju gospodarczego znaczenie infrastruktury komunikacyjnej oraz teleinformatycznej.

W warunkach małopolskich na to tło nakłada się jeszcze specyfika regionalna, która powoduje, że obraz wzbogacamy o dodatkowe elementy, które kształtować mogą, a w części już kształtują, naszą regionalną konkurencyjność.

Są to m.in.: zastany - „odziedziczony” potencjał kulturowy i przyrodniczy, uznanie dziedzictwa materialnego i niematerialnego, kulturowego i przyrodniczego, za istotne elementy życia mieszkańców i funkcjonowania społeczności regionalnej, docenienie podstawowego znaczenia jakości środowiska przyrodniczego i estetyki krajobrazu dla atrakcyjności turystycznej i mieszkalnej Małopolski; uznanie możliwości indywidualnego rozwoju mieszkańców za ważny wykładnik sukcesu rozwoju regionu, wreszcie uznanie szczególnego znaczenia aktywnych, wybitnych i utalentowanych jednostek dla sukcesu całej społeczności regionalnej.

Wszystko to sprawia, że właśnie w Małopolsce mamy szansę na pogodzenie pozytywnych elementów naszego tradycjonalizmu z nowoczesną europejskością. Mamy szansę stać się, a może i współkształtować, obraz „Nowych Europejczyków” – w twórczy sposób łącząc umiejętność radzenia sobie z nowymi okolicznościami i aktywne postawy życiowe z silnym poczuciem zakorzenienia w tradycji i utrzymaniem dziedzictwa kultury i przestrzeni.

Obszary I-IV:

- obejmują cele o charakterze gospodarczym, które są siłą napędową i jednocześnie fundamentem realizacji pozostałych celów Strategii, a ich osiągnięcie będzie decydujące dla podniesienia atrakcyjności i konkurencyjności Małopolski jako miejsca lokalizowania i prowadzenia działalności gospodarczej i – tym samym – tworzenia miejsc pracy, gwarancji godziwego standardu życia mieszkańców i, w efekcie, regionalnego dobrobytu,
- obejmują przedsięwzięcia służące w pierwszym rzędzie, pośrednio lub bezpośrednio:
 - promowaniu kultury aktywności, odpowiedzialności, kreatywności i innowacyjności indywidualnej, jako podstawy rozwoju gospodarki, przy czym dotyczy to wszystkich sfer życia gospodarczego w regionie, z rolnictwem włącznie,
 - podnoszeniu atrakcyjności i konkurencyjności regionu jako przestrzeni fizycznej, społecznej i symbolicznej, w której funkcjonują przedsiębiorstwa i przedsiębiorcy, naukowcy, twórcy i szeregowi pracownicy, rzemieślnicy i rolnicy, słowem wszystkie aktywne osoby i podmioty, które swoim wysiłkiem przyczyniają się do bogactwa i sukcesu regionu,
 - podnoszeniu bezpośredniej konkurencyjności przedsiębiorstw zlokalizowanych i lokalizowanych w Małopolsce - przy założeniu, że dominującym wątkiem jest konkurencyjność regionu jako środowiska dla prowadzenia działalności gospodarczej, a nie indywidualne wsparcie bezpośrednie.

*

OBSZAR I – SPOŁECZEŃSTWO WIEDZY I AKTYWNOŚCI

Cel Pośredni

Lepiej wykształceni, twórczy i przedsiębiorczy mieszkańcy

Subiektywnie: pozytywna opinia publiczna

miara sukcesu:

*(oczekiwane trwałe,
długoterminowe
efekty realizacji
strategii)*

Obiektywnie:

- wzrost wpływów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) generowanych w województwie w przeliczeniu na mieszkańca na tle pozostałych województw i średniej dla kraju
- wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców
- wzrost liczby gospodarstw domowych z dostępem do internetu
- wzrost liczby przedsiębiorstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (wskaźnik przedsiębiorczości)
- wzrost stopy zatrudnienia
- wzrost liczby małopolskich laureatów nagród oraz finalistów olimpiad i konkursów krajowych i międzynarodowych w różnych dziedzinach

Kierunki polityki

I.1.

**Poprawa jakości i
poziomu wykształcenia
mieszkańców**

I.2.

**Rozwój społeczeństwa
informacyjnego**

I.3.

**Wsparcie indywidualnej
przedsiębiorczości**

I.4.

Rozwój rynku pracy

I.5.

**Wsparcie i promocja
talentów**

POZYCJA WYJŚCIOWA

Aktywne i wykształcone społeczeństwo jest jednym z podstawowych czynników trwałego rozwoju społecznego i gospodarczego Małopolski w najbliższej dekadzie. Działania podejmowane w ramach Pola I powinny stworzyć warunki do budowania społeczeństwa potrafiącego dostosować się do zmieniającego się otoczenia oraz mającego możliwości i szanse do wszechstronnego rozwoju.

Dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 wskazują, że Małopolanie są nieco lepiej wykształceni od reszty mieszkańców Polski. Mimo tej przewagi, w regionie ma miejsce znaczne zróżnicowanie w tej dziedzinie; osoby lepiej wykształcone występują w dużych miastach (wykształcenie wyższe w miastach posiadało 16%), zaś słabiej na terenach wiejskich (4%) stanowiących miejsce zamieszkania przeszło połowy Małopolan. Słabością województwa jest brak systemu kształcenia ustawicznego oraz mała świadomość dorosłych mieszkańców Małopolaki potrzeby podnoszenia kwalifikacji przez całe życie.

Małopolskę cechuje silne przywiązanie do życia rodzinnego, a także zadowolenie z niego. Małopolanie radzą sobie w godzeniu ról rodziców i osób aktywnych zawodowo. Są ludźmi bardzo zaradnymi i dużo rzadziej, niż pozostali mieszkańcy kraju korzystają ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej (0,57% gospodarstw domowych, Polska 1,1%), kompensując braki np. pomocą od rodziny z zagranicy. Są to istotne atuty, które mogą uruchomić kluczowy mechanizm rozwoju społecznego, jakim są właściwe postawy wobec pracy i wyzwań cywilizacyjnych. Wymaga to jednak wspierania pod tym kątem polityk rodzinnych.

Mimo niskiego rejestrowanego bezrobocia w województwie (14,2% na koniec maja 2005 r. dla Małopolaki, wobec 18,8% dla kraju), można spodziewać się wysokiego poziomu bezrobocia ukrytego na obszarach wiejskich, gdyż nadwyżki siły roboczej były wchłaniane przez indywidualne gospodarstwa rolne. W strukturze bezrobotnych na szczególną uwagę zasługują długotrwale bezrobotni, czyli kategoria od wielu lat nieustannie wzrastająca (64,9% ogółu bezrobotnych). Ponadto, na skutek starzenia się społeczeństwa, będzie następował znaczny przyrost kategorii osób w wieku niemobilnym (45-59/64), które wymagać będą szczególnej pomocy.

Małopolska jest regionem, który charakteryzuje się stosunkowo wysokim stopniem aktywności obywatelskiej przejawiającym się w dużej ilości organizacji pozarządowych (4 miejsce w Polsce), względnym brakiem barier w zakresie rozwoju tych organizacji oraz ponadprzeciętną frekwencją wyborczą. Mimo to, mieszkańcy regionu w ograniczonym zakresie uczestniczą w organizacjach pozarządowych (12% deklaruje członkostwo, tyle samo wynosi średnia dla Polski). Istnieją możliwości stymulacji postaw obywatelskich w kierunku większej aktywności w kształtowanie najbliższego otoczenia.

Małopolska należy do regionów, gdzie liczba przedsiębiorstw należy do najwyższych (na koniec 2004 r. w województwie zarejestrowanych było 288,8 tys. podmiotów gospodarczych. Małopolskie firmy stanowią 8% firm w kraju, co daje nam 5 miejsce wśród regionów o największej liczbie zarejestrowanych przedsiębiorstw). Jednocześnie Małopolskę charakteryzuje duże zróżnicowanie aktywności gospodarczej. W gminach miejskich funkcjonuje większość przedsiębiorstw (w miastach funkcjonuje 53% firm, w gminach miejsko – wiejskich – 26%, a na terenach wiejskich – 21%). Średnio w Małopolsce zarejestrowanych jest 88 podmiotów na 1000 mieszkańców, lecz 15 z 22 powiatów nie osiąga tej średniej. W świetle tych danych istnieje potrzeba realizacji działań na rzecz wspierania postaw aktywności i zaradności dla rozwoju przedsiębiorczości Małopolan. Podejmowane będą działania wspierające aktywność, tak by przyczyniały się do powstawania nowych przedsiębiorstw.

O stopniu rozwoju cywilizacyjnego społeczeństwa świadczy nie tylko infrastruktura, ale i poziom wykorzystania przez ludzi technologii informacyjno-telekomunikacyjnych. Pod

względem łączy telefonicznych (32,7%, dla Polski 32,1%), wyposażenia w komputery osobiste gospodarstw domowych (29,4% dla Polski 25,1%) oraz podłączenia do Internetu (13,3% dla Polski 12,4%) Małopolska odwzorowuje średnie charakterystyki dla Polski bądź minimalnie je przewyższa, przy równoczesnym dużym zróżnicowaniu regionalnym.

STRATEGIA POSTĘPOWANIA

W ramach Pola 1 przewidziano działania w pięciu obszarach strategicznych, ukierunkowane na:

1. Dostosowanie wykształcenia mieszkańców do potrzeb rynku pracy i gospodarki, podniesienie kwalifikacji i umiejętności, zapewnienie przez system edukacji wszechstronnego rozwoju ucznia ze szczególnym uwzględnieniem aspektów wychowawczych oraz kształtowania postaw patriotycznych i tożsamości regionalnej.
2. Wspieranie rozwoju społeczeństwa informacyjnego i upowszechnienie dostępu do informacji, wykorzystywanie najnowszych zdobyczy naukowych oraz technik informacyjnych w codziennym życiu i działaniu mieszkańców.
3. Stymulowanie i wspieranie przedsiębiorczości. Większy poziom przedsiębiorczości stanie się również czynnikiem sprzyjającym realizacji nowych pomysłów i budowania przewagi konkurencyjnej Małopolski w Europie.
4. Wzrost poziomu aktywności zawodowej i zatrudnienia mieszkańców, stopniowe zmniejszanie poziomu bezrobocia i rozwiązywanie problemów z nim związanych (m.in. długotrwałe bezrobocie).
5. Wzrost aktywności obywatelskiej mieszkańców, odpowiedzialności i zaangażowania w życie społeczności lokalnych, które wpłynie na poprawę jakości zarządzania publicznego zapewni efektywność realizacji zadań publicznych dzięki włączeniu ich w realizację sektora pozarządowego, tym samym przyczyni się do poprawy poziomu zaspokajania potrzeb i realizację usług społecznych.
6. Tworzenie zróżnicowanych form skutecznego wsparcia dla osób szczególnie utalentowanych w różnych dziedzinach, tak, aby na miejscu, w Małopolsce, znalazły warunki do rozwoju i spożytkowania swojego potencjału.

KIERUNKI POLITYKI – ZAŁOŻENIA KLUCZOWYCH PROGRAMÓW REALIZACYJNYCH

■ **Poprawa jakości i poziomu wykształcenia mieszkańców**

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- wzrost udziału 22-latków posiadających co najmniej wykształcenie średnie (ISCED 3) dla reprezentacji grupy wiekowej 20-24 lata,
- wzrost udziału wydatków publicznych ogółem na edukację w PKB,
- wzrost udziału mieszkańców uczestniczących w ustawicznym szkoleniu zawodowym.

ZAŁOŻENIA programowe:

Rozwój systemu kształcenia ustawicznego, tym:

- Utworzenie sieci doradców edukacyjnych wspartej siecią informatyczną
- Propagowanie idei kształcenia ustawicznego oraz świadczenie usług dotyczących podnoszenie i/lub zmiany kwalifikacji na różnych etapach życia (w tym np. utworzenie jednej lub kilku samorządowych ośrodków metodycznych kształcenia ustawicznego)
- Rozwój postaw związanych z uczeniem się przez całe życie oraz korzystania z poradnictwa i kształcenia zawodowego.

Poprawa szans edukacyjnych uzdolnionej młodzieży, w tym:

- Projekty stypendialne, stażowe i praktyki zawodowe
- Wsparcie młodzieży szczególnie aktywnej edukacyjnie
- Pomoc młodzieży w rozpoczęciu kariery poprzez dofinansowanie projektów twórczych oraz szkoleń z zakresu przedsiębiorczości
- Wdrażanie programów wychowawczych o tematyce regionalnej, kulturowej, patriotycznej i sportowej

Rozwój infrastruktury edukacyjnej, w tym:

- Modernizacja bazy dydaktycznej i socjalnej szkół wyższych
- Rozwój infrastruktury kształcenia ustawicznego
- Modernizacja bazy dydaktycznej szkół i placówek oświatowych ze szczególnym uwzględnieniem bazy praktycznej nauki zawodu
- Rozwój infrastruktury wychowawczej.

■ Rozwój społeczeństwa informacyjnego

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- wzrost umiejętności korzystania z komputera i Internetu,
- poprawa świadomości mieszkańców dotyczącej możliwości wykorzystania nowoczesnych technologii teleinformatycznych,
- wzrost poziomu wykorzystania przez obywateli usług świadczonych online.

ZAŁOŻENIA programowe:

Poprawa jakości życia mieszkańców Małopolski i wzmocnienie spójności społecznej poprzez upowszechnianie nowoczesnych technologii, tym:

- Tworzenie i rozbudowa zintegrowanych usług publicznych dostępnych na różnych platformach cyfrowych (na zasadzie interoperacyjności) – telefonia komórkowa, 3G, VoIP, telewizja cyfrowa, internet itp. umożliwiającą korzystanie z nich 24 godziny na dobę
- Tworzenie i rozbudowa systemów usług edukacyjnych (szkolenia dla różnych grup społecznych, e-learning) mających poprawić umiejętności stosowania technologii informacyjnych przez mieszkańców
- Stworzenie systemu szkoleń dla pracowników instytucji publicznych i edukacyjnych (nauczyciele, pracownicy bibliotek i telecentrów) zajmujących się promocją Społeczeństwa Informacyjnego w środowisku lokalnym
- Tworzenie rozwiązań teleinformatycznych wzmacniających spójność społeczną i udział mieszkańców w życiu publicznym, w tym stymulowanie aktywnego udziału w procesie podejmowania decyzji na szczeblu lokalnym (e-demokracja)
- Promocja społeczeństwa informacyjnego

Zwiększenie poziomu inwestycji w zakresie badań nad ICT i wdrażania innowacyjnych rozwiązań w gospodarce regionu, tym:

- Stworzenie systemu wsparcia działań innowacyjnych i inwestycyjnych w zakresie rozwoju branży ICT poprzez koordynację działań jednostek akademickich, badawczo-rozwojowych i przedsiębiorstw ICT w tworzeniu i wdrażaniu nowych rozwiązań teleinformatycznych
- Stworzenie systemów wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw działających w branży IT
- Podejmowanie inicjatyw zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy w branży ICT.

■ Wsparcie indywidualnej przedsiębiorczości – wsparcie dla powstania i rozwoju MSP

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- wzrost poziomu przedsiębiorczości w Małopolsce w stosunku do innych województw,
- wydłużenie średniego czasu funkcjonowania małej firmy,
- wzrost wskaźnika samozatrudnienia.

ZAŁOŻENIA programowe:

Rozwój instrumentów wsparcia dla rozpoczynających działalność gospodarczą i istniejących MSP, w tym:

- Wsparcie finansowe podstawowe i inwestycyjne
- Rozwój instrumentów mikrofinansowych

Wsparcie szkoleniowe, doradcze i informacyjne dla rozpoczynających działalność gospodarczą i istniejących MSP, w tym:

- Szkolenia w zakresie przedsiębiorczości i praktyki prowadzenia działalności gospodarczej
- Zindywidualizowane usługi doradcze dla mieszkańców decydujących się na założenie firmy
- Szkolenia dostosowawcze do danego sektora
- Promocja i popularyzacja postaw przedsiębiorczych

Rozwój infrastruktury dla nowych i istniejących firm, w tym:

- Tworzenie inkubatorów
- Powstawanie centrów aktywności gospodarczej
- Tworzenie centra edukacji

■ Rozwój rynku pracy - stworzenie wszystkim mieszkańcom Małopolski szans rozwoju zawodowego i zatrudnienia

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- wzrost stopy zatrudnienia,
- zmniejszenie się udziału osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy w bezrobotnych ogółem,
- wzrost poziomu uczestnictwa w kształceniu ustawicznym.

ZAŁOŻENIA programowe:

Rozwój postaw związanych z przystosowaniem do wymagań rynku pracy, w tym:

- Świadczenie usług w zakresie planowania i rozwoju kariery zawodowej
- Poradnictwo zawodowe skierowane na identyfikowanie i rozwijanie postaw aktywnych i kompetencji przedsiębiorczych
- Rozwój postaw związanych z korzystaniem z poradnictwa i kształcenia zawodowego.

Wyrównywanie szans w zakresie dostępu do rynku pracy i awansu zawodowego, w tym:

- Wyrównanie szans kobiet w zakresie dostępu do awansu zawodowego
- Przełamywanie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym znalezienie zatrudnienia
- Ułatwienie powrotu na rynek pracy osobom długotrwale bezrobotnym
- Aktywizacja ludności wiejskiej w obszarach działalności gospodarczej o charakterze okołorolniczym lub pozarolniczym

Budowanie dialogu i partnerstwa instytucji rynku pracy w rozwiązywaniu lokalnych problemów związanych z zatrudnieniem i bezrobociem:

- Promocja i realizacja lokalnych paktów na rzecz zatrudnienia
- Udział organizacji pozarządowych w rozwiązywaniu lokalnych problemów związanych z rynkiem pracy

Tworzenie warunków i rozwijanie kompetencji zawodowych pracowników instytucji rynku pracy w zakresie umiejętnego doradztwa i wspierania osób poszukujących zatrudnienia oraz tworzenia efektywnego partnerstwa, w tym:

- Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pośredników pracy doradców zawodowych, szczególnie w zakresie poradnictwa indywidualnego
- Wprowadzenie nowoczesnych technologii w świadczeniu usług pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego
- Wypracowanie procedur współpracy między instytucjami rynku pracy w zakresie przepływu, kierowania klientów, wymiany informacji
- Stworzenie platformy w zakresie poradnictwa zawodowego i kształcenia ustawicznego.

■ Wsparcie i promocja talentów

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- wzrost liczby osób dorosłych objętych wsparciem,
- wzrost udziału dzieci objętych zajęciami przedszkolnymi,
- wzrost liczby dzieci i młodzieży objętych zajęciami dodatkowymi,
- wzrost liczby małopolskich laureatów nagród oraz finalistów olimpiad i konkursów krajowych i międzynarodowych w różnych dziedzinach.

ZAŁOŻENIA programowe:

Rozwój gospodarczy i społeczny odbywa się w dużej mierze dzięki skutecznemu i efektywnemu wykorzystaniu potencjału ludzkiego regionu. To ludzie, ich umiejętności, talenty, predyspozycje, pomysły i aktywność tworzą fundamenty nowych przedsięwzięć, innowacyjnych rozwiązań, gospodarczych i społecznych sukcesów.

Dlatego bardzo ważnym elementem działań na rzecz konkurencyjności województwa jest podjęcie przedsięwzięć, które:

- z jednej strony stworzą korzystne warunki dla ujawniania się i rozwijania własnych talentów mieszkańców województwa (szczególnie wśród dzieci i młodzieży),

- z drugiej strony zapobiegają odplywaniu z województwa wybitnych jednostek, które nie znajdują tu wystarczających warunków dla realizacji swoich talentów.

W tym zakresie przewiduje się realizację następujących działań:

- zapewnienie powszechnego, równego dostępu do wychowania przedszkolnego oraz dodatkowych zajęć dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym;
- systemowe wsparcie uzdolnionej młodzieży poprzez stypendia oraz nagrody w różnych dziedzinach, szczególnie w dziedzinach priorytetowo traktowanych w strategii,
- systemowe wsparcie projektów wybitnych naukowców, twórców, artystów i sportowców z Małopolski, które wpisują się w cele strategii,
- pomoc dla wybitnych młodych naukowców, twórców, artystów i sportowców w rozpoczęciu kariery m.in. poprzez stypendia, dofinansowanie ich projektów oraz rozwoju kompetencji (z zagranicznym funduszem stypendialnym łącznie) ;
- wsparcie doskonalenia warsztatu naukowego, twórczego, artystycznego, sportowego w ramach programów pobytowych i stażowych, w tym wg formuły twórca /mistrz/ - instytucja – uczeń.

*

OBSZAR II – GOSPODARKA REGIONALNEJ SZANSY

Cel Pośredni

Konkurencyjna i twórcza, wykorzystująca innowacje gospodarka

Subiektywnie: pozytywna opinia publiczna

miara sukcesu:

(oczekiwane trwałe, długoterminowe efekty realizacji strategii)

Obiektywnie:

- wytworzona w województwie wartość dodana brutto w przeliczeniu na mieszkańca na tle pozostałych województw oraz średniej dla kraju,
- wzrost wolumenu eksportu w przeliczeniu na mieszkańca na tle pozostałych województw oraz średniej dla UE-25,
- wzrost nakładów na badania i rozwój w sektorze prywatnym w przeliczeniu na mieszkańca w powiązaniu z nakładami w sektorze publicznym na tle pozostałych województw oraz średniej dla UE-25,
- wzrost areálu gospodarstw ekologicznych w powiązaniu z udziałem areálu gospodarstw ekologicznych w areale gospodarstw rolnych w województwie ogółem na tle pozostałych województw,
- wzrost udziału zatrudnienia w sektorze usług rynkowych w stosunku do średniej dla kraju oraz UE-25,
- udział zatrudnionych w sektorze turystyki i kultury w stosunku do średniej dla kraju oraz UE-25

Kierunki polityki

II.1.

Wsparcie międzynarodowej konkurencyjności małopolskich przedsiębiorstw

II.2.

Rozwój innowacji

II.3.

Konkurencyjne rolnictwo, w tym rolnictwo ekologiczne

II.4.

Przyciąganie bezpośrednich inwestycji do regionu

II.5.

Rozwój sektora produktów i usług czasu wolnego

POZYCJA WYJŚCIOWA

Rozwój województwa jest bezpośrednio związany z umacnianiem regionalnej gospodarki, procesem rozumianym jako prowadzenie działań na rzecz osiągnięcia ciągłej i długotrwałej zdolności firm do sprzedaży swoich usług i towarów w warunkach globalnej konkurencji.

Działania z tym związane muszą odzwierciedlać konieczność wsparcia konkurencyjności regionalnej, rozumianej jako dążenie do rozwoju obszarów potencjalnie najbardziej dynamicznych i niosących ze sobą największą wartość dodaną.

Wsparcie konkurencyjności regionalnej jest procesem kompleksowym, obejmującym cały obszar Małopolski. Zasada zrównoważonego rozwoju, w tym przypadku, rozumiana jest jako identyfikowanie obszarów, w których społeczności lokalne mogą osiągnąć konkurencyjność regionalną i wspieranie ich. Przy tych założeniach konkurencyjność regionalna i zrównoważony rozwój nie wykluczają się, wręcz przeciwnie są komplementarne.

STRATEGIA POSTĘPOWANIA

W oparciu o diagnozę stanu gospodarki Małopolski zidentyfikowano priorytetowe obszary wsparcia konkurencyjności regionalnej w najbliższych latach:

- wsparcie konkurencyjności firm na rynkach międzynarodowych,
- wsparcie pozyskiwania bezpośrednich inwestycji,
- wsparcie intensyfikacji działań proinnowacyjnych,
- wsparcie pozarolniczej aktywizacji obszarów wiejskich,
- wsparcie turystyki jako gałęzi gospodarki.

Istotną zmianą w stosunku do dotychczasowej polityki rozwoju jest włączenie w sferę gospodarczą turystyki. Podejście to uwarunkowane jest identyfikacją turystyki jako kluczowej branży w kontekście tak konkurencyjności regionalnej jak i roli jaką odgrywa dla zrównoważonego rozwoju.

Efektom prac diagnostycznych jest ustalenie strategicznych obszarów rozwoju gospodarczego w Małopolsce, do których zalicza się:

- Eksport towarów i usług (ze względu na wolny wzrost popytu wewnętrznego oraz niski wzrost siły nabywczej).
- Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz wzrost inwestycji przedsiębiorstw lokalnych.
- Inwestycje publiczne w obszarze infrastruktury technicznej, w tym ochrony środowiska i łączności, zwłaszcza zwiększających dostępność inwestycyjną subregionu północnego, szczególnie Tarnowa i powiatu tarnowskiego ziemskiego.
- Rozwój infrastruktury turystycznej oraz bazy hotelarsko-gastronomicznej, zwłaszcza w subregionie południowym.
- Rozwój pozarolniczej działalności ze szczególnym uwzględnieniem rolnictwa ekologicznego i agroturystyki.
- Komercjalizacja badań naukowych.

■ **Wsparcie międzynarodowej konkurencyjności małopolskich przedsiębiorstw**

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- wzrost wolumenu eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca,
- wzrost liczby regularnie eksportujących przedsiębiorstw,
- wzrost udziału krajów pozaeuropejskich w całkowitej wartości eksportu.

ZAŁOŻENIA programowe:

- Stworzenie ram prawnych pomocy publicznej na poziomie Województwa w obszarze rozwoju eksportu
- Zbudowanie struktury realizacji programu w oparciu o partnerów społecznych
- Wdrażanie pośrednich i bezpośrednich narzędzi wsparcia

W ramach programu przewiduje się w szczególności następujące działania:

- Wsparcie instytucji otoczenia biznesu w zakresie umiędzynaradawiania małopolskiej gospodarki
- Fundusz dotacji inwestycyjnych
- Umiędzynaradawianie przedsiębiorstw
- Instrumenty finansowe (dopłaty do kredytów, ubezpieczenia).

■ **Rozwój innowacji - podniesienie poziomu innowacyjności firm w Województwie i wzmocnienie kontaktów sieciowych instytucji związanych z innowacyjnością regionu**

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- procentowy wzrost nakładów na działalność innowacyjną przedsiębiorstw,
- wzrost liczby nowych patentów,
- wzrost liczby dokonanych transferów technologii z instytucji sektora B+R do MŚP,
- wzrost liczby studentów objętych programami nauczania umożliwiającymi rozwój kultury innowacyjnej.

ZAŁOŻENIA programowe:

Opracowanie programu rozbudowy instrumentów finansowego wsparcia dla rozwoju innowacyjności;

Zbudowanie struktury realizacji programu z uwzględnieniem współpracy partnerów społecznych;

Opracowanie zmian programów kształcenia w celu ich dostosowania do wymagań rozwoju innowacyjnej gospodarki regionu

Do realizacji w/w przewidziano następujące działania:

- Zwiększenie oferty wspierającej finansowanie przez przedsiębiorców projektów innowacyjnych
- Zwiększenie dostępu przedsiębiorców do innowacyjnych technologii
- Udostępnienie nowoczesnej infrastruktury dla rozwoju nowych technologii i usług
- Pogłębienie współpracy uczelnia – przedsiębiorstwo
- Utworzenie systemu pozyskiwania danych na temat stanu innowacyjności w Województwie
- Promocja zewnętrzna Województwa Małopolskiego jako regionu innowacyjnych technologii

■ Konkurencyjne rolnictwo, w tym rolnictwo ekologiczne

WSKAŹNIKI osiągnięć programu:

- wzrost areалу i udziału gospodarstw ekologicznych wśród wszystkich gospodarstw rolnych,
- wzrost przedsiębiorczości na terenach wiejskich.

ZAŁOŻENIA programowe:

- Promocja przedsiębiorczości na terenach wiejskich - konkursy dla organizacji pozarządowych na promocję przedsiębiorczości wśród osób zamieszkujących tereny wiejskie i zamierzających podjąć pozarolniczą lub okołorolniczą działalność gospodarczą, lub działalność w zakresie rolnictwa ekologicznego lub markowych produktów żywnościowych,
- Wsparcie rozwoju rolnictwa i przetwórstwa ekologicznego - mikropożyczki, fundusz pomostowy, fundusz dotacji, promocja i wsparcie doradcze i marketingowe dla rozwoju upraw, hodowli i przetwórstwa ekologicznego,
- Wsparcie rozwoju rolnictwa i przetwórstwa żywności wysokiej jakości oraz markowych produktów żywnościowych - mikropożyczki, fundusz dotacji, promocja i wsparcie doradcze i marketingowe,
- Mikropożyczki na podejmowanie działalności pozarolniczej i okołorolniczej,
- Inkubatory przedsiębiorczości na terenach wiejskich - konkursy dla organizacji pozarządowych, oraz JST na organizację miniinkubatorów przedsiębiorczości, dla osób zamieszkujących tereny wiejskie i zamierzających podjąć pozarolniczą lub okołorolniczą działalność gospodarczą, lub działalność w zakresie rolnictwa ekologicznego lub markowych produktów żywnościowych.

■ Przyciąganie bezpośrednich inwestycji do regionu

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- wzrost nakładów inwestycyjnych w Małopolsce,
- wzrost wartości BIZ w ujęciu rocznym,
- wzrost udziału Małopolski w wartości BIZ w ujęciu krajowym.

ZAŁOŻENIA programowe:

Stworzenie ram prawnych pomocy publicznej na poziomie Województwa w obszarze wsparcia i promocji inwestycji.

Zbudowanie struktury realizacji programu w oparciu o partnerów społecznych.

Wdrażanie pośrednich i bezpośrednich narzędzi wsparcia.

W ramach programu przewiduje się w szczególności następujące działania::

- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej strategicznych obszarów inwestycyjnych
- Promocja Inwestycji
- Przygotowanie planów, studiów i dokumentacji pod tereny inwestycyjne
- Instrumenty finansowe (dopłaty do kredytów, ubezpieczenia)
- Scalanie terenów inwestycyjnych (wykup gruntów).

■ **Rozwój sektora produktów i usług czasu wolnego**

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- zwiększenie liczby osób korzystających z oferty wypoczynku w regionie,
- wzrost liczby zatrudnionych w sektorze turystyki i kultury.

ZAŁOŻENIA programowe:

Rozwój infrastruktury dla rozwoju ruchu turystycznego:

- rozwój połączeń lotniczych z wykorzystaniem regionalnego portu lotniczego;
- zwiększenie bezpieczeństwa i standardu podróżowania poprzez rozwój infrastruktury drogowej w oparciu o szkieletowy rozwój sieci drogowej tras turystycznych;
- budowa infrastruktury dla rozwoju turystyki biznesowej (konferencje, targi itp.) oraz sportu wyczynowego (areny zawodów międzynarodowych);
- modernizacja i rozwój infrastruktury uzdrowisk oraz optymalizacja usług uzdrowiskowych (komercjalizacja – np. sport & spa);
- rewitalizacja i waloryzacja miejsc o potencjale turystycznym oraz przeprowadzenie kompleksowych prac remontowych i konserwatorskich;
- w najcenniejszych obiektach zabytkowych a także ich adaptacja na cele kulturalne i turystyczne;

Działanie na rzecz podniesienia rentowności usług turystycznych i ich rynkowego zorientowania:

- poprawa efektywności przedsiębiorstw świadczących usługi transportu kolejowego, w tym unowocześnienie taboru dla przewozów pasażerskich oraz poprawa jakości linii kolejowych;
- systematyczny rozwój oraz podnoszenie standardów bazy obsługującej ruch turystyczny (noclegi, gastronomia, wycieczki, serwis, usługi towarzyszące itp.) oraz infrastruktury tych usług;
- tworzenie infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej w oparciu

- o wykreowane produkty turystyczne;
- stworzenie systemu „it” – informacji turystycznej w regionie i o regionie;
- utrzymanie i tworzenie infrastruktury szlaków i tras turystycznych
- w regionie z wykorzystaniem markowych produktów turystyki całorocznej;
- rozwój funkcjonalny stacji narciarskich oraz akwenów wodnych;
- doskonalenie zawodowe i kształcenie kadr dla rynku usług turystycznych i przemysłów kultury;
- rozwój zrównoważonej turystyki z poszanowaniem walorów środowiska oraz poprawą jakości środowiska naturalnego (reżim ekologiczny i krajobrazowy).

Wsparcie rozwoju usług przemysłów kultury i czasu wolnego:

- wspieranie rozwoju przedsięwzięć gospodarczych z sektora przemysłu kultury – targi, wystawy, festiwale, produkcja filmowa, muzyczna, usługi informatyczne itp.
- wdrażanie nowych technologii w procesy produkcji oraz dystrybucji dóbr i usług kultury;
- organizacja atrakcyjnych imprez promocyjnych oraz ważnych wydarzeń międzynarodowych;
- zwiększenie liczby przedsiębiorstw związanych z usługami sfery kultury (urynkowanie usług);
- tworzenie ofert turystyczno – rekreacyjnych oraz kulturalnych;
- aktywizacja użytkowników – właścicieli zabytkowych obiektów - do inwestycji we własne nieruchomości oraz świadczenie usług kultury
- i turystyki;
- prowadzenie aktywnego marketingu dziedzictwa kulturowego oraz oferty kulturalnej, w tym potencjału twórczego;
- rozwój możliwości kształcenia artystycznego oraz z zakresu zarządzania kulturą i turystyką;
- poprawa jakości usług instytucji kultury oraz wskaźników społecznego odbioru ich oferty.

*

OBSZAR III – INFRASTRUKTURA DLA ROZWOJU REGIONALNEGO

Cel Pośredni

Nowoczesna i sprawna, sprzyjająca rozwojowi społeczno-gospodarczemu infrastruktura

Subiektywnie: pozytywna opinia publiczna

miara sukcesu:

*(oczekiwane trwałe,
długoterminowe
efekty realizacji
strategii)*

Obiektywnie:

- liczba osób zamieszkujących w promieniu 1 godziny oraz 2 godzin dojazdu do centrum Krakowa*
- odsetek przedsiębiorstw z dostępem do szerokopasmowego internetu*
- wielkość przewozów pasażerskich realizowanych transportem publicznym*
- wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych lokowanych w Małopolsce w podziale na KOM oraz pozostałą część województwa*

Kierunki polityki

III.1.

**Rozwój powiązań
drogowych o znaczeniu
ponadregionalnym i
regionalnym**

III.2.

**Rozwój infrastruktury dla
społeczeństwa
informacyjnego**

III.3.

**Zwiększenie roli
transportu zbiorowego w
obsłudze regionu**

III.4.

**Kompleksowe
zagospodarowanie stref
aktywności gospodarczej**

POZYCJA WYJŚCIOWA

Infrastruktura zapewnia prawidłowe funkcjonowanie gospodarki jako całości oraz poszczególnych jej dziedzin. Rozwój infrastruktury transportowej służy poprawie dostępności komunikacyjnej do głównych ośrodków aktywności gospodarczej województwa oraz do terenów atrakcyjnych turystycznie. Szczególne znaczenie ma obecnie poprawa stanu technicznego oraz modernizacja sieci drogowej Małopolski (zwłaszcza dróg krajowych i wojewódzkich). Stan infrastruktury transportowej będący kluczowym czynnikiem stymulującym wzrost ekonomiczny, jest jednym z najważniejszych kryteriów oceny poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego danego kraju czy regionu.

Właściwa polityka transportowa jest podstawą sprawnej obsługi transportowej obszaru i jego części dla umożliwienia wszechstronnego rozwoju ludzi i nowoczesnej gospodarki regionu.

Przedmiotem polityki transportowej województwa jest określenie celów szczegółowych sprawnego systemu transportowego regionu, a na tej podstawie - zadań, jakie dla osiągnięcia tego celu mają być podjęte, oraz środków dla ich realizacji. Ze względów ustrojowych, ukształtowanie tych celów, zadań i środków realizacji musi być podjęte przez samorząd województwa we współpracy z zainteresowanymi podmiotami – począwszy od administracji rządowej, przez sąsiednie i inne jednostki samorządu terytorialnego, do podmiotów gospodarczych oraz grup obywatelskich i politycznych.

Głównym (generalnym) celem polityki transportowej województwa jest osiągnięcie stanu zrównoważonego gałęziowo transportu. Równowaga ta opiera się na ukształtowaniu zapotrzebowania na transport i podziału pomiędzy środki przewozowe tak, aby z jednej strony nie powstawały utrudnienia w dostępie do podregionów czy miejscowości, a z drugiej strony, aby nie występowały stany zatłoczenia oraz nadmierne uciążliwości dla otoczenia. Dotyczy to przede wszystkim ograniczenia przewożenia ładunków transportem samochodowym na rzecz przewozów kolejną oraz zwiększenia znaczenia komunikacji zbiorowej, w tym udziału w przewozach pasażerów pojazdów szynowych.

Brak sieci dróg o właściwym standardzie stanowi w tej chwili najpoważniejszą przeszkodę rozwojową kraju, ograniczającą możliwości wykorzystania atutów polskiej gospodarki takich jak położenie geograficzne czy wielkość rynku. Kiepski Niezadowolający stan dróg w naszym kraju hamuje wymianę międzynarodową zarówno z krajami UE jak i z pozostałymi krajami sąsiadującymi, ogranicza możliwości przyciągnięcia kapitału zagranicznego oraz zmniejsza mobilność siły roboczej. Wszystkie te czynniki czynią polską gospodarkę mało atrakcyjną i niekonkurencyjną w porównaniu z np. naszymi południowymi sąsiadami.

Poza właściwie funkcjonującą siecią drogową i kolejową należy podjąć działania zmierzające do rozbudowy i odpowiedniego dostosowania do potrzeb pasażerów Portu Lotniczego Kraków – Balice, który umożliwi nie tylko obsługę połączeń krajowych, ale także międzynarodowych. Małopolska jest jedynym regionem (poza Warszawą), który posiada lotnisko umożliwiające obsługę połączeń międzykontynentalnych. Rozwój Portu Lotniczego jest wyjątkowo ważny dla przyszłości gospodarczej i turystycznej województwa. Aktualna, w pewnym sensie uprzywilejowana pozycja, jest dobrym punktem wyjścia. Krakowskie lotnisko cały czas odnotowuje lawinowy wzrost liczby przyjmowanych pasażerów. Jednak istotnymi barierami dla dalszego rozwoju ruchu lotniczego jest infrastruktura portu i jego połączenie z centrum miasta oraz brak uregulowanych kwestii formalno-prawnych dotyczących zarządzania lotniskiem i pasami startowymi.

W nowoczesnej gospodarce nie można zapominać o infrastrukturze teleinformatycznej, która odgrywa znaczącą rolę w rozwoju przedsiębiorczości oraz poprawie jakości życia mieszkańców. Kwestia rozwoju infrastruktury informatycznej jest kluczową sprawą dla rozwoju Małopolski. Od jej istnienia w regionie tj. szybkich łącz internetowych dla instytucji i

indywidualnych użytkowników zależy wzrost popytu na usługi świadczone drogą elektroniczną. Chodzi tu zarówno o usługi publiczne, jak i świadczone przez podmioty prywatne. Korzystanie z nich znacznie poprawi dostęp do wiedzy i informacji. Istnienie nowoczesnej, bezpiecznej infrastruktury znacznie poprawi również obraz Małopolski jako regionu przygotowanego na inwestycje i lokalizację przedsiębiorstw nowych technologii na jej terenie. Stworzenie warunków dla powstawania nowych przedsiębiorstw i jednostek badawczo-naukowych w postaci bezpiecznej infrastruktury teleinformatycznej na obszarze całego województwa będzie miało znaczący wpływ na rozwój gospodarczy. Rozbudowa stref aktywności gospodarczej daje możliwość wyjścia naprzeciw potrzebom przedsiębiorców z równoczesnym zachowaniem wszystkich ograniczeń prawnych. Ponadto stworzone zostają powiązania pomiędzy sferą publiczną a prywatną. Idealnym modelem możliwym do zastosowania w tym zakresie byłoby powstawanie stref aktywności przy montażu finansowym środków publicznych i prywatnych.

STRATEGIA POSTĘPOWANIA

W odniesieniu do infrastruktury służącej rozwojowi regionalnemu zakładamy, że:

- Inwestycje obejmą nie tylko infrastrukturę transportową, ale także inne elementy wpływające na stworzenie zintegrowanego i gałęziowo zrównoważonego systemu transportowego,
- System transportowy będzie rozwijany z myślą o jego użytkownikach, a zwłaszcza o ich bezpieczeństwie i o wysokiej jakości świadczonych usług,
- Zmiany w systemie transportowym będą dążyły do poprawy stanu technicznego infrastruktury drogowej i kolejowej oraz dostosowanie jej do wymogów europejskich,
- Warunkiem realizacji strategii jest zwiększenie efektywności instytucji bezpośrednio odpowiadających za prowadzenie inwestycji. Wymaga to wzmocnienia organizacyjnego i kadrowego pionów inwestycyjnych tych instytucji. Konieczne będzie również wzmocnienie ich pozycji od strony prawnej,
- Zachowana zostanie równowaga pomiędzy nowymi inwestycjami a rozbudową i utrzymaniem infrastruktury już istniejącej.

W odniesieniu do zagospodarowania stref aktywności gospodarczej przewiduje się:

- doprowadzenie do powstania w każdym powiecie w Małopolsce strefy aktywności gospodarczej z dyspozycyjną powierzchnią 10-20 ha,
- tereny te powinny być w 100 % skomunikowane tj. mieć dogodny oraz odpowiadający specyfice strefy (nośność, szerokość pasów itp.) dojazd do głównych ciągów komunikacyjnych,
- pełne przygotowanie terenów do przyjęcia inwestorów (odpowiednia infrastruktura).

■ **Rozwój powiązań drogowych o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym**

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- Systematyczny przyrost procentowego stanu realizacji docelowej sieci dróg w Małopolsce,
- Systematyczny przyrost procentowego stanu przebudowy sieci dróg i dostosowanie do zwiększonego nacisku na oś,
- Przyrost liczby wybudowanych obwodnic miejscowości.

ZAŁOŻENIA programowe:

Podstawowym celem Strategii jest radykalne przyśpieszenie tempa przebudowy głównej sieci dróg krajowych i wojewódzkich, rekonstrukcja nawierzchni i dostosowanie do standardów nacisku na oś obowiązujących w UE. Realizacja tych zadań wymaga jednoczesnego rozpoczęcia prac związanych z budową i przebudową sieci dróg na wielu odcinkach, efektem czego będzie zauważalna dla społeczeństwa poprawa infrastruktury drogowej w Małopolsce. Elementy decydujące o rozwoju sieci drogowej w Małopolsce (w zakresie należącym do województwa):

- Nawiazanie do podstawowego układu drogowego województwa małopolskiego o znaczeniu międzynarodowym i krajowym – autostrada A4 i droga krajowa nr 7.
- Powiązanie z transportem lotniczym – Międzynarodowy Port Lotniczy w Balicach.
- Współpraca międzynarodowa i przygraniczna – przejścia graniczne ze Słowacją.
- Powiązania komunikacyjne z sąsiadującymi województwami: śląskim, świętokrzyskim, podkarpackim.
- Integracja przestrzenna województwa – powiązanie z głównymi ośrodkami w tym z Krakowskim Obszarem Metropolitarnym.
- Wyniesie ruchu tranzytowego z centów miejscowości – obejścia miejscowości.

Najważniejsze działania:

- budowa nowych odcinków dróg (krajowych, wojewódzkich),
- przebudowa istniejących odcinków dróg do parametrów zgodnych z wymogami UE,
- budowa obwodnic miejscowości.
- powiązanie węzłów autostradowych i dróg ekspresowych z istniejącą siecią,
- budowa i przebudowa dróg dojazdowych do autostrad i dróg ekspresowych,
- budowa i przebudowa dróg dojazdowych do województw: śląskiego, świętokrzyskiego, podkarpackiego oraz krajów: preszowskiego i żylińskiego,
- poprawa dostępności do przejść granicznych,
- wspieranie nowoczesnych technik zarządzania i utrzymania dróg.

■ **Rozwój infrastruktury dla społeczeństwa informacyjnego**

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- Wzrost odsetka obywateli korzystających z dostępu szerokopasmowego,
- Wzrost odsetka instytucji publicznych korzystających z łącz szerokopasmowych,
- Wzrost odsetka przedsiębiorstw posiadających dostęp szerokopasmowy,
- Wzrost odsetka gospodarstw domowych korzystających z komputera,
- Wzrost odsetka gospodarstw domowych korzystających z internetu.

ZAŁOŻENIA programowe:

Znaczna grupa mieszkańców obszarów wiejskich i małych miast Małopolski jest pozbawiona możliwości korzystania z nowoczesnych rozwiązań telekomunikacyjnych. Wynika to z faktu, iż prywatni operatorzy działający dla zysku w dalszym ciągu nie znajdują tej grupy jako źródła znaczącego dochodu dla ich działalności. Ich działania koncentrują się w rejonach, gdzie infrastruktura teleinformatyczna jest stosunkowo dobrze rozbudowana.

W związku z tym, należy brać pod uwagę problem „wykluczenia cyfrowego” znacznej grupy mieszkańców Małopolski, a także nowe wyzwania wynikające z konieczności wzmocnienia małopolskich przedsiębiorstw wykorzystujących rozwiązania teleinformatyczne. Administracja samorządowa i władze województwa najlepiej rozpoznają istniejące problemy dotyczące zapotrzebowania na nowoczesną infrastrukturę informatyczną. Ma ona znaczący udział w poprawie jakości życia mieszkańców, wzrostu konkurencyjności i atrakcyjności inwestycyjnej Województwa Małopolskiego.

Rozwój regionalnej infrastruktury Społeczeństwa Informacyjnego w celu włączenia Małopolski do Jednolitej Europejskiej Przestrzeni Informacyjnej obejmie następujące działania:

- Budowa i modernizacja regionalnych bezpiecznych sieci szerokopasmowych w województwie, w szczególności na obszarach objętych wykluczeniem cyfrowym,
- Rozwój nowoczesnej infrastruktury teleinformatycznej niezbędnej dla rozwoju mieszkańców (Punkty Publicznego Dostępu Do Internetu) i przedsiębiorstw, w tym wdrażających innowacyjne rozwiązania,
- Rozbudowa infrastruktury teleinformatycznej i interoperacyjnych platform cyfrowych dla instytucji publicznych i samorządów (w tym ośrodków miejskich) – gospodarka komunalna, administracja, oświata i zdrowie, bezpieczeństwo publiczne, geodezja (np. GIS, GPS),
- Rozbudowa Infrastruktury Klucza Publicznego w Województwie,
- Program wsparcia rozwoju lokalnych operatorów telekomunikacyjnych, wykorzystujących VoIP (telefonię internetową) oraz inne innowacyjne, ułatwiające powszechny dostęp i obniżające koszty użytkowania technologie.

W ramach działań przewiduje się m.in.:

- Projekty Samorządu Województwa zapewniające infrastrukturę teleinformatyczną w wymiarze regionalnym: Małopolska Sieć Szerokopasmowa, regionalne centra przetwarzania danych, Infrastruktura Klucza Publicznego, infrastruktura systemów informacji przestrzennej (np. GPS, GIS),
- Programy grantowe dla samorządów rozwijających infrastrukturę informatyczną na poziomie lokalnym,
- Programy grantowe dla placówek akademickich i naukowo-badawczych,
- Partnerstwo publiczno-prywatne dla rozwoju infrastruktury lokalnej i regionalnej – Wsparcie działań zmierzających do nawiązywania współpracy między partnerami publicznymi i przedsiębiorcami wdrażającymi nowoczesne rozwiązania teleinformatyczne i komunikacyjne (ICT).

■ Zwiększenie roli transportu zbiorowego w obsłudze regionu

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- Wzrost liczby pasażerów przewożonych komunikacją publiczną,
- Wzrost liczby pasażerów obsługiwanych w transporcie lotniczym,
- Wzrost liczby kilometrów zmodernizowanych linii kolejowych.

ZAŁOŻENIA programowe:

Transport zbiorowy jest ważnym zagadnieniem: ekonomicznym, gospodarczym, społecznym i ekologicznym. Wypełnia zarówno rolę socjalną (daje możliwość przemieszczania się osobom nie mającym dostępu do innych form transportu), jak i rolę kształtowania zachowań transportowych w kierunku ograniczania ruchu samochodowego w miejscach, gdzie zatłoczenie dróg stwarza problemy funkcjonalne i ekologiczne.

Do chwili obecnej w polskim prawodawstwie nie został wyznaczony organ administracji publicznej właściwy w sprawach regionalnego drogowego transportu publicznego. Dostęp do tego rynku jest tylko częściowo regulowany przez konieczność posiadania przez przewoźnika licencji zawodowych oraz zezwolenia na wykonywanie usług przewozowych. Usługi te wykonują działające w różnej formie organizacyjnej przedsiębiorstwa PKS oraz przewoźnicy prywatni na podstawie zezwoleń wydawanych stosownie do zasięgu przewozów przez właściwe miejscowo organy samorządu terytorialnego. Przewoźnicy mają prawo do stanowienia cen na swoje usługi. Taka sytuacja uniemożliwia integrację taryfową, a w dużej mierze również integrację sieciową tego sektora transportu publicznego.

a) Najważniejsze obszary działania z zakresu infrastruktury kolejowej:

- budowa i modernizacja infrastruktury kolejowej,
- tabor.

b) Najważniejsze obszary działania z zakresu infrastruktury lotniczej:

- rozbudowa infrastruktury służącej obsłudze pasażerów (terminale, parkingi wielopoziomowe, połączenie kolejowe z centrum miasta i inne)
- rozbudowa infrastruktury lotniskowej (płyty postojowe, drogi kołowania, ewentualnie wydłużenie drogi startowej)
- budowa systemów „ochrony ekologicznej” (system monitorowania hałasu, itp.)
- dowóz pasażerów lotniska Kraków Balice do atrakcyjnych miejsc województwa

c) Najważniejsze działania z zakresu zarządzania transportem:

- podział zadań przewozowych pomiędzy kolej i komunikację drogową,
- poprawa standardu przewozów pasażerskich,
- zintegrowane węzły przesiadkowe,
- właściwa organizacja systemu transportu zbiorowego.

■ Kompleksowe zagospodarowanie stref aktywności gospodarczej

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- Powstanie w każdym powiecie w Małopolsce strefy aktywności gospodarczej z dyspozycyjną powierzchnią minimum 10-20 ha (tereny w 100 % skomunikowane, przygotowane do przyjęcia inwestorów)
- Przyrost powierzchni terenu zajętego pod strefy aktywności gospodarczej,
- Wzrost liczby nowopowstałych przedsiębiorstw ulokowanych w strefach,
- Wzrost zatrudnienia w przedsiębiorstwach znajdujących się w strefach,

ZAŁOŻENIA programowe:

Strefa aktywności gospodarczej to wydzielony pod względem obszarowym teren, na którym zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego jest lub będzie prowadzona działalność gospodarcza. Teren ten charakteryzuje się specyficznymi, dogodniejszym od innych, warunkami prowadzenia tejże działalności. Warunki te mogą być związane z ulgami w podatkach i opłatach (lokalnych), dostępnością infrastruktury - mediów itp.

Badania i analizy obszaru MSP oraz współczynniki atrakcyjności inwestycyjnej wskazują jako podstawową barierę zintensyfikowanego rozwoju brak odpowiedniej infrastruktury. Odpowiedniej w rozumieniu: użytecznej, kompletnej, taniej, łatwo dostępnej, korzystnej ekonomicznie. Z drugiej strony uwarunkowania ustawy o pomocy państwa oraz uregulowania unijne znacznie ograniczają możliwości bezpośredniego wsparcia przedsiębiorstw. Kreowanie swoistych centrów rozwojowych daje możliwość wyjścia naprzeciw potrzebom przedsiębiorców z równoczesnym zachowaniem wszystkich ograniczeń prawnych.

Infrastruktura charakterystyczna dla takich stref to:

- Dogodny dojazd (połączenia komunikacyjnej z głównymi: ciągami drogowymi wojewódzkimi, krajowymi (autostradą); kolejowymi; lotniczymi,
- Odpowiednio duży, zwarty, dyspozycyjny obszar,
- Odpowiednia jakość terenu – oczyszczenie, niwelacja itp.,
- Odpowiednia infrastruktura (media: gaz, prąd, woda, kanalizacja, telefon, internet itp.),
- Odpowiednie warunki inwestowania, prowadzenia działalności: ulgi w opłatach i podatkach, cena dzierżawy gruntu / zakupu gruntu, itp.,
- Infrastruktura dodatkowa (ochrona/ dozór terenu, doradztwo itp.).

*

OBSZAR IV – KRAKOWSKI OBSZAR METROPOLITALNY

Cel Pośredni

Rozwój krakowskiego obszaru metropolitalnego jako europolii

Subiektywnie: pozytywna opinia publiczna

miara sukcesu:

*(oczekiwane trwałe,
długoterminowe
efekty realizacji
strategii)*

Obiektywnie:

- wzrost liczby patentów,
- wzrost liczby połączeń zagranicznych w komunikacji lotniczej i kolejowej,
- wzrost liczby turystów przylatujących na lotnisko w Balicach,
- wzrosty liczby pasażerów korzystających ze zintegrowanego transportu metropolitalnego,
- wzrost ceny metra kwadratowego powierzchni biurowej klasy A

Kierunki polityki

IV.1.

Rozwój Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego jako ośrodka innowacji

IV.2.

Umocnienie europejskiej pozycji KOM i rozwój funkcji metropolitalnych

IV.3.

Rozwój zintegrowanego transportu metropolitalnego

POZYCJA WYJŚCIOWA

Rozwój obszaru metropolitalnego to jeden z najważniejszych czynników służący utrzymaniu oraz podnoszeniu rangi i konkurencyjności regionu na arenie krajowej i międzynarodowej, a także mający wpływ na kształtowanie i funkcjonowanie jego struktury przestrzennej. Prawidłowy rozwój obszaru metropolitalnego wymaga prowadzenia aktywnej polityki. W celu równoważenia potencjałów należy doprowadzić do zaktywizowania rozwoju społeczno – gospodarczego, wpływającego na przewagę konkurencyjną metropolii w relacji do innych obszarów metropolitalnych, tak krajowych, jak i europejskich.

Krakowski Obszar Metropolitalny obejmuje 52 gminy wokół Krakowa miasta centralnego. Liczba ludności tego obszaru wynosi 1 416 582 (w tym Kraków ok. 740 000) a powierzchnia to 4068,55 km².

Składa się on z dwóch części:

- centralnego ośrodka metropolitalnego, tj. Krakowa;
- strefy zewnętrznej dzielącej się na: strefę podmiejską – 11 gmin oraz strefę „dojazdów do pracy”.

Obszar ten wyróżnia się między innymi poziomem i dynamiką urbanizacji, wysokim stopniem powiązania z krakowskim rynkiem pracy oraz niektórymi wspólnymi rozwiązaniami sieciowych elementów infrastruktury technicznej.

Nie do przecenienia jest rola, jaką metropolia krakowska odgrywa dla rozwoju Małopolski. Ma ona do spełnienia dwie funkcje. Z jednej strony jest podstawowym atutem Małopolski na polu konkurencyjności regionu. Z takiego punktu widzenia, szczególnie ważne jest pomnażanie jej potencjału. Drugą funkcją metropolii jest bezpośrednio oddziaływanie na region - dostarczanie niedostępnych poza nią usług i impulsów rozwojowych. Obecnie pierwsza z tych funkcji zdecydowanie dominuje nad drugą. Dla harmonijnego rozwoju całego województwa kluczowe znaczenie ma maksymalizacja wykorzystania tych elementów potencjału Krakowa, które przyczyniają się do powiększenia potencjału poza metropolią.

STRATEGIA POSTĘPOWANIA

Wiodące działania będą zmierzać do:

- Podniesienia roli Krakowa jako metropolii europejskiej,
- Wzmocnienia funkcji metropolitalnych obszaru w tym w zakresie nauki, kultury, administracji, gospodarki, transportu i sportu,
- Wzmocnienia międzynarodowej promocji Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego,
- Uporządkowania przestrzeni i poprawy stanu środowiska,
- Integracji wewnętrznej obszaru metropolitalnego poprzez poprawę standardów transportu publicznego, zwiększenie udziału transportu publicznego w przewozach pasażerskich,
- Gospodarczej aktywizacji obszaru.

Szczegółowa identyfikacja funkcji i usług metropolitalnych, których realizacja niezbędna jest dla uzyskania światowych standardów przyjętych dla obszarów metropolitalnych, analiza dostępu do tych funkcji Małopolski, a także konkurencyjność w stosunku do innych

metropolii i regionów o podobnym znaczeniu i wielkości w Europie jest podstawą do określenia listy inwestycji i działań wzmacniających tę konkurencyjność.

Innym działaniem będzie promowanie tych cech miasta i regionu, które już w tej chwili nadają mu europejskiego znaczenia takie jak kultura, nauka, unikalne walory środowiska przyrodniczo-kulturowego poprzez udział w instytucjach i organizacjach międzynarodowych tworzenie ich filii na terenie Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego, udział w wystawach, targach, festiwalach, kongresach, a także organizacja imprez o znaczeniu międzynarodowym na terenie Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego i Małopolski. Działanie to obejmować będzie również promocję nowych aktywności z zakresu nowoczesnych technologii i innowacyjności rozwijających się dopiero na terenie Małopolski z wykorzystaniem najnowszych technik medialnych.

Działania obejmujące infrastrukturę transportową polegać będą na stworzeniu modelu uwzględniającego wzrost udziału transportu publicznego, integrację różnych środków transportu, poprawę sprawności zarządzania, dostępności i szybkości przemieszczania się ludności i komfortu tych usług.

Przygotowanie i realizacja inwestycji na obszarach zdegradowanych, powojkowych i przemysłowych obejmować będzie reaktywację terenów jak również realizacje nowych inwestycji w efekcie, których nastąpi znacząca poprawa jakości środowiska, uporządkowanie przestrzenne i aktywizacja gospodarczych obszarów zdegradowanych i przemysłowych.

Podjęte działania powinny w perspektywie realizacji strategii przynieść następujące rezultaty:

- wzrost ruchu turystycznego w szczególności w zakresie turystyki biznesowej;
- zwiększenie udziału transportu publicznego w przewozach ogółem;
- ograniczenie ruchu transportu towarowego w centrum Krakowa;
- wzrost kapitału zagranicznego w inwestycjach;
- zwiększenie liczby siedzib przedsiębiorstw szczególnie zagranicznych;
- zmiana struktury zatrudnienia na rzecz sektorów: usługowego, naukowego i nowoczesnych technologii;
- powstanie Centrum Badawczo-Rozwojowego typu „Joint Research Center”, wchodzącego w skład Europejskiego Obszaru Badawczego.

Jednocześnie w celu wzmocnienia funkcji metropolitalnych niezbędne jest zrealizowanie następujących projektów inwestycyjnych:

- budowa Centrum Kongresowego,
- budowa Hali Widowiskowo – Sportowej,
- budowa Centrum Targowo – Wystawienniczego w powiązaniu z rozbudową Portu Lotniczego,
- dokończenie budowy III Kampusu UJ w Pychowicach,
- budowa stadionu sportowego,
- budowa pełnego układu obwodnicowego Krakowa,
- modernizacja taboru przewozów publicznych.

Funkcje metropolitalne będą także rozwijane w wyniku budowy, rozbudowy i modernizacji konkurencyjnie ukierunkowanych podstawowych instytucji kultury, w tym sal koncertowych, muzeów sztuki współczesnej, interaktywnych ośrodków związanych z mediami elektronicznymi, ośrodków edukacji kulturowej (w tym szkół artystycznych i uczelni), ośrodków związanych z przemysłem filmowym, w tym grafiki i animacji komputerowej 3D oraz poszerzanie i urynkowanie projektów wzmacniających ofertę programową sektora kultury.

■ **Rozwój KOM jako międzynarodowego ośrodka innowacji**

WSKAŹNIKI osiągnięć programu:

- Wzrost liczby firm „nowych technologii”,
- Wzrost liczby pracowników naukowych,
- Wzrost liczby zatrudnionych w przedsiębiorstwach „nowych technologii”.

ZAŁOŻENIA programowe:

Najważniejsze działania obejmą:

- Wsparcie organizacyjne oraz finansowe tworzenia i rozwoju zarówno placówek naukowo-badawczych jak również produkcyjnych działających w obszarze nowych technologii oraz innowacyjności,
- Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości opartej na przemysłach przyjaznych dla środowiska,
- Promocja nowych aktywności z zakresu nowoczesnych technologii i innowacyjności rozwijających się dopiero na terenie Małopolski z wykorzystaniem najnowszych technik medialnych,
- Przygotowanie i realizacja inwestycji na obszarach zdegradowanych i poprzemysłowych zinventaryzowanych w ramach analiz i studiów. Inwestycje obejmować będą reaktywację terenów jak również realizację nowych inwestycji w efekcie, których nastąpi znacząca poprawa jakości środowiska, uporządkowanie przestrzenne i aktywizacja gospodarcza obszarów zdegradowanych i poprzemysłowych.

■ **Umocnienie europejskiej pozycji KOM i rozwój funkcji metropolitalnych**

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- Wzrost liczby siedzib i central instytucji, organizacji i firm o zasięgu europejskim, w tym zagranicznych, zlokalizowanych w KOM,
- Wzrost liczby noclegów zagranicznych udzielonych w hotelach w obszarze KOM,
- Wzrost liczby międzynarodowych kongresów i konferencji naukowych odbywających się w Krakowie.

ZAŁOŻENIA programowe:

Działania w celu umocnienia europejskiej pozycji KOM obejmą w pierwszym rzędzie następujące zagadnienia:

- Realizacja funkcji i usług metropolitalnych, które niezbędne są dla uzyskania światowych standardów przyjętych dla obszarów metropolitalnych poprzez budowę obiektów takich jak np. centrum kongresowe, hala widowiskowo - sportowa, centrum targowo – wystawiennicze, stadion sportowy,

- Promocja tych cech miasta i obszaru, które już w tej chwili dodają mu europejskiego znaczenia takich jak: kultura, nauka, unikalne walory środowiska przyrodniczo-kulturowego,
- Wspieranie udziału i udział w instytucjach i organizacjach międzynarodowych, działanie na rzecz pozyskiwania i tworzenia ich filii na terenie Obszaru,
- Udział w prestiżowych międzynarodowych wystawach, targach, festiwalach, kongresach, a także organizacja imprez o znaczeniu międzynarodowym.

■ **Rozwój zintegrowanego transportu metropolitalnego**

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- Wzrost udziału podróżnych korzystających ze zintegrowanego transportu metropolitalnego w przewozach pasażerskich w obrębie KOM ogółem,
- Skrócenie średniego czasu dojazdu do pracy i szkoły w obrębie KOM.

ZAŁOŻENIA programowe:

Najważniejsze działania obejmą:

- Koordynację przewozów publicznych autobusowych i kolejowych
- Przystosowanie infrastruktury drogowej i kolejowej pod kątem funkcjonowania transportu publicznego w tym:
 - budowa i modernizacja wybranych dróg,
 - budowa i modernizacja wybranych odcinków sieci kolejowej,
 - budowa i modernizacja wybranych przystanków i węzłów przesiadkowych,
 - budowa i modernizacja wybranych parkingów,
 - modernizacja taboru kolejowego i autobusowego,
 - promocja transportu publicznego.

*

ROZWÓJ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA

Zróżnicowania wewnątrzregionalne w Małopolsce są znaczne i mogą nadal rosnąć, ale pod warunkiem, że nie dzieje się to kosztem najsłabszych części i najsłabszych grup mieszkańców województwa.

Trzeba otwarcie przyznać, że zlikwidowanie wewnętrznych zróżnicowań w poziomie rozwoju i poziomie życia mieszkańców – jak wskazują dotychczasowe doświadczenia – nie jest realne, stąd celem wewnątrzregionalnej polityki rozwoju w Małopolsce nie jest zmniejszanie wewnętrznego zróżnicowania w regionie za wszelką cenę, ale zapewnienie, aby w żadnej z części województwa nie dochodziło do regresu i pogorszenia sytuacji społeczno-gospodarczej, aby wszystkie części województwa rozwijały się, przy zaakceptowaniu, że w różnych miejscach odbywa się to w różnym tempie.

Tradycjonalizm Małopolan przejawia się między innymi w silnym przywiązaniu do miejsca zamieszkania, co z kolei powoduje stosunkowo słabą mobilność mieszkańców województwa. Jesteśmy przywiązani do swojej wsi, miasteczka, bliskiego otoczenia, i niechętnie zmieniamy na stałe miejsce zamieszkania. W dzisiejszych realiach oznaczać to może zarówno ograniczenie w dostępie do różnorodnych dóbr i usług, jak i ograniczać szanse na rynku pracy - szanse indywidualnego rozwoju i możliwości znalezienia pracy czy pola dla indywidualnej działalności gospodarczej na miarę własnego potencjału.

Stąd bardzo ważne staje się w perspektywie najbliższych lat uzupełnienie wyposażenia regionu w podstawową infrastrukturę. Dotyczy to zarówno dostępu do infrastruktury ochrony środowiska, jak i wyposażenia głównych ośrodków miejskich w całym województwie w podstawową infrastrukturę społeczną - tak, aby na obszarze całego województwa nie było infrastrukturalnych barier w dostępie do dóbr i usług, z których codziennie korzystamy i które świadczą o jakości naszego życia i poczuciu bezpieczeństwa.

Z drugiej strony dostęp do niektórych dóbr i usług oraz rynków pracy wymaga usprawnienia wewnątrzregionalnego systemu drogowego i transportowego, przede wszystkim pod kątem zapewnienia sprawnego przemieszczania się ludzi, w tym rozwoju ogólnodostępnego transportu zbiorowego. W realiach gospodarki początku XXI wieku koncentracja nowoczesnej i najbardziej konkurencyjnej działalności gospodarczej, a co za tym idzie najlepszych, najlepiej płatnych i nowoczesnych miejsc pracy w i wokół metropolii wydaje się nieunikniona, trzeba więc zapewnić mieszkańcom spoza metropolii możliwość bezpośredniego uczestniczenia i korzystania z jej wzrostu.

Realizacja tej wizji będzie możliwa, kiedy korzyści z rozwoju społecznego i gospodarczego staną się realnym udziałem wszystkich mieszkańców Małopolski. W tym celu istnieje potrzeba działania dwutorowego. Obok podnoszenia konkurencyjności gospodarczej regionu, w tym metropolii krakowskiej jako bieguna wzrostu o znaczeniu europejskim, istnieje potrzeba tworzenia szans na zdobycie wiedzy i umiejętności, wzbogacanie własnej relacji do świata (wyobraźnia, wrażliwość, refleksja) oraz udział w życiu publicznym ludzi zamieszkujących mniejsze miasta i obszary wiejskie. Należy więc równolegle prowadzić działania zapewniające równość szans mieszkańców Małopolski w dostępie do edukacji, kultury i informacji. Działania temu służące powinny się przyczynić do redukcji dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego mniejszych ośrodków oraz koncentrować się na wyzwoleniu inicjatywy ich mieszkańców i wspieraniu ich przedsiębiorczości.

Obszary V-VII:

- obejmują cele społeczne i środowiskowe, decydujące o powszechnym poziomie i jakości życia, których realizacja będzie decydująca dla podniesienia atrakcyjności Małopolski jako miejsca zamieszkania i pobytu;
- obejmują przedsięwzięcia zapewniające, pośrednio lub bezpośrednio:
 - szanse wielowymiarowego, wszechstronnego rozwoju Małopolan - indywidualnych osób, ich rodzin, wspólnot lokalnych, w których żyją - przy czym mamy na uwadze nie tylko standard życia, ale również jego stronę jakościową, symboliczną i duchową,
 - określony godny poziom i niezawodność dostępu do powszechnych usług publicznych, dla wszystkich mieszkańców na równych zasadach, w tym bezpieczeństwo zdrowotne,
 - możliwość życia w czystym, estetycznym i bezpiecznym środowisku i krajobrazie.

W ramach tej części strategii szczególna uwaga poświęcona zostanie zapewnieniu wewnątrzregionalnej solidarności i wzmocnieniu integracji społecznej, z uwzględnieniem jako priorytetów:

- wszechstronnych działań sprzyjających rodzinie, w tym mających na celu zachowanie godnego poziomu życia oraz pielęgnowanie życia rodzinnego;
- wszechstronnych działań mających na celu integrację społeczną i zawodową osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem z powodów materialnych, społecznych i kulturowych, którymi są:
 1. osoby samotnie wychowujące dzieci,
 2. osoby starsze (seniorzy),
 3. osoby niepełnosprawne,
 4. mniejszości narodowe i etniczne,
 5. imigranci.

Wskazane powyżej grupy osób z racji swojego trudnego położenia życiowego traktowane są w polityce rozwoju społecznego województwa jako grupy szczególnego zainteresowania (grupy priorytetowe).

*

OBSZAR V – SPÓJNOŚĆ WEWNATRZREGIONALNA

Cel Pośredni

Spójny wewnętrznie, zapewniający równe szanse i możliwości rozwoju region

Subiektywnie: pozytywna opinia publiczna

miara sukcesu:

Obiektywnie:

*(oczekiwane
trwałe,
długoterminowe
efekty realizacji
strategii)*

- wzrost przeciętnej długości życia mieszkańców,
- zmniejszenie stopy bezrobocia w układzie powiatów,
- zmniejszenie liczby gospodarstw domowych wymagających objęcia pomocą społeczną z jakichkolwiek przyczyn,
- spadek liczby przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (wskaźnik przestępczości),
- saldo migracji w układzie powiatów,
- wzrost liczby aktywnych członków organizacji pozarządowych,
- zmniejszenie liczby osób kwalifikujących się do objęcia pomocą społeczną z grup wskazanych jako grupy szczególnego zainteresowania w polityce rozwoju społecznego województwa.

Kierunki polityki

V.1.

Rozwój profilaktyki i ochrony zdrowia

V.2.

Integrująca polityka społeczna

V.3.

Poprawa bezpieczeństwa obywateli

V.4.

Rozwój sieci ośrodków usług publicznych

V.5.

Wzmocnienie więzów oraz budowanie poczucia wspólnoty regionalnej

V.6.

Wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego

POZYCJA WYJŚCIOWA

Województwo małopolskie cechuje znaczne zróżnicowanie przestrzenne ze względu na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oraz walory środowiskowe. Dlatego niezwykle istotnym do osiągnięcia celem w prowadzonej przez województwo polityce regionalnej, staje się dążenie Małopolski do osiągnięcia spójności wewnątrzregionalnej. Oznacza to realizację procesu poprawy życia mieszkańców, przede wszystkim poprzez podnoszenie jakości życia ludności miejskiej i wzmocnieniu funkcji miast, oraz z drugiej strony na przewyżczeniu zapóźnień cywilizacyjnych na obszarach wiejskich.

Na obszarze województwa występuje również znaczne zróżnicowanie w zakresie zapewnienia opieki społecznej, ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa publicznego. Oznacza to konieczność dążenia województwa do osiągnięcia wewnątrzregionalnej spójności społecznej poprzez zapewnienie równomiernego dostępu do usług, a także zbliżonego standardu usług w zakresie wyrównywania szans życiowych mieszkańców. Dlatego niezbędne staje się podjęcie kroków, które zapewnią odpowiedni poziom ochrony socjalnej, będą przeciwdziałać marginalizacji społecznej i dyskryminacji, zapewnią ochronę najsłabszym grupom społeczeństwa, promować będą zatrudnienie, szkolenia zawodowe oraz wyrównywanie szans, a także zapewnią rozwój regionalnego systemu ochrony zdrowia, osiąganym wraz z poprawą jakości i dostępności usług medycznych oraz podniesieniem bezpieczeństwa pacjentów i personelu. Konieczne jest również podjęcie działań mających na celu poprawę stanu i poczucia bezpieczeństwa mieszkańców i gości przebywających na terenie województwa oraz koordynacja współpracy służb i urzędów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w regionie. Dążeniu do osiągnięcia spójności powinny towarzyszyć również przedsięwzięcia na rzecz wspierania tożsamości regionalnej oraz wzmocnienia więzi pomiędzy poszczególnymi obszarami Małopolski.

STRATEGIA POSTĘPOWANIA

W ramach obszaru realizowana będzie polityka spójności wewnątrzregionalnej województwa, przedsięwzięcia przyczyniające się do spójnego rozwoju województwa, przede wszystkim poprzez wspieranie subregionalnych ośrodków rozwoju: Tarnowa, Nowego Sącza oraz potencjalnych ośrodków sub-regionalnych: Nowego Targu² oraz konurbacji Oświęcim-Chrzanów-Trzebinia. Realizowane działania polegać będą na:

- Pobudzeniu rozwoju miast poprzez wzmocnienie subregionalnych ośrodków wzrostu,
- Wyrównywaniu poziomu życia pomiędzy miastem a wsią poprzez rozwój lokalnej infrastruktury społecznej, głównie w oparciu o sieć miast powiatowych,
- Odnowie i rozwoju centrów miejscowości wiejskich,
- Zwiększeniu dostępu do usług publicznych,
- Zapewnieniu bezpieczeństwa socjalnego w szczególności poprzez: tworzenie warunków dla rozwoju organizacji pozarządowych i wspieranie inicjatyw samopomocowych mieszkańców społeczności lokalnej,

² Hierarchia ośrodków według Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, tom 2 „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”, UMWM, Kraków 2003.

- Zapewnieniu bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańcom województwa poprzez rozwój regionalnego systemu ochrony zdrowia osiągany wraz z poprawą jakości i dostępności usług medycznych, w szczególności specjalistycznych,
- Poprawie bezpieczeństwa publicznego w tym na drogach, elektronicznym monitoringu, doposażeniu w specjalistyczny sprzęt i pojazdy jednostek Straży Pożarnych, Policji i wodnych i górskich służb ratowniczych oraz promocji zachowań w sytuacjach kryzysowych,
- Wspieraniu tożsamości regionalnej oraz wzmacnianiu więzi pomiędzy poszczególnymi obszarami Małopolski.

W wyniku podjętych działań, na terenie województwa zostaną wzmocnione subregionalne ośrodki rozwoju, których oddziaływanie przyczyni się do wzrostu jakości życia mieszkańców na sąsiadujących z nimi obszarach miast i wsi. Zmniejszy się także skala zjawiska wykluczenia społecznego, kulturowego i ekonomicznego i – co się z tym wiąże – bezpośrednia liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

KIERUNKI POLITYKI – ZAŁOŻENIA KLUCZOWYCH PROGRAMÓW REALIZACYJNYCH

■ **Rozwój profilaktyki i ochrony zdrowia w celu poprawy stanu zdrowia i jakości życia mieszkańców województwa**

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- Spadek liczby zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych,
- Sukcesywne skracanie czasu oczekiwania na porady specjalistyczne,
- Sukcesywne skracanie się czasu pobytu w jednostkach stacjonarnej opieki zdrowotnej.

ZAŁOŻENIA programowe:

Najważniejsze działania obejmują:

- Profilaktykę i promocję zdrowia,
- Zmniejszanie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych,
- Poprawę dostępu do opieki długoterminowej i opieki nad osobami starszymi,
- Specjalistyczne programy zdrowotne,
- Podniesienie jakości i efektywności regionalnego systemu ochrony zdrowia, w szczególności poprzez dostosowanie zakładów opieki zdrowotnej do wymagań określonych przez przepisy prawa.

■ **Integrująca polityka społeczna**

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- Wzrost liczby osób korzystających ze świadczeń na 1000 mieszkańców,

- Zmniejszenie liczby gospodarstw domowych i osób kwalifikujących się do objęcia pomocą społeczną,
- Wzrost liczby organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej.

ZAŁOŻENIA programowe:

Najważniejsze działania:

- wspieranie inicjatyw samopomocowych mieszkańców społeczności lokalnych,
- wprowadzanie nowych form wsparcia i pomocy dla osób zagrożonych wykluczeniem,
- rozwój metod interwencji socjalnej,
- tworzenie warunków dla rozwoju organizacji pozarządowych.

■ Poprawa bezpieczeństwa obywateli

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- Spadek liczby przestępstw popełnianych w Małopolsce, w tym drogowych,
- Wzrost stopnia wykrywalności przestępstw,
- Spadek przestępczości wśród nieletnich,
- Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców (źródło danych: badania ankietowe).

ZAŁOŻENIA programowe:

Najważniejsze działania:

- poprawa bezpieczeństwa na drogach,
- rozwój elektronicznego monitoringu bezpieczeństwa,
- wyposażenie w specjalistyczny sprzęt i pojazdy jednostek Straży Pożarnych, Policji i wodnych i górskich służb ratowniczych,
- promocja wśród mieszkańców Małopolski zachowań w sytuacjach kryzysowych.

■ Rozwój sieci ośrodków usług publicznych

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- dodatnie saldo migracji na obszarze całego województwa.

ZAŁOŻENIA programowe:

Najważniejsze działania:

- wyposażenie ośrodków usług publicznych³ w infrastrukturę społeczną:

³ Według Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, tom 2 „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”, UMWM, Kraków 2003

- a. na poziomie regionalnym – ośrodki: Tarnów, Nowy Sącz oraz potencjalne ośrodki regionalne: konurbacja Oświęcim-Chrzanów-Trzebinia oraz Nowy Targ; gdzie docelowy minimalny zakres wyposażenia powinien zawierać takie obiekty infrastruktury społecznej jak:
- jednostki administracji rządowej i samorządowej o zasięgu regionalnym,
 - szkoły wyższe,
 - jednostki badawczo-rozwojowe,
 - szkoły średnie ogólnokształcące, zawodowe, zasadnicze i specjalistyczne,
 - obiekty teatralno-muzyczne,
 - obiekty kultury o zasięgu regionalnym i centra wystawiennicze,
 - szpitale ogólne (podstawowe i wieloprofilowe) oraz specjalistyczne,
 - Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej lub Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie,
 - domy pomocy społecznej o zasięgu ponadlokalnym,
 - oddziały regionalne Małopolskiego Ośrodka Ruchu Drogowego,
 - hale widowiskowo-sportowe duże,
 - pływalnie kryte o wymiarach 25x50 m,
 - stadiony sportowe o pojemności powyżej 10 tys. widzów;
- b. na poziomie ponadlokalnym I stopnia – ośrodki: Bochnia, Brzesko, Gorlice, Limanowa, Miechów, Myślenice, Olkusz, Sucha Beskidzka, Wadowice, Zakopane oraz potencjalne ośrodki ponadlokalne I stopnia: Dąbrowa Tarnowska, Proszowice, Wieliczka, gdzie docelowy minimalny zakres wyposażenia ośrodków usługowych powinien zawierać takie obiekty infrastruktury społecznej jak:
- placówki administracji szczebla powiatowego,
 - muzea o charakterze regionalnym,
 - galerie sztuki,
 - szkoły średnie ogólnokształcące, zawodowe i zasadnicze,
 - szpitale powiatowe,
 - Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie,
 - domy pomocy społecznej o zasięgu ponadlokalnym,
 - hale sportowe duże,
 - pływalnie kryte o wymiarach 12,5 x 2 5 m,
 - stadiony sportowe o pojemności do 10 tys. widzów;
- c. na poziomie ponadlokalnym II stopnia – ośrodki: Andrychów, Kęty, Krynica, Krzeszowice, Mszana Dolna, Rabka, Skawina oraz potencjalne ośrodki ponadlokalne II stopnia: Alwernia, Biecz, Dobczyce, Grybów, Kalwaria Zebrzydowska, Muszyna, Niepołomice, Słomniki, Szczawnica-Krościenko, Tuchów, Wolbrom, gdzie docelowy minimalny zakres wyposażenia ośrodków usługowych powinien zawierać takie obiekty infrastruktury społecznej jak:
- placówki administracji szczebla lokalnego,
 - biblioteki publiczne,
 - szkoły średnie ogólnokształcące,
 - hale sportowe małe,

- pływalnie kryte,
- stadiony sportowe o pojemności do 10 tys. widzów,
- d. na poziomie lokalnym – pozostałe miasta województwa małopolskiego oraz miejscowości będące siedzibami gmin, które wyposażone powinny zostać w podstawowe obiekty infrastruktury społecznej, zaspokajające potrzeby lokalnej społeczności,
- poprawa dostępu komunikacyjnego, w tym informatycznego na poziomie lokalnym do sieci ośrodków usługowych.

■ Wzmocnienie więzów oraz budowanie poczucia wspólnoty regionalnej

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- Podniesienie poziomu „świadomości regionalnej” Małopolan (ocena na podstawie badań),
- Wzrost stopnia identyfikacji mieszkańców z regionem (ocena na podstawie badań).

ZAŁOŻENIA programowe:

Najważniejsze działania:

- na rzecz wspierania tożsamości regionalnej:
 - a. inicjowanie i wspieranie działań wydawniczych obejmujących: wydawnictwa o Małopolsce, na temat przeszłości regionu, jego atrakcji turystycznych oraz multimedialne wydawnictwa stanowiące kompendium wiedzy o Małopolsce,
 - b. rozwój portalu regionalnego „Wrota Małopolski” przez uczynienie go kompendium wiedzy o regionie,
 - c. wspieranie działań badawczych i popularyzatorskich nad odrębnością regionalną Małopolski;
- na rzecz wzmacniania więzów pomiędzy poszczególnymi częściami Małopolski:
 - a. integracja działań i inicjowanie współpracy wiodących instytucji kulturalnych subregionów: krakowskiego, tarnowskiego, nowosądeckiego, Podhala i Małopolski Zachodniej,
 - b. przygotowanie w ramach portalu „Wrota Małopolski”, we współpracy z organizacjami gospodarczymi i instytucjami prorozwojowymi regionalnej internetowej giełdy gospodarczej B2B (poszukiwanie partnerów gospodarczych, rynek zbytu, oferty handlowe),
 - c. wykorzystanie – we współpracy z Wojewódzką Biblioteką Publiczną sieci bibliotek publicznych w województwie jako przebieżnika informacji o najważniejszych sprawach Małopolski (specjalne wydawnictwa, plakaty, wydawnictwa multimedialne, organizowanie sond i badań opinii),
 - d. cykliczne wykonywanie badań opinii publicznej dokumentujących współczesną Małopolskę i jej mieszkańców we wszelkich dziedzinach życia społecznego, gospodarczego i kulturowego,
 - e. działania na rzecz budowy w Małopolsce zintegrowanej sieci internetu szerokopasmowego,
 - f. wspieranie działań na rzecz zapewnienia wszystkim mieszkańcom Małopolski dostępu do kanału regionalnego TVP.

■ Wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- Wzrost liczby organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców;
- Wzrost aktywnego uczestnictwa mieszkańców w organizacjach pozarządowych (członkostwo - udział osób należących do co najmniej jednej organizacji).

ZAŁOŻENIA programowe:

Najważniejsze działania:

- Działanie na rzecz wzrostu aktywności obywateli i wspólnot lokalnych, w tym:
 - a) Realizacja programów edukacyjnych związanych z rozwojem świadomości i odpowiedzialności obywatelskiej,
 - b) Wsparcie systemu poradnictwa obywatelskiego (rozwój ilościowy i jakościowy biur poradnictwa obywatelskiego)
 - c) Promocja postaw społecznego zaangażowania i zainteresowania kwestiami publicznymi (wolontariat, filantropia, samopomoc, społeczna odpowiedzialność biznesu)
 - d) Wspieranie inicjatyw lokalnych jako formy skutecznego rozwiązywania lokalnych problemów i zaspokajania potrzeb
- Wsparcie organizacji pozarządowych i instytucji obywatelskich, w tym:
 - e) Zwiększenie profesjonalizmu pracowników oraz wolontariuszy, wzmocnienie infrastruktury technicznej
 - f) Wspieranie procesów federalizacji wśród organizacji pozarządowych, rozwój tzw. organizacji wsparcia (szkoleniowych, doradczych, konsultacyjnych)
 - g) Wzmacnianie relacji administracja publiczna a sektor pozarządowy
 - h) Wzmacnianie wizerunku organizacji pozarządowych.

*

OBSZAR VI – ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Cel Pośredni

Wysoka jakość życia w czystym i bezpiecznym środowisku przyrodniczym

miara sukcesu:

Subiektywnie:- pozytywna opinia publiczna

*(oczekiwane
trwałe,
długoterminowe
efekty realizacji
strategii)*

Obiektywnie:

- Udział ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków*
- Udział odpadów komunalnych poddanych segregacji*
- Liczebność populacji dużych drapieżników*
- Wielkość strat z tytułu klęsk ekologicznych*

Kierunki polityki

V.1.

Ochrona zasobów wodnych

V.2.

Ochrona przyrody i
bioróżnorodności

V.3.

Ochrona powietrza i
zwiększenie wykorzystania
niekonwencjonalnych źródeł
energii

V.4.

Gospodarka odpadami

V.5.

Bezpieczeństwo ekologiczne
oraz ochrona przed skutkami
klęsk żywiołowych

POZYCJA WYJŚCIOWA

Zachowanie dla przyszłych pokoleń posiadanych zasobów przyrodniczych, ochrona i poprawa stanu środowiska przyrodniczego są konieczne dla trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego regionów warunkując ich zrównoważony rozwój, którego celem jest:

- zapewnienie trwałości rozwoju gospodarczego, poprzez zapewnienie dostępu do zasobów,
- poprawa jakości życia mieszkańców poprzez umożliwienie im egzystencji w czystym i zdrowym środowisku ,
- wzrost ekonomiczny poprzez racjonalizację zużycia energii, surowców i rozwój proekologicznych technologii
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, jako dziedzictwa dla przyszłych pokoleń.

Małopolska jest regionem o wyjątkowych zasobach dziedzictwa przyrodniczego. Walory te nie są jednak w pełni wykorzystywane z powodu słabo rozwiniętej infrastruktury ochrony środowiska oraz niewystarczającej dbałości o dziedzictwo kulturowe.

Nieuporządkowana gospodarka wodno-ściekowa, brak racjonalnej gospodarki odpadami, zanieczyszczenie powietrza - zmniejsza atrakcyjność Małopolski, a więc pozbawia region jednego z najważniejszych atutów rozwoju oraz znacznie ogranicza możliwości czerpania z zasobów środowiska naturalnego w kolejnych latach. Konkurencyjności regionu zagraża także niespotykana w innych obszarach kraju duża zmienność przepływów w rzekach, powodująca zagrożenie powodziowe, bądź stany suszy hydrologicznej. Istotnym problemem stwarzającym utrudnienia dla ochrony przed powodzią a także liniowych inwestycji proekologicznych czy systemowych rozwiązań gospodarki odpadami jest rozproszenie zabudowy.

STRATEGIA POSTĘPOWANIA

Wysoka jakość środowiska przyrodniczego Małopolski winna stanowić przewagę konkurencyjną regionu, na bazie której budowana będzie polityka rozwoju społeczno – gospodarczego województwa, zarówno w sferze przemysłów czasu wolnego, jak i w sferze codziennych warunków życia mieszkańców.

Pomimo poprawy stanu środowiska przyrodniczego w ostatnich latach, nadal konieczna jest realizacja licznych przedsięwzięć proekologicznych, zwłaszcza w zakresie:

- podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców – działania edukacyjne i promocyjne;
- poprawy jakości wód – modernizacja i budowa sieci wodno-kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków;
- ochrony przed powodzią i suszą - modernizacja wałów przeciwpowodziowych oraz podjęcie działań mających na celu podniesienie retencyjności dorzeczy, w tym przede wszystkim realizacja „Programu małej retencji”;

- uporządkowania gospodarki odpadami – likwidacja niedostosowanych do wymogów i dzikich wysypisk, modernizacja i budowa składowisk, zwiększenie stopnia powtórnego wykorzystania odpadów, rozwiązanie problemu osadów ściekowych;
- ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza – wprowadzenie przyjaznych dla środowiska technologii, modernizacja procesów technologicznych, likwidacja źródeł niskiej emisji;
- zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii – budowa instalacji wykorzystujących energię odnawialną;
- ochrony zasobów przyrody – zachowanie najcenniejszych obszarów i obiektów oraz działania rewitalizacyjne.

Inwestycje środowiskowe pozwolą na poprawę sytuacji ekologicznej, zabezpieczą miejsca pracy w sektorach działalności gospodarczej związanych z przemysłem turystycznym oraz stworzą warunki do zwiększenia ich liczby w przyszłości, a także poprawią możliwości dla lokowania nowych inwestycji w innych sferach gospodarki.

Podjęte działania przyczynią się w perspektywie realizacji strategii rozwoju do osiągnięcia takich efektów jak:

- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- Poprawa jakości powietrza,
- Wzrost wskaźnika lesistości województwa,
- Wzrost udziału energii odnawialnej w produkcji energii,
- Wzrost ruchu turystyczny w regionie (międzynarodowy i krajowy),
- Stan zachowania środowiska przyrodniczego (liczba osobników gatunków chronionych).

KIERUNKI POLITYKI – ZAŁOŻENIA KLUCZOWYCH PROGRAMÓW REALIZACYJNYCH

■ **Ochrona zasobów wodnych**

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- Zmniejszenie udziału wód pozaklasowych w badanych wodach powierzchniowych (%)
- Wzrost udziału wód I klasy w badanych wodach podziemnych (%)

ZAŁOŻENIA programowe:

Celem działania w zakresie ochrony zasobów wodnych Małopolski jest z jednej strony osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych, zaś z drugiej zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości. Katalog najważniejszych działań obejmuje następujące przedsięwzięcia:

- Opracowanie i sukcesywna realizacja na obszarze województwa programu działań i planu gospodarowania wodami regionu górnej Wisły (zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej);

- Rozwój komunalnych systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków, w tym szczególnie na obszarach wiejskich;
- Tworzenie warunków dla budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach o rozproszonej zabudowie;
- Ograniczanie zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł rozproszonych (zanieczyszczenia z terenów zurbanizowanych i przemysłowych, zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego) oraz zanieczyszczeń spowodowanych niewłaściwymi rozwiązaniami w sektorze gospodarki odpadami;
- Ochrona zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych;
- Poprawa zdolności samooczyszczania wód poprzez właściwe zagospodarowanie terenów wzdłuż brzegów cieków wodnych, ochronę istniejących naturalnych typów siedlisk oraz odtworzenie i właściwe kształtowanie pasów roślinności;
- Optymalizacja zużycia wody poprzez działania techniczne i edukacyjne;
- Minimalizacja wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych (poza przemysłem spożywczym i farmaceutycznym);
- Rozwiązanie problemów dotyczących zaopatrzenia ludności województwa w wodę pitną dobrej jakości, szczególnie na obszarach dotkniętych likwidacją przemysłu górniczego;
- Racjonalizacja wykorzystanie zasobów wód mineralnych: leczniczych, termalnych, solanek.

■ Ochrona przyrody i bioróżnorodności

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- Wzrost liczebności populacji dużych drapieżników
- Wzrost udziału obszarów prawnie chronionych w powierzchni województwa (%)
- Wzrost wskaźnika lesistości (%)

ZAŁOŻENIA programowe:

Celem działania w obszarze bioróżnorodności jest zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem bio- i georóżnorodności. Katalog najważniejszych działań obejmuje następujące przedsięwzięcia:

- Opracowanie i ustanowienie planów ochrony dla parków narodowych, krajobrazowych, rezerwatów przyrody oraz ostoi ptasich Natura 2000;
- Obejmowanie ochroną prawną obszarów i obiektów najbardziej wartościowych przyrodniczo;
- Utrzymanie przedmiotów ochrony w obszarach poszczególnych form ochrony (gatunków, siedlisk, wartości krajobrazowych i kulturowych);
- Ochrona dziedzictwa geologicznego - objęcie ochroną na obszarze województwa małopolskiego stanowisk geologicznych proponowanych na listę europejską GEOSITES;
- Ochrona gatunków ginących i zagrożonych, hodowla i reintrodukcja gatunków zagrożonych, w tym opracowanie i realizacja programów ochrony gatunków;
- Ustanowienie stref ochronnych dla gatunków podlegających ochronie strefowej;

- Kształtowanie spójnego przestrzennie małopolskiego systemu obszarów chronionych poprzez wyznaczenie i ochronę korytarzy ekologicznych; ochrona dolin rzecznych jako korytarzy migracyjnych zwierząt;
- Zrównoważony rozwój turystyki na obszarach chronionych, wypracowanie rozwiązań odciążających parki narodowe od nadmiernego ruchu rekreacyjno-turystycznego, w tym motoryzacyjnego;
- Utrzymanie i rozwój terenów zieleni na obszarach zurbanizowanych województwa małopolskiego;
- Poprawa stanu zdrowotnego i żywotności lasów;
- Zwiększenie lesistości województwa, szczególnie nieużytków i słabych gruntów rolnych;
- Promocja zachowań zgodnych z zasadami ochrony przyrody i krajobrazu, w tym przestrzeganie wymagań ochrony przyrody przez funkcjonujące obiekty turystyczne i rekreacyjne oraz w trakcie realizowanych procesów inwestycyjnych, jak również prowadzonej działalności rolniczej.

■ Ochrona powietrza i zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- Wzrost udziału energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej (%)
- Zmniejszenie poziomu maksymalnych notowanych stężeń podstawowych zanieczyszczeń powietrza ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

ZAŁOŻENIA programowe:

Celem działań w zakresie ochrony powietrza jest spełnienie norm jakości powietrza atmosferycznego poprzez sukcesywną redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz wzrost wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii. Będzie to realizowane poprzez następujące przedsięwzięcia:

- redukcja emisji komunikacyjnej poprzez: rozwój komunikacji miejskiej połączony z ograniczeniem jej uciążliwości, rozwój transportu kolejowego i kolejowo-tramwajowego, poprawę systemu dróg oraz tworzenie warunków dla rozwoju ruchu rowerowego;
- Eliminowanie paliw stałych jako paliwa w kotłowniach lokalnych i gospodarstwach domowych, promocja ekologicznych nośników energii;
- Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej do wykorzystania energii odnawialnej, ze szczególnym uwzględnieniem terenów cennych przyrodniczo oraz uzdrowiskowych, w tym:
 - budowa małych elektrowni wodnych, m.in. w połączeniu z realizacją zbiorników małej retencji,
 - wykorzystanie energii geotermalnej na potrzeby rekreacji, turystyki i ciepłownictwa,
 - pozyskanie energii słonecznej zwłaszcza dla budynków użyteczności publicznej (szkoły, szpitale, ośrodki zdrowia, itp.),
 - budowa pilotażowych instalacji do wykorzystania biomasy,

- budowa instalacji odzyskujących biogaz ze składowisk odpadów i oczyszczalni ścieków (produkcja energii elektrycznej w skojarzeniu z produkcją energii cieplnej),
- Wprowadzanie nowoczesnych, przyjaznych środowisku technologii, modernizacja procesów technologicznych, hermetyzacja procesów produkcji i zmniejszanie materiałochłonności;
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń z dużych źródeł spalania paliw;
- Stosowanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych zapobiegających powstawaniu lub przenikaniu hałasu do środowiska, a także środków zmniejszających poziom hałasu komunikacyjnego, komunalnego i przemysłowego;
- Minimalizacja oddziaływania promieniowania niejonizującego poprzez preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania.

■ Gospodarka odpadami

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- Wzrost udziału segregowanych odpadów komunalnych (%)
- Wzrost udziału odpadów przemysłowych poddanych odzyskowi (%)

ZAŁOŻENIA programowe:

Celem działania w zakresie gospodarki odpadami jest minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz wprowadzenie zgodnego z normami europejskimi systemu ich odzysku i unieszkodliwiania. Podstawowe działania obejmują:

- Wprowadzanie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi w układzie ponadlokalnym, w tym budowa zakładów zagospodarowania odpadów (sortownie, kompostownie, obiekty termicznego przekształcania odpadów, składowiska o funkcji ponadlokalnej) zgodnie z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami;
- Modernizacja składowisk odpadów niespełniających wymogów ochrony środowiska, a użytkowanych do czasu wprowadzenia rozwiązań ponadlokalnych;
- Bieżąca likwidacja nielegalnych składowisk, w tym „dzikich wysypisk”, rekultywacja składowisk wyłączonych z eksploatacji oraz nieczynnych kwater na składowiskach funkcjonujących;
- Kompleksowe rozwiązanie problemu osadów ściekowych w obliczu licznych inwestycji z zakresu gospodarki ściekowej;
- Systematyczne wprowadzanie bezodpadowych i mało odpadowych technologii produkcji, ze szczególnym uwzględnieniem najlepszej dostępnej techniki;
- Stymulowanie podmiotów gospodarczych wytwarzających odpady przemysłowe do zintensyfikowania działań zmierzających do maksymalizacji gospodarczego wykorzystania odpadów;
- Zintensyfikowanie unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest i PCB;
- Edukacja społeczeństwa w zakresie współudziału w prowadzeniu właściwej gospodarki odpadami oraz promocja „dobrych przykładów” segregacji odpadów;
- Stworzenie systemu zachęt ekonomicznych dla powstania zakładów recyklingu.

■ Bezpieczeństwo ekologiczne i ochrona przed skutkami klęsk żywiołowych

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- Wysokość strat (powodziowych, osuwiskowych, awarii) (w zł)

ZAŁOŻENIA programowe:

Celem działania jest przeciwdziałanie i minimalizacja skutków występowania niekorzystnych zjawisk atmosferycznych i geodynamicznych oraz poważnych awarii przemysłowych (dla ludzi i środowiska), co zostanie osiągnięte poprzez:

- Tworzenie warunków dla właściwego zagospodarowania terenów zagrożonych powodzią, suszą hydrologiczną oraz ruchami geodynamicznymi poprzez:
 - oznaczanie obszarów zalewowych i osuwiskowych,
 - rezygnację z wprowadzania nowej oraz utrwalania istniejącej zabudowy na terenach zagrożonych powodzią, osuwiskami oraz w zasięgu wystąpienia poważnej awarii przemysłowej,
 - budowę systemu polderów oraz suchych zbiorników przeciwpowodziowych;
- Zwiększanie naturalnej retencji zlewni poprzez wprowadzanie zalesień oraz prawidłową gospodarkę na gruntach rolnych;
- Budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych, w tym realizacja „Programu Małej Retencji Województwa Małopolskiego”;
- Poprawa stanu technicznego i budowa nowych urządzeń zabezpieczenia przeciwpowodziowego;
- Prowadzenie prac zabezpieczających na obszarach stwierdzonych osuwisk zagrażających istniejącym obiektom budowlanym oraz zabezpieczenie terenów osuwiskowych przed dalszym rozszerzaniem się ruchów masowych;
- Rozwój systemu ratowniczo-gaśniczego na wypadek zaistnienia awarii, w tym wyposażenie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego;
- Opracowanie procedur określania bezpiecznych tras przewozu substancji niebezpiecznych na terenie miast, oznakowanie dróg pod tym kątem oraz przygotowanie miejsc postojowych dla pojazdów przewożących materiały niebezpieczne;
- Promocja standardów prawidłowych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska.

*

OBSZAR VII – ŚRODOWISKO KULTUROWE I PRZESTRZEŃ REGIONALNA

Cel Pośredni

Wysoka jakość środowiska kulturowego i przestrzeni regionalnej

miara sukcesu: *Subiektywnie:- pozytywna opinia publiczna*

*(oczekiwane
trwałe,
długoterminowe
efekty realizacji
strategii)*

Obiektywnie:

- *Wzrost liczny i udziału powierzchni parków kulturowych w powierzchni województwa*
- *Przyrost powierzchni łąk, pastwisk i zadrzewień śródpolnych*
- *Wzrost liczby obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków*
- *Przyrost powierzchni terenów zrewitalizowanych społecznie i gospodarczo*

Kierunki polityki

VII.1.

Ochrona i kształtowanie
krajobrazu kulturowego

VII.2.

Opieka nad regionalnym
dziedzictwem kulturowym

VII.3.

Rewitalizacja obszarów
zdegradowanych

POZYCJA WYJŚCIOWA

Zachowanie dla przyszłych pokoleń świadectw rozwoju kultury oraz ochrona i wzbogacanie środowiska kulturowego są – wraz z ochroną środowiska przyrodniczego i sensownym zagospodarowaniem przestrzeni – niezbędnym elementem polityki trwałego rozwoju regionu, szczególnie w województwie tak bogatym, a jednocześnie ceniącym swoje dziedzictwo jak Małopolska.

Małopolska jest regionem o wyjątkowych zasobach dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Walory te nie są jednak w pełni zabezpieczone ani wykorzystywane z powodu słabo rozwiniętej infrastruktury oraz niewystarczającej dbałości o dziedzictwo kulturowe.

W województwie znajdują się unikatowe zabytki oraz zbiory, które są niezwykle cenne z punktu widzenia dorobku kulturalnego kraju. Wiele z nich pozostaje jednak poza szerszym odbiorem, co powoduje ogromne problemy w prawidłowym utrzymaniu, ochronie i ekspozycji. Kuratorom „zapomnianych miejsc” trudno jest zdobyć odpowiednie środki na prawidłową konserwację, nie wspominając o ich promocji. Dziedzictwo Małopolski to nie tylko zabytki, to także odmienna od reszty Polski kultura regionu – rzemiosło, zwyczaje, tradycje, folklor, kuchnia oraz niepowtarzalny krajobraz.

STRATEGIA POSTĘPOWANIA

Wysoka jakość środowiska kulturowego Małopolski winna stanowić – podobnie jak wysoka jakość środowiska przyrodniczego - przewagę konkurencyjną regionu, zarówno w sferze przemysłów czasu wolnego, jak i w sferze codziennych warunków życia mieszkańców.

Województwo Małopolskie to również obszar historycznej wielokulturowości o wyraźnie wykształconej tożsamości regionalnej. Zasoby województwa są bardzo bogate, zarówno jeśli wziąć pod uwagę zabytkowe nieruchomości i ruchomości, jak i bogactwo unikatowego krajobrazu kulturowego. Dla ich ochrony konieczny będzie rozwój muzeów skansenowych oraz tworzenie parków kulturowych.

Za najważniejsze uznaje się znaczące zwiększenie nakładów finansowych przeznaczanych na prace związane z konserwacją zabytków i rewitalizacją. Wieloletnie zaniechania w zakresie prac i dokumentów inwentaryzujących obecny stan zasobów oraz określających sposób ich utrzymania i poprawy, determinują konieczność pilnych działań zmierzających do odnowy i rewaloryzacji najcenniejszych obiektów, miast i zasobów wiejskich. Nieodzownym uzupełnieniem projektów związanych z pracami dokumentacyjnymi i rewaloryzacyjnymi musi być programowy rozwój instytucji opieki nad zabytkami oraz podejmowanie działań edukacyjnych. Łączenie aktywnej ochrony oraz wzbudzanie zainteresowania, nie tylko ciekawymi obiektami, ale także historią i kulturą regionu oraz najbliższej okolicy, jest konieczne dla osiągnięcia zmiany w stanie dbałości o zasoby regionalnego dziedzictwa.

Podjęcie wyzwań w tym zakresie pozwoli na:

- wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego dla ochrony tożsamości regionalnej oraz promocji województwa i jego rozwoju gospodarczego;
- ochronę, utrzymanie i przywracanie zasobów dziedzictwa kulturowego;
- wykorzystanie i udostępnianie zasobów dziedzictwa kulturowego;

- zachowanie, ochronę i rewaloryzację historycznych układów przestrzennych;
- zachowanie, ochronę i rewaloryzację krajobrazu kulturowego;
- zachowanie, ochronę i kształtowanie architektury regionalnej;
- zachowanie, ochronę i rewaloryzację obiektów i zespołów o najwyższej randze i szczególnym znaczeniu dla kultury narodowej;
- zachowanie i ochronę niematerialnych wartości kulturowych, stanowiących o tożsamości regionu;
- podejmowanie działań organizacyjnych, badawczych i promocyjnych;
- integrację ochrony środowiska kulturowego z ochroną środowiska przyrodniczego;

KIERUNKI POLITYKI – ZAŁOŻENIA KLUCZOWYCH PROGRAMÓW REALIZACYJNYCH

■ Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- Wzrost liczby powołanych stref ochrony krajobrazu (parków kulturowych)
- Wzrost liczby opracowanych programów rewitalizacji
- Wzrost liczby zabytków (obiektów wpisanych do rejestru zabytków)

ZAŁOŻENIA programowe:

Celem działań na rzecz małopolskiego krajobrazu kulturowego jest zachowanie najcenniejszych walorów krajobrazu kulturowego w regionie oraz rewitalizacja obszarów problemowych i waloryzacja historycznych układów przestrzennych.

Wiodące działania mieścić się będą w następującym zakresie:

a/ Rewaloryzacja i rewitalizacja układów urbanistycznych:

- Podniesienie standardu przestrzeni publicznych;
- Przeprowadzenie kompleksowych prac remontowo – konserwatorskich najcenniejszych zabytków w regionie;
- Konsekwentne stosowanie wytycznych konserwatorskich;
- Ożywianie centrów historycznych miast;
- Rehabilitacja urbanistyczna starych miast;
- Opracowywanie lokalnych programów rewitalizacji;
- Rewitalizacja obszarów przemysłowych i zdegradowanych;
- Sanacja zasobów mieszkalnych;

b/ Odnowa zasobów wiejskich:

- Odnowa regionalnej architektury;
- Dbłość o małą architekturę i zieleni;
- Zapobieganie rozpraszaniu osadnictwa;
- Ochrona najcenniejszych zabytków „in situ”;
- Utrzymanie atrakcyjności turystycznej;

c/ Integracja wartości historycznych i tradycji lokalnych:

- Umacnianie tradycyjnych form działalności gospodarczej;

- Identyfikacja wsi z produktami regionalnymi;
- Wsparcie rozwoju turystyki opartej o ofertę agroturystyczną;

d/ Formułowanie zasad ochrony i kształtowania strefy kulturowej

- Opracowywanie programów kompleksowej rewaloryzacji zespołów staromiejskich;
- Wdrożenie programu ochrony zabytków architektury drewnianej;
- Zapewnienie bezpieczeństwa obiektów zabytkowych;
- Przeprowadzenie prac wynikających z systemu ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego;
- Egzekwowanie zaleceń konserwatorskich;
- Stworzenie ofert inwestycyjnych i pozyskiwanie użytkowników dla zabytkowych obiektów;
- Rekompozycja urbanistyczna;
- Rozwój muzeów typu skansenowskiego;
- Utrzymanie regionalnego zrównowżenia krajobrazu architektonicznego.

■ Opieka nad regionalnym dziedzictwem kulturowym

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- Wzrost liczny odwiedzających instytucje o charakterze muzealnym
- Wzrost nakładów na prace konserwatorskie przy obiektach zabytkowych (zł) z budżetów samorządów

ZAŁOŻENIA programowe:

Celem działania w odniesieniu do małopolskiego dziedzictwa kulturowego jest podniesienie walorów zabytkowych i wykorzystanie ich dla rozwoju gospodarki regionu. Przewidywane działania obejmują aktywność samorządu województwa na rzecz:

a/ Rynkowego zorientowania regionalnego dziedzictwa kulturowego, co dotyczy takich zagadnień jak:

- Stosowanie zintegrowanej konserwacji;
- Tworzenie ofert turystyczno – rekreacyjnych oraz kulturalnych;

b/ Podnoszenia świadomości dziedzictwa kulturowego, co dotyczy takich zagadnień jak:

- Powstawanie, rozwijanie i rozpowszechnianie form ekspresji kulturowej
- Wzmocnienie edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego;
- Nobilitacja zabytkowych miejsc i ośrodków kultury;
- Osiągnięcie dobrego stanu bezpieczeństwa zabytkowych obiektów i zbiorów;

c/ Funkcjonalnego zarządzanie dziedzictwem, co obejmuje takie zagadnienia jak:

- Wzmacnianie instrumentów regulacji zagospodarowania przestrzennego;
- Aktywizacja użytkowników – właścicieli zabytkowych obiektów do inwestycji we własne nieruchomości, oraz system wsparcia wg zasady partnerstwa publiczno-prywatnego;
- Działania na rzecz tworzenia warunków prawno-ekonomicznych dla zintensyfikowania inwestycji prywatnych właścicieli zabytków w celu ich ochrony;
- Prowadzenie aktywnego marketingu dziedzictwa kulturowego;
- Zapewnienie możliwości kształcenia kadr zarządzających potencjałem dziedzictwa;
- Zwiększenie roli partnerstwa organizacji pozarządowych dla skutecznego zarządzania i opieki nad zasobami dziedzictwa kulturowego;

- Utworzenie regionalnej fundacji dziedzictwa kulturowego;
- Kreacja regionalnej instytucji badań i dokumentacji zasobów regionalnego dziedzictwa kulturowego;
- Wzmocnienie planów rzeczowych i finansowych Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa;
- Stworzenie i zapewnienie powszechnego dostępu do elektronicznych baz informacji o zabytkach;

d/ Podniesienia poziomu opieki nad zbiorami, , co dotyczy takich zagadnień jak:

- Poprawa wskaźników społecznego odbioru oferty muzeów;
- Unowocześnienie instytucji opieki nad zbiorami;
- Kształtowanie wizerunku muzeów w tym wykorzystanie środków informatycznych dla rozwoju muzeów;
- Rozbudowa istniejących i powstanie nowych baz danych o regionalnym zasobie dziedzictwa;
- Wykonywanie prac studialnych i projektowych w tym systematyczne opracowywanie kompleksowych ofert inwestycyjnych;
- Zwiększenie roli uczelni wyższych w działaniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego;
- Efektywną decentralizację zadań ochrony i opieki nad zabytkami.

W ramach ochrony i pielęgnowania kulturowego dziedzictwa regionu planowane są również działania budujące wizerunek Krakowa i Małopolski jako miejsc symbolizujących dziedzictwo Jana Pawła II, ukierunkowanych na ochronę, upowszechnianie i rozwijanie spuścizny po Ojcu Świętym. W tych ramach przewidywana jest m.in. realizacja projektu Ośrodka Dokumentacji Myśli i Dorobku Jana Pawła II w Krakowie.

■ Rewitalizacja obszarów zdegradowanych

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- powierzchnia zrewitalizowanych terenów (ożywionych społecznie i gospodarczo)

ZAŁOŻENIA programowe:

Najważniejsze działania wynikające z przygotowanych i zaakceptowanych społecznie Programów Rewitalizacji:

- adaptacja obiektów i terenów przemysłowych, powojkowych i pogórnicych do nowych funkcji gospodarczych, kulturowych lub rekreacyjnych,
- dostosowywanie zdegradowanych obszarów dla potrzeb nowych inwestycji,
- powstawanie i rozwój – inkubatorów przedsiębiorczości, parków przemysłowych, technologicznych, centrów zaawansowanych technologii),
- rekultywacja zdegradowanych terenów z przeznaczeniem na cele publiczne,
- tworzenie sieci współpracy instytucji użyteczności publicznej, mieszkańców, przedsiębiorców,
- poprawa infrastruktury komunikacyjnej,
- rozbudowa i unowocześnienie infrastruktury technicznej,
- rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej i kulturowej przy wykorzystaniu zabytkowych obiektów,
- rozbudowa i modernizacja infrastruktury społecznej,
- przedsięwzięcia modernizacyjne w budownictwie mieszkaniowym,
- działania w zakresie bezpieczeństwa publicznego.

*

POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY

W warunkach postępujących procesów globalizacyjnych, narastającej presji konkurencyjnej i wzrostu oczekiwań obywateli wobec państwa coraz większego znaczenia nabiera zagadnienie profesjonalizacji administracji publicznej.

Od jakości jej działania w coraz większym stopniu zależy bowiem dynamika rozwoju gospodarczego, jakość życia obywateli określana umownie mianem dobrobytu oraz poziom ich zaufania do władzy publicznej. Jakość instytucji i jakość zarządzania publicznego jest jednym z decydujących dzisiaj endogenicznych, wewnętrznych czynników rozwoju regionu.

Sprawne, uczące się, umiejące i chcące współpracować instytucje oraz mądre, kompetentne i otwarte władze publiczne są niezbędnym warunkiem wykorzystania pojawiających się rozwojowych szans. Szybka, sprawna i przejrzysta obsługa administracyjna zaś może być w polskich warunkach wręcz czynnikiem budującym przewagę konkurencyjną Małopolski nad innymi regionami.

Szczególna potrzeba doskonalenia pracy administracji publicznej związana jest z koniecznością podnoszenia jej zdolności absorpcyjnych w zakresie środków strukturalnych adresowanych na wspieranie polityki rozwoju regionalnego. Wyzwania powyższe uzasadniają podejmowanie działań ukierunkowanych na podnoszenie jakości pracy sektora publicznego, w tym jej integralnego i kluczowego elementu, jakim jest administracja publiczna.

Współczesny trwały rozwój uzależniony jest również w coraz większym stopniu od bogactwa i umiejętności wykorzystania różnorodnych sieci powiązań, których jakość z kolei zależy m.in. od dystansu instytucjonalnego pomiędzy uczestnikami. Nie dotyczy to jedynie sfery gospodarki, ale właściwie wszystkich możliwych obszarów aktywności. Dystans instytucjonalny wyznacza podobieństwo (lub przeciwnie: zróżnicowanie) prawa, instytucji, kultury i sposobów organizowania przedsięwzięć zbiorowych – innymi słowy określa jak dalece się rozumiemy, lub przeciwnie: nie rozumiemy, swoich wzorców postępowania, wzorów kultury. Im mniejszy dystans instytucjonalny tym więcej zrozumienia, im więcej zrozumienia tym większe szanse na efektywną współpracę. Z kolei im więcej kontaktów i współpracy tym lepsze perspektywy na zmniejszanie dystansu – dzięki możliwości wymiany informacji, doświadczeń i wzajemnego korzystania z wypracowywanych rozwiązań.

Obszary VIII-IX:

- obejmują cele instytucjonalne, służą wzmocnieniu potencjału instytucjonalnego Małopolski, zarówno w sektorze administracji publicznej, jak i poza nią, przy założeniu, że potencjał ten ma bezpośrednio służyć realizacji celów sformułowanych dla pozostałych Pól polityki rozwoju wskazanych w strategii.

*

OBSZAR VIII – WSPÓŁPRACA MIĘDZYREGIONALNA

Cel Pośredni

Silna pozycja Małopolski na arenie krajowej i międzynarodowej

Subiektywnie: korzystna opinia publiczna

Obiektywnie:

*miara sukcesu:
(oczekiwane trwałe,
długoterminowe
efekty realizacji
strategii)*

- Wzrost liczby turystów;
- Wzrost rozpoznawalności Marki Małopolski (wyniki badań)
- Wzrost wartości projektów współpracy terytorialnej realizowanych w ramach polityki spójności UE
- Wzrost liczby partnerów regionalnych uczestniczących w projektach realizowanych przy udziale województwa
- Wzrost liczby obcokrajowców studiujących w Małopolsce

Kierunki polityki

VIII.1.

**Promocja i wzmocnienie
pozycji Małopolski na
arenie krajowej i
międzynarodowej**

VIII.2.

**Rozwój współpracy
terytorialnej**

VIII.3.

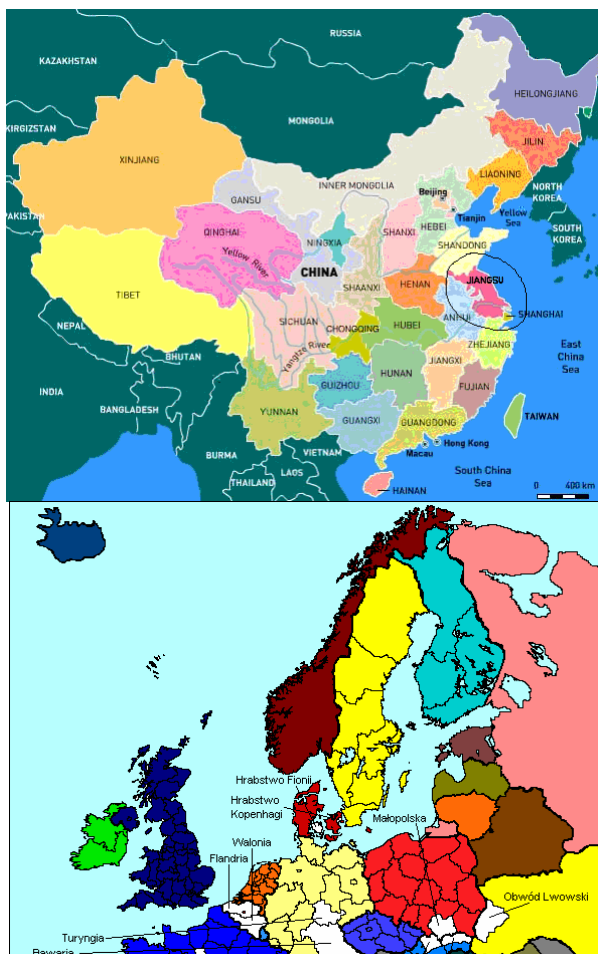
**Promocja
wewnątrzregionalna i
wzmacnianie potencjału
partnerów z Małopolski do
uczestnictwa we
współpracy terytorialnej**

POZYCJA WYJŚCIOWA

Współpraca międzyregionalna jest kluczem do wykorzystania szans płynących z integracji europejskiej i wzmocnienia pozycji Małopolski na arenie krajowej i międzynarodowej.

Dzięki wymianie doświadczeń i efektywnej współpracy region uzyska korzyści w wymiarze poznawczym, społeczno-cywilizacyjnym i rozwojowym.

Rysunek 3. Regiony partnerskie Małopolski

Na potencjał i szanse rozwojowe Małopolski w dziedzinie współpracy międzyregionalnej składa się jej specyficzna obecna pozycja:

- jest liczącym się partnerem we współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej (ARE, Eris@, udział w projektach międzyregionalnych w ramach programów wspólnotowych i inicjatyw wspólnoty),
- jest aktywna w gremiach międzynarodowych (ARE, ERIS, Komitet Regionów),
- jest regionem podejmującym własne inicjatywy zagraniczne - Inicjatywa Wyszehradzka,
- wizytówką regionu jest Kraków („Bramą Małopolski”) – jedyne polskie miasto stosunkowo rozpoznawalne za granicą,
- posiada Biuro Regionalne WM w Brukseli,
- społeczność regionalną cechuje silne poczucie tożsamości regionalnej i lokalnej oraz atrakcyjna odrębność kulturowa,
- wyróżnia się korzystnym położeniem i bogatym dziedzictwem kulturowym,
- w regionie są liczni partnerzy zainteresowani współpracą międzynarodową,
- posiada dobre zaplecze regionalne do stworzenia sieci dystrybucji informacji, współpracy międzyregionalnej (organizacje pozarządowe, sieć bibliotek),

- współpracuje z cenionymi i sprawnymi partnerami zagranicznymi.

Równocześnie w dziedzinie tej Małopolska notuje istotne bariery rozwojowe, takie jak:

- brak wystarczającej świadomości i zdolności partnerów wewnątrzregionalnych do korzystania z efektów integracji europejskiej i współpracy międzyregionalnej,
- wciąż słaba rozpoznawalność Małopolski zagranicą,
- więcej konkurencji niż chęci współpracy wśród regionów polskich,
- niewystarczająca współpraca Krakowa i Małopolski,
- rozproszenie kompetencji w dziedzinie marketingu terytorialnego (turystyka, gospodarka, wizerunek) i brak koordynacji działań promocyjnych,
- brak internetowego systemu rezerwacji i ofert turystycznych,
- niewystarczająca zdolność administracji lokalnej do współpracy międzyregionalnej, w tym nieefektywny system przepływu informacji wewnętrznej,
- nastawienie na „spektakularne” projekty, głównie infrastrukturalne,
- brak silnej regionalnej organizacji turystycznej,
- brak sprawnego centrum usług dla inwestora.

STRATEGIA POSTĘPOWANIA

Małopolska w roku 2015 postrzegana jako silny i aktywny partner na arenie krajowej i międzynarodowej – wymaga podjęcia lub kontynuacji działań przede wszystkim w następujących kierunkach:

- Promocja zewnętrzna: Budowa Marki Małopolski, Anteny gospodarcze,
- Efektywna działalność Biura Regionalnego WM w Brukseli w ramach Domu Polskiego/Domu Wyszehradzkiego,
- Uczestnictwo w gremiach międzynarodowych i sieciach współpracy jako liczący się partner, w tym na Forum Regionów Wyszehradzkich, Obserwatorium Wyszehradzkie,
- Współpraca z regionami partnerskimi oparta na zasadach: szerokiego pola współpracy i szerokiego dostępu,
- Promocja wewnątrzregionalna i budowa zdolności partnerów z Małopolski do podejmowania współpracy międzyregionalnej.

KIERUNKI POLITYKI – ZAŁOŻENIA KLUCZOWYCH PROGRAMÓW REALIZACYJNYCH

■ Promocja i wzmocnienie pozycji Małopolski na arenie krajowej i międzynarodowej

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- Dynamika zmian liczby turystów, w tym rozpoznawalność Marki Małopolski;

- obecność Małopolski w internecie mierzona: liczbą występowania słowa „Małopolska” w Internecie oraz statystyką wpisów słowa „Małopolska” w wyszukiwarkach internetowych,
- Dynamika liczby sieci i gremiów, w których Małopolska bierze udział jako aktywny aktor.

ZAŁOŻENIA programowe:

Najważniejsze planowane działania obejmują:

a/ Marketing terytorialny w celu pozyskania klientów krajowych i zagranicznych

- promocja krajowa - beneficjenci ostateczni: mieszkańcy innych regionów Polski
 - promocja w wybranych polskich miastach i regionach mająca na celu poprawę postrzegania regionu w Polsce,
 - wydarzenia i imprezy promocyjne,
 - kampanie wizerunkowe w wybranych regionach Polski,
 - promocja gospodarcza (firmy, inwestorzy krajowi),
 - wsparcie WM dla cennych inicjatyw podejmowanych przez inne podmioty,
- promocja zagraniczna - beneficjenci ostateczni: mieszkańcy regionów zagranicznych, gremia opiniotwórcze
 - prezentacje i kampanie wizerunkowe w wybranych krajach, *press tours, study tours,*
 - promocja gospodarcza (firmy, inwestorzy zagraniczni), m. in. poprzez budowę sieci Anten Gospodarczych,
 - promocja oferty edukacyjnej Małopolski,
 - prezentacja dla grup opiniotwórczych w instytucjach europejskich,
 - wsparcie WM dla cennych inicjatyw podejmowanych przez inne podmioty,

b/ Rozwój aktywności Biura Regionalnego WM w Brukseli

- promocja Małopolski w Brukseli,
- lobbying na rzecz Małopolski skoncentrowany na strategicznych priorytetach rozwoju Małopolski,
- poszukiwanie i przekazywanie do regionu informacji o: zagadnieniach istotnych z punktu widzenia Małopolski, zaproszeniach do składania wniosków do programów i inicjatyw wspólnotowych, partnerach do realizacji wspólnych projektów, politykach wspólnotowych i zmianach legislacyjnych w ustawodawstwie unijnym,
- budowa silnej reprezentacji regionów polskich/ wyszehradzkich - np. Dom Polski/ Wyszehradzki w Brukseli,
- wymiana informacji, know- how, dobrych praktyk poprzez udział w konferencjach, warsztatach i seminariach,

c/ Wspieranie uczestnictwa Małopolski w międzynarodowych sieciach współpracy, gremiach, w tym w obszarze wyszehradzkim

- Uczestnictwo w pracach komitetów, komisji i grup roboczych mające na celu wypracowanie wspólnych stanowisk w ważnych kwestiach regionalnych, w szczególności w obszarze wyszehradzkim,
- Podejmowanie starań dla uzyskania poparcia stanowiska Małopolski w istotnych kwestiach dla rozwoju regionu,
- Wymiana informacji, *know- how,* dobrych praktyk poprzez udział w konferencjach, warsztatach i seminariach,

- Udział jako partner w projektach w ramach programów i inicjatyw wspólnotowych,
- Efektywne pozyskiwanie środków krajowych, unijnych i innych na realizację wspólnych przedsięwzięć,
- Obserwatorium Wyszehradzkie.

■ **Rozwój współpracy terytorialnej**

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- Dynamika zmian liczby projektów z regionami partnerskimi,
- Wzrost liczby partnerów zaangażowanych w realizację projektów współpracy terytorialnej
- Wzrost wartości projektów realizowanych w ramach współpracy terytorialnej polityki spójności UE (mierzony wysokością budżetu strony małopolskiej).

ZAŁOŻENIA programowe:

Kluczowe - najważniejsze działania obejmują następujące przedsięwzięcia:

a/ Współpraca partnerska dla osiągnięcia standardów najlepszych regionów europejskich:

- projekty służące wymianie doświadczeń mającej na celu:
 - podniesienie kompetencji parterów z Województwa Małopolskiego poprzez stypendia, szkolenia, seminaria, konferencje, itp.,
 - implementację najlepszych rozwiązań pochodzących od partnerów zagranicznych w regionie,
- projekty mające na celu tworzenie nowej jakości w dziedzinach istotnych dla rozwoju regionu w oparciu o potencjał i doświadczenia partnerów,
- giełda projektów współpracy międzyregionalnej w celu kojarzenia partnerów projektów współpracy międzyregionalnej,
- fundusz grantowy dla wsparcia cennych inicjatyw z punktu widzenia rozwoju regionu w zakresie współpracy międzynarodowej.

b/ Współpraca z regionami wzrastającymi:

- projekty zmierzające do wspierania procesów demokratycznych, w tym budowania społeczeństwa obywatelskiego regionów wzrastających,
- projekty służące wymianie doświadczeń mającej na celu zmniejszenie dystansu rozwojowego pomiędzy regionami wzrastającymi a rozwiniętymi regionami Państw Członkowskich UE,
- projekty służące zwiększaniu zdolności absorpcyjnej środków EU,
 - projekty służące przybliżeniu regionów przyszłych Państw Członkowskich rozwiniętym regionom UE (Małopolska pomostem pomiędzy „starymi” a przyszłymi regionami UE),

c/ Wzmacnianie relacji partnerskich z regionami nowoprzyjętych państw UE, w tym w obszarze Grupy wyszehradzkie:

- projekty mające na celu identyfikację wspólnych obszarów problemowych regionów nowoprzyjętych Państw UE oraz poszukiwanie dla nich rozwiązań,

- projekty zmierzające do identyfikacji wspólnych interesów dotyczących członkostwa w UE oraz promocja wspólnie wypracowanego stanowiska na forum UE.

■ **Promocja wewnątrzregionalna i wzmocnienie potencjału partnerów z Małopolski do uczestnictwa we współpracy międzyregionalnej**

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- Wzrost liczby partnerów sieci dystrybucji informacji,
- Wzrost poziom identyfikacji z tożsamością małopolską mierzony: liczbą tytułów prasy lokalnej, regionalnej, liczbą uczestników imprez regionalnych, lokalnych oraz liczbą NGOs, których działalność dotyczy budowania tożsamości regionalnej i społeczeństwa obywatelskiego na 10 000 mieszkańców.

ZAŁOŻENIA programowe:

Kluczowe - najważniejsze działania obejmują

a/ Promocję wewnątrzregionalną:

- Promowanie walorów turystycznych regionu wśród jego mieszkańców,
- Projekty promocyjno-edukacyjne (konkurs, quizy o Małopolsce),
- Projekty pobudzające tożsamość regionalną (hymn, taniec, święto Małopolski, imprezy regionalne)

b/ Budowanie zdolności instytucjonalnej i administracyjnej małopolskich partnerów:

- Regionalny Punkt Informacji Europejskiej,
- Budowa sprawnego systemu przepływu informacji i współpracy pomiędzy małopolskimi partnerami na bazie samorządowych bibliotek publicznych w Małopolsce,
- Konferencje, seminaria, kursy e-learning, szkolenie kadr, stronę internetową, wydawnictwa, broszury, giełda projektów.

*

OBSZAR IX – NOWOCZESNE ZARZADZANIE PUBLICZNE

Cel Pośredni

Inspirująca, przejrzysta i wspierająca rozwój władza i administracja publiczna

miara sukcesu:
(oczekiwane
trwałe,
długoterminowe
efekty realizacji
strategii)

Subiektywnie: *pozytywna opinia publiczna*

Obiektywnie:

- Rosnąca frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych
- Rosnąca wartość środków finansowych przyciągniętych do województwa przez sektor publiczny na realizację strategii „Małopolska 2015” z zewnętrznych źródeł finansowania ujętych w NPR 2007-13 poza RPO
- Wzrost udziału stanowisk pracy w administracji samorządowej z „szybkim” dostępem do Internetu (poprzez stałe łącze)

Kierunki polityki

IX1.

Podniesienie sprawności działania urzędów administracji publicznej i benchmarking administracyjny

IX.2.

Systemowe doskonalenie kwalifikacji pracowników małopolskiej administracji publicznej

IX.3.

"e-administracja" - przejrzystość urzędów w załatwianiu spraw oraz dostępie do informacji publicznej

IX.4.

"Przejrzysta Małopolska" - promowanie wartości etycznych wśród pracowników administracji publicznej i społeczeństwa

IX.5.

Badania i analizy regionalne

POZYCJA WYJŚCIOWA

Geneza procesu reform sektora publicznego sięga przełomu lat 70 i 80-tych. Ich istota sprowadza się do absorpcji instrumentów rynkowych. Wykorzystywanie tychże mechanizmów w sferze zarządzania w sektorze publicznym zaowocowało z czasem określeniem tego zjawiska mianem „nowego zarządzania publicznego” (*new public management*). Dzisiaj mamy do czynienia z dyskursem prowadzonym pomiędzy zwolennikami myślenia rynkowego i tradycyjnego, skutkującym różnorodnymi koncepcjami i narzędziami zmian w sektorze administracji publicznej. Od końca lat 90., coraz większego znaczenia – tak conceptualnego, jak i praktycznego, nabiera tworzący się paradygmat „rządzenia współuczestniczącego” (*public governance*), aczkolwiek nurtem dominującym wciąż pozostaje „nowe zarządzanie publiczne”. Podkreślić należy, że wszyscy uczestnicy tej debaty, bez względu, za którym z tych dwóch paradygmatów się opowiadają, zgadzają się co do kluczowej roli administracji publicznej w stymulowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego. Wszelkie bowiem reformy zarządzania publicznego podejmowane są z przesłanek rozwoju instytucji państwa demokratycznego, jak i podnoszenia skuteczności i efektywności tego sektora. W tym założeniu jakość działania administracji ma być jednym z istotnych czynników rozwoju.

Od potencjału instytucjonalnego małopolskich instytucji administracji samorządowej i rządowej zależeć będzie osiągnięcie zakładanych celów strategii. Od umiejętności wdrażania różnego typu innowacyjnych koncepcji zarządzania rozwojem regionalnym i lokalnym przez podmioty małopolskiej administracji publicznej zależeć będzie tempo nadrabiania zaległości w rozwoju społeczno-gospodarczym. Województwo Małopolskie podejmując się pionierskich działań na poziomie regionalnej strategii, nad wdrożeniem nowych koncepcji i metod z zakresu doskonalenia administracji, nad rozwojem regionalnego potencjału kadr administracji, nad rozwijaniem nowoczesnych systemów informatycznych, nad budowaniem przejrzystej administracji, z jednej strony uznaje za priorytetową potrzebę budowania konkurencyjnej pozycji w stosunku do innych regionów, potencjału instytucjonalnego administracji, z drugiej – włącza się w nurt podejmowanych przez instytucje europejskie działań ukierunkowanych na budowę uniwersalnego modelu europejskiej administracji publicznej.

Małopolskie instytucje administracji publicznej posiadają duży potencjał rozwojowy. Wiele z nich uczestniczyło w krajowych i międzynarodowych programach ukierunkowanych na transfer najlepszych rozwiązań zarządczych. Jednym z nich był Program Rozwoju Instytucjonalnego. Raporty z tego programu jak i innych wskazują na duże zaplecze instytucjonalne urzędów, ale również definiują obszary doskonalenia. W Małopolsce, z uwagi na duże nasycenie ośrodków akademickich, realizujących programy z zakresu administracji publicznej oraz instytucji ukierunkowanych na rozwój sektora publicznego obserwowalny jest duże zaangażowanie kierownictwa jednostek w doskonalenia instytucjonalne i personalne urzędów. Mając na uwadze coraz bardziej odczuwalną absorpcję funduszy strukturalnych, od jakości pracy administracji zależeć będzie stopień wykorzystania środków zewnętrznych na rozwój regionalny i lokalny. Od stosowanych rozwiązań zarządczych, w tym nowoczesnych związanych z elektroniczną administracją, kompetencji pracowników, przejrzystych kryteriów dystrybucji środków finansowych, budowanego klimatu dla rozwoju społeczno-gospodarczego, stosowanych polityk regionalnych, właściwego systemu badań i analiz wojewódzkich służących skutecznemu podejmowaniu decyzji zależeć będzie rozwój Małopolski.

Małopolska administracja publiczna na tle innych regionów posiada wiele atutów, takich jak np. rozwinięte formy transferu praktyk zarządczych, udział w projektach doskonalących i szkoleniowych, system współpracy administracyjnej. Atuty te stawiają ją w pozycji lidera w procesie modernizowania systemu zarządzania publicznego w Polsce. Obserwowalne są także bariery dalszego rozwoju, takie jak np. zbyt niskie środki finansowe na rozwój urzędów, opory psychologiczne – społeczne w zastosowaniu kompleksowych zmian, ograniczone środki na

działania informacyjne i szkoleniowe, brak pozostałych zasobów do wdrożenia zmian w instytucji (osobowe, logistyczne, informatyczne).

Samo podniesienie jakości pracy struktur administracyjnych nie wystarczy dla zapewnienia nowoczesnego, wspierającego rozwój zarządzania sprawami publicznymi w regionie. Konieczne jest także prowadzenie mądrej polityki rozwoju na poziomie strategicznym – podejmowanie przez władze regionalne trafnych decyzji rozstrzygających, które tworzą ramy dla działania administracji. Podstawą takiej mądrej polityki jest zaplecze wiedzy i aktualnej, na bieżąco pozyskiwanej i analizowanej informacji, a także możliwość wsparcia własnych procesów decyzyjnych oraz lobbingu na rzecz regionu poprzez kompetentne, niezależne opinie. W chwili obecnej w Polsce, w tym i w Małopolsce, nie funkcjonuje ani jeden ośrodek ekspercki, który specjalizowałby się w tematyce regionalistycznej i prowadził systematyczne badania i analizy regionalne, a tym samym mógł zapewnić na bieżąco wsparcie doradcze czy techniczne dla władz i administracji w zakresie polityki rozwoju województwa. Jeśli Małopolska ma ambicję autonomicznie formułować politykę rozwoju województwa, jeśli ma ambicję być województwem, które tworzy w zarządzaniu regionalnym nowe rozwiązania, które jest liderem zmian – musi taki ośrodek wykreować.

STRATEGIA POSTĘPOWANIA

Mając na uwadze potencjały jak i ograniczenia, najważniejszym celem jest zbudowanie trwałych i kompleksowych systemów doskonalenia kadr, rozwoju instytucjonalnego małopolskiej administracji publicznej, informatyzacji urzędów publicznych oraz wprowadzania przejrzystych zasad działania.

W celu zapewnienia warunków do trwałego doskonalenia administracji publicznej w Małopolsce stymulującej rozwój regionalny i lokalny ważne jest określenie długofalowych planu i wskazania strategicznych obszarów działania, którymi są:

- podnoszenie jakości systemów zarządzania publicznego wraz z benchmarkingiem administracyjnym
- doskonalenie kompetencji pracowników administracji publicznej
- „Małopolska e-administracja”
- „Przejrzysta Małopolska”
- regionalistyczne zaplecze analityczno-badawcze.

Działania w tych obszarach powinny w perspektywie roku 2015 podnieść jakość pracy administracji publicznej w Małopolsce, by stała się ona istotnym partnerem i uczestnikiem działań prorozwojowych. Program Benchmarkingu Administracyjnego powinien obejmować aspekty podnoszące jakość usług publicznych świadczonych, głównie, przez administrację samorządową.

Elementami tego procesu doskonalenia staną się m.in. budżety zadaniowe, zarządzanie poprzez cele, systemy zarządzania jakością, obniżenie kosztów funkcjonowania, rozwiązania outsourcingowe, usługi publiczne udostępniane drogą on-line, poziom wyposażenia administracji w sprzęt informatyczny, rozwój infrastruktury szerokopasmowej, systemowe rozwiązania w zarządzaniu zasobami ludzkimi, w tym stosowanie procedur konkursowych, korzystanie przez pracowników z form kształcenia zawodowego, kodeksy etyczne, przejrzyste zasady finansowania zadań publicznych, jakość informacji publicznej, współpraca ze środowiskami badawczymi i ewaluacja zarządzania publicznego.

Długofalowymi efektami podjętych działań będzie:

- 1) Zwiększenie efektywności funkcjonowania administracji publicznej,

- 2) Doskonalenie potencjału profesjonalnej kadry administracji publicznej,
- 3) Poprawa jakości usług świadczonych przez administrację publiczną. Wzrost zadowolenia klientów ze świadczonych przez administrację publiczną usług. Poprawa wizerunku administracji publicznej,
- 4) Poprawa przejrzystości działania administracji publicznej,
- 5) Podnoszenie skuteczności i efektywności realizowanych polityk.

KIERUNKI POLITYKI – ZAŁOŻENIA KLUCZOWYCH PROGRAMÓW REALIZACYJNYCH

■ **Podniesienie sprawności działania urzędów administracji publicznej poprzez wykorzystanie nowoczesnych narzędzi rozwoju instytucjonalnego**

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- stworzenie narzędzi i praktyk do okresowej oceny sprawności struktury organizacyjnej pod kątem realizacji strategicznych celów jednostki;
- orientacja działań na osiąganie rezultatów pod kątem racjonalizacji kosztów funkcjonowania administracji publicznej;
- monitorowanie i rozwój instytucjonalny urzędów administracji publicznej,
- usprawnienie procesu podejmowania decyzji publicznych na podstawie analiz i zintegrowanych wskaźników.

ZAŁOŻENIA programowe:

Kluczowe - najważniejsze działania obejmują:

- Przygotowanie i realizacja projektu w zakresie optymalnego modelowania struktur organizacyjnych urzędów.
(wdrożenie zarządzania strategicznego w urzędach administracji publicznej, - konsolidacja działań o podobnym charakterze, - strukturyzacja działań pod kątem przepływu informacji i sprawności realizacji, - identyfikacja szczebli zarządzania oraz rozpiętości i zasięgu kierowania pod kątem rozmieszczenia uprawnień decyzyjnych)
- Projekt wdrożenia zarządzania przez cele w urzędach administracji publicznej
- Projekt wdrożenia podejścia procesowego w urzędach administracji publicznej (wskaźniki rezultatu: liczba urzędów stosujących podejście procesowe, liczba urzędów posiadających certyfikat systemu zarządzania wg wymagań normy ISO 9001:2000,
- Projekt wdrożenia zarządzania projektami w administracji publicznej
- Projekt wdrożenia nowoczesnych systemów komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej
- Projekt wdrożenia modelu samooceny CAF,
- Małopolski Projekt Administracyjnego Benchmarkingu Instytucjonalnego - wytypowanie obszarów z zakresu organizacji i funkcjonowania urzędów w celu badań porównawczych i późniejszej ewaluacji,
- Małopolski Projekt Analiz Publicznych - wytypowanie newralgicznych usług publicznych realizowanych przez jednostki.

■ Systemowe doskonalenie kwalifikacji pracowników małopolskiej administracji publicznej

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- liczba urzędników biegle władających językiem obcym w sposób formalnie potwierdzony
- liczba urzędników, którzy ukończyli studia podyplomowe
- średni wynik oceny okresowej pracowników

ZAŁOŻENIA programowe:

Polityka zatrudnienia jest integralnym podsystemem strategicznego zarządzania zasobami ludzkimi w administracji. Opracowane procedury i pragmatyka działania w zakresie rekrutacji i selekcji kandydatów ukierunkowane będą na dobór właściwych ludzi na określone stanowiska pracy zgodnie z ich kompetencjami i możliwościami rozwoju zawodowego.

Podstawę kreowania strategii szkoleniowej stanowić będzie fundamentalne traktowanie administracji jako organizacji uczącej się. Proces podnoszenia kwalifikacji zawodowych powinno rozpoczynać się już w momencie zatrudniania pracowników w instytucji.

Kluczowe - najważniejsze działania obejmują:

- Projekt wdrażania kompleksowego systemu zatrudniania pracowników w urzędach administracji publicznej
- Projekt doskonalenia potencjału zawodowego pracowników administracji publicznej
- Projekt oceny pracowników administracji publicznej (wskaźnik rezultatu: - ilość urzędów przeprowadzających egzaminy kompetencyjne, - ilość urzędów przeprowadzających oceny okresowe pracowników).
- Projekt wdrażania motywacyjnych systemów wynagrodzeń opartych na wartościowaniu stanowisk pracy w administracji publicznej.

■ "e-administracja" - przejrzystość urzędów w załatwianiu spraw oraz dostępie do informacji publicznej

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- ilość usług publicznych udostępnianych on-line przez urzędy,
- ilość komputerów przypadających na jeden urząd administracji,
- ilość zintegrowanych, bezpiecznych systemów informatycznych wspierających zarządzanie jednostką

ZAŁOŻENIA programowe:

Kluczowe - najważniejsze działania obejmują:

- powołanie grupy wsparcia dla administracji w regionie
- przeprowadzenie audytów wewnętrznych dotyczących przepływu informacji i bezpieczeństwa systemów informacyjnych

- opracowanie zbioru standardów procedur i dokumentów elektronicznych niezbędnych dla wymiany danych pomiędzy jednostkami administracji
- opracowanie i wdrożenie kolejnych wystandaryzowanych procedur on-line dla administracji publicznej
- rozbudowa i dalsza standaryzacja dostępu do elektronicznej informacji publicznej (m-administracja)
- stworzenie warunków prawnych i organizacyjnych umożliwiających realizację przez samorządy oraz firmy sektora IT przedsięwzięć w modelu partnerstwa publiczno-prywatnego
- szkolenia pracowników w zakresie praktycznego stosowania technologii informatycznej, organizacji pracy i przepisów prawa.

■ „Przejrzysta Małopolska” - Budowanie i promowanie systemu wartości etycznych wśród pracowników administracji publicznej i społeczeństwa

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- ilość urzędów posiadających własne kodeksy etyczne,
- Ilość skarg wpływających do urzędów związanych z podejrzeniem o korupcyjne działania,
- ilość prawomocnych wyroków skazujących urzędników za działania korupcyjne

ZAŁOŻENIA programowe:

Kluczowe - najważniejsze działania obejmują:

- Kodeks etyczny urzędnika administracji publicznej
- Powołanie małopolskiego rzecznika etyki zawodowej urzędnika administracji publicznej
- Program szkoleń etycznych dla urzędników administracji publicznej
- Wprowadzenie zajęć etycznych dla szkół
- Wdrażanie w życie idei e-government
- Wprowadzenie przejrzystych zasad rozdziału środków finansowych /procedury i kryteria przyznawania środków publikowane w informatorze na początku każdego roku/

■ Stworzenie zaplecza merytorycznego dla prowadzonej polityki rozwoju województwa poprzez rozwój badań i analiz regionalnych

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- sukcesywna poprawa skuteczności i efektywności zarządzania strategią rozwoju województwa (ocena na podstawie zewnętrznych ewaluacji strategii)

ZAŁOŻENIA programowe:

Celem działania w tym obszarze jest przyczynienie się do podniesienia jakości i skuteczności polityki rozwoju regionalnego w województwie, co zostanie osiągnięte poprzez prowadzenie następujących przedsięwzięć:

- uruchomienie przy współpracy z uczelniami systemu patronatów nad kierunkami studiów o specjalizacji regionalistycznej,
- sformułowanie i wdrożenie programu zamawianych badań regionalnych, w tym systematycznych badań opinii,
- inicjowanie i moderowanie debaty publicznej nt. związane z kierunkami rozwoju i polityką rozwoju województwa,
- rzecznictwo i lobbing interesów województwa na arenie krajowej i międzynarodowej w oparciu o wyniki prowadzonych badań i analiz,
- działania informacyjne i edukacyjne w zakresie rozwoju regionalnego,
- utworzenie lub wykreowanie w Małopolsce przynajmniej jednego autonomicznego ośrodka badań regionalnych.

FINANSOWANIE STRATEGII

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Podstawowym źródłem finansowania polityki rozwoju regionalnego w Polsce w latach 2007 – 2013 będą środki pochodzące z instrumentów finansowych Unii Europejskiej ze szczególnym ukierunkowaniem na fundusze strukturalne. Realizacji wizji rozwoju województwa małopolskiego będą również służyły publiczne środki krajowe – tj. środki budżetu państwa, państwowych funduszy celowych, jednostek samorządu terytorialnego oraz innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych.

Wśród wspólnotowych środków i instrumentów publicznych, które będą wspierały realizację strategii znajdują się:

1. Fundusze Strukturalne tj.:
 - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – finansujący działania zmierzające do zmniejszenia różnic w rozwoju gospodarczym pomiędzy regionami UE;
 - Europejski Fundusz Społeczny – finansujący działania związane z polityką zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich;
2. Fundusz Spójności - instrument polityki spójności gospodarczej i społecznej, współfinansujący projekty w dziedzinie środowiska naturalnego oraz sieci transeuropejskich w zakresie infrastruktury transportu. Jego głównym celem jest przyczynianie się do zapewnienia równowagi gospodarczej i społecznej krajów członkowskich;
3. Europejski Bank Inwestycyjny - instrumentami EBI są kredyty bezpośrednie oraz kredyty z gwarancjami rządowymi, linie kredytowe za pośrednictwem banków (kredyty bezpośrednie i z gwarancją s.p.) oraz tzw. „global loans” (kredyty dla banków na pożyczki dla beneficjentów).
4. Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich – będzie to nowy instrument finansowy Unii Europejskiej, nie należący do kategorii funduszy strukturalnych, jednakże wspierający wszechstronny rozwój obszarów wiejskich.
5. Instrument w ramach funduszy UE pn. „Rewitalizacja miast i miasteczek”. Jest to nowy instrument, którego celem jest skoncentrowanie działań prorozwojowych różnego typu na dominujących elementach struktury osiedleńczej Polski, znajdujących się w bardzo złej kondycji gospodarczej; nadanie silnego, skoncentrowanego impulsu rozwojowego wielu potencjalnym subregionalnym ośrodkom wzrostu.

Źródłami finansowania Strategii będą również środki publiczne o charakterze bezzwrotnym pochodzące z innych międzynarodowych instytucji finansowych, w tym z umów kredytowych Rządu RP z międzynarodowymi instytucjami finansowymi. Środki te stanowią dla jednostek samorządu terytorialnego bezzwrotną pomoc na realizację zadań znajdujących się w

obszarze wsparcia międzynarodowej instytucji finansowej. Mogą to być środki np. Banku Światowego służące wsparciu transformacji gospodarczej i rozwoju ekonomicznego w obszarach podlegających restrukturyzacji. Podobny charakter mają także środki pochodzące z pożyczki Banku Rozwoju Rady Europy na współfinansowanie zadań wynikających z „Zintegrowanego Programu Łagodzenia Skutków Restrukturyzacji Górnictwa, Hutnictwa oraz Wielkiej Syntezy Chemicznej na terenie Województwa Małopolskiego”.

Osiąganiu zakładanych celów Strategii będą sprzyjały również środki prywatne oraz następujące instrumenty finansowe:

1. Prefinansowanie wydatków związanych z realizacją projektów z udziałem środków Unii Europejskiej. Polegać będzie na przejściowym finansowaniu zadań z pożyczki z budżetu państwa dla zadań współfinansowanych z pomocy strukturalnej UE. Mechanizm ten ma na celu zmniejszenie kosztów realizacji zadań publicznych.. Prefinansowanie ze środków budżetowych nie będzie obejmować jednostek nie należących do sektora finansów publicznych: spółek Skarbu Państwa lub spółek komunalnych realizujących projekty;
2. Poręczenia i gwarancje Skarbu Państwa. Poręczenia lub gwarancje mogą być udzielane pod warunkiem przeznaczenia objętych nimi kredytów lub emisji obligacji na finansowanie przedsięwzięć inwestycyjnych zapewniających rozwój lub utrzymanie infrastruktury, rozwój eksportu dóbr i usług, ochronę środowiska, tworzenie nowych miejsc pracy, wdrażanie nowych rozwiązań technicznych lub technologicznych oraz restrukturyzację przedsiębiorstw;
3. Fundusz Poręczeń Unijnych. Przedmiotem działalności Funduszu Poręczeń Unijnych działającym przy Banku Gospodarstwa Krajowego jest udzielanie gwarancji lub poręczeń na kredyty udzielane przez banki na realizowanie przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej;
4. Fundusz Rozwoju Inwestycji Komunalnych. Przedmiotem działalności funduszu jest wspieranie rozwoju regionalnego poprzez udzielanie preferencyjnych kredytów na przygotowanie przez gminy oraz ich związki projektów inwestycji komunalnych przewidzianych do współfinansowania z funduszy Unii Europejskiej;
5. Fundusze poręczeniowe i pożyczkowe dla MSP. Instrument ten ma na celu zwiększenie dostępności do zewnętrznych źródeł finansowania, wzrost aktywności inwestycyjnej oraz wzrost aktywności do podejmowania działalności gospodarczej;
6. Krajowy Fundusz Kapitałowy. Ma on na celu udzielanie wsparcia finansowego funduszom kapitałowym, inwestującym w małe i średnie przedsiębiorstwa. Wsparcie finansowe będzie udzielane funduszom kapitałowym głównie w formie obejmowania i nabywania udziałów lub akcji, nabywania certyfikatów inwestycyjnych i jednostek uczestnictwa, nabywania obligacji, a także udzielania bezzwrotnych darowizn na sfinansowanie części kosztów przygotowania inwestycji i monitoringu portfela inwestycyjnego funduszu;
7. Wsparcie inwestycji wieloletnich o dużym znaczeniu dla gospodarki. Jest to projektowany instrument, który będzie adresowany do największych inwestorów, zarówno polskich jak i zagranicznych, zamierzających podjąć projekty inwestycyjne. Wspierane mają być działania polegające na utworzeniu nowego lub rozbudowie istniejącego przedsiębiorstwa, oraz tworzeniu nowych miejsc pracy związanych z tymi inwestycjami;
8. Instrument finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Głównym celem tego instrumentu jest przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego poprzez finansowanie grantów na potrzeby przedsięwzięć inwestycyjnych i rozwojowych w obszarach priorytetowych tj.:

- ochrona środowiska, ukierunkowana na redukcję zanieczyszczeń i promowanie odnawialnych źródeł energii,
 - promowanie zrównoważonego rozwoju poprzez lepsze wykorzystywanie i zarządzanie zasobami naturalnymi,
 - ochrona kulturowego dziedzictwa europejskiego, w tym rewitalizacja miast,
 - rozwój zasobów ludzkich m.in. poprzez promowanie wykształcenia i szkoleń;
 - wzmacnianie potencjału administracyjnego oraz procesów demokratycznych w instytucjach samorządowych;
9. Norweski Mechanizm Finansowy. Wspierać będzie przedsięwzięcia mające na celu zredukowanie dysproporcji społecznych i ekonomicznych na terenie Europejskiego Obszaru Gospodarczego;
10. Partnerstwo Publiczno-Prywatne. Celem jest pobudzenie inwestycji sektora publicznego, zwłaszcza infrastrukturalnych, poprzez stworzenie optymalnych warunków dla przedsięwzięć publicznych z udziałem partnerów prywatnych.

SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII

Strategia rozwoju województwa „Małopolska 2015” jako nadrzędny dokument programowy samorządu województwa jest wdrażana poprzez strategie dziedzinowe, programy (w tym programy wojewódzkie), budżet, plan zagospodarowania przestrzennego oraz działania bieżące i projekty realizowane zarówno przez Urząd, jak i jednostki podległe oraz podmioty zależne. W realizacji strategii uczestniczą także partnerzy strategii - w tym przedsiębiorstwa, organizacje pracodawców i pracowników, instytucje i organizacje pozarządowe, oraz, co oczywiste, samorządy i administracja rządowa. Wszystkie wymienione elementy, wraz z partnerskimi ciałami doradczymi i opiniodawczymi, składają się na strukturę realizacyjną strategii.

PODSTAWOWE ZASADY REALIZACJI I SPOSOBY POSTĘPOWANIA

Strategia „Małopolska 2015” realizowana jest z zachowaniem następujących zasad:

- zasada przywództwa oraz założenie zarządzania strategicznego rozwojem województwa, które integruje funkcje mobilizowania, koordynacji, zarządzania realizacją, monitorowania postępów i oceny osiągnięć strategii w jednym procesie służącym rozwojowi Małopolski;
- zasada autonomii programowej małopolskiej strategii rozwoju, przy zachowaniu zgodności z polityką spójności i innymi politykami Unii Europejskiej oraz polityką rozwoju kraju;
- zasada rozwoju zrównoważonego w wymiarze społecznym, przestrzennym i środowiskowym;
- zasada koordynacji polityki przestrzennej i polityki rozwoju województwa;
- zasada skuteczności, zgodnie z którą ewaluacja strategii opiera się na ocenie faktycznych efektów i sukcesu w osiąganiu założonych celów, czy to na poziomie strategicznym (cele strategiczne, cele pośrednie), czy realizacyjnym (cele bezpośrednie);
- zasada partnerstwa w planowaniu, realizacji, monitorowaniu i ocenie strategii, z czym wiąże się założenie współpracy oraz przejrzystego dzielenia się zasobami publicznymi z partnerami samorządowymi i społeczno-gospodarczymi (dotyczy takich dziedzin jak np.: informacja, kompetencje, środki finansowe, sieć kontaktów);
- zasada oceny efektywności ekonomicznej realizowanych przedsięwzięć, przy czym efektywność ekonomiczna traktowana jest jako kryterium porównywania programów i projektów w podobnych grupach i stosowana jako podstawa wykluczania ze wsparcia przedsięwzięć skrajnie nieefektywnych ekonomicznie, nie zaś jako podstawowe kryterium wyboru;
- zasada równości dostępu do stosowanych narzędzi realizacji strategii dla partnerów z różnych sektorów, a więc zarówno sektora publicznego, jak i sektora prywatnego (w ramach obowiązującego prawa).

KONIECZNE DOSTOSOWANIA INSTYTUCJONALNE

Sprawne wdrożenie strategii „Małopolska 2015” począwszy od 01.01.2007 roku wymaga uprzedniego dostosowania struktury realizacyjnej do struktury programowej strategii.

Zostanie to przeprowadzone poprzez stopniowo podejmowane następujące działania:

1. Wzmocnienie i rozwijanie strategicznych funkcji samorządu województwa, m.in. w zakresie programowania i zarządzania strategicznego, zarządzania informacją i wiedzą oraz rzecznictwa regionalnych interesów i promocji;
2. Ujednolicenie procedury i struktur programowania w urzędzie, jednostkach podległych oraz podmiotach zależnych (instytucjach regionalnych);
3. Dostosowanie struktury urzędu marszałkowskiego do struktury celów, obszarów i kierunków polityki ujętych w strategii, w oparciu o założenie przejrzystej odpowiedzialności, co w konsekwencji oznacza, iż:
 - a. dla każdego z trzech Pól strategii (poziom celów strategicznych) powołany zostanie koordynator odpowiedzialny za bieżące zarządzanie procesem realizacji strategii w danym Polu,
 - b. struktura departamentów urzędu dostosowana zostanie do struktury obszarów polityki rozwoju województwa ujętych w strategii (poziom celów pośrednich) , tak, aby dla każdego obszaru można było ustanowić jeden departament wiodący odpowiedzialny za realizację wskazanych celów,
 - c. struktura wewnętrzna departamentów będzie odzwierciedleniem docelowej struktury wewnętrznej poszczególnych obszarów polityki rozwoju województwa (poziom celów bezpośrednich);
4. Skoordinowanie i dostosowanie celów oraz kierunków działania instytucji regionalnych w perspektywie po 2006 roku do celów nowej strategii. Proces ten łączyć się może z konieczną specjalizacją i dalszą profesjonalizacją regionalnych instytucji, w tym zakresie – w miarę potrzeb - zredefiniowanie misji, miejsca i celów ich działania w konsekwencji ustalenia ich konkretnej roli i odpowiedzialności w realizacji strategii.